

Girişimcilik Düşüncesinin Evrimi*

Aslihan NAKİBOĞLU¹

¹Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü, anakiboglu@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6825-984X

Özet: Tarihsel kökeni kapitalizm öncesi süreçlere kadar dayanan girişimcilik tarihi iktisat bilimi adına oldukça önemli bir konu olmuştur. Kavram günümüzün küreselleşen dünyasında da, iktisadi gelişmede yenilikte, yaratıcılıkta ve toplumsal ilerlemede en önemli faktörlerden bir tanesidir. Bu sebeple iktisadi doktrinlerin geçirmiş olduğu değişim ve evrim de önemli olup, konu hakkında sağlıklı bir değerlendirmede bulunabilmek için çalışılan teoriler önem kazanmıştır. Girişimcilik de bu özelliği yüzünden iktisat teorisi ve toplumu temel almıştır. Çalışmada gelecek adına oldukça zengin bir düşünce kaynağını bünyesinde barındıran girişimcilikle ilgili teoriler bütününe çalışmak ana amaç olurken, metot ve yöntem olarak da tarihsel süreçte konuya teorik ve betimleyici bir metotla yaklaşarak, iktisadi düşünce okulları ve temsilcileri açısından alanda yapılmış olan çalışmaların genel görünümü dikkate alınarak girişimcilik konusu değerlendirilmiştir. Sonuç olarak dönemler itibarıyla iktisadi düşünce tarihinde farklılık ortaya çıkmış ve bu farklılıklar dönemler itibarıyla entelektüel ve akademik sahalarda girişimcilik kavramına farklı iktisat okullarınca farklı iktisat teorileri ve iktisadi olgulara farklı bakış açılarıyla karşılaştırmalı perspektiften yaklaşılma sebebi olurken, iktisat ve girişimcilik ilişkisinden hareket eden araştırmaların da gün geçtikçe disiplinler arası çalışmalara kaymış olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Girişim, Girişimci, Girişimcilik, Girişimcilik Teorileri

Evolution Of Entrepreneurial Thought

Abstract: The history of entrepreneurship, dating back to pre-capitalist processes, has been a crucial subject regarding economics. The concept is among the most important factors in economic development, innovation, creativity, and social progress in today's globalizing world. Therefore, the change and evolution of economic doctrines are also essential, and theories that have been studied to make a sound assessment of the subject gained importance. Due to such features, entrepreneurship is based on economic theory and society. The study aims to explicate the entire theories pertaining entrepreneurship, which includes an abundant source of thought for future, while entrepreneurship is evaluated with a theoretical and descriptive methodology employed within the historical process, taking into account the overall view of the studies conducted in the related field regarding schools of economic thought and their representatives. Consequently, there has been a series of variations in the history of economic thought in terms of ages, and those variations caused the entrepreneurship concept in intellectual and academic fields to be approached from different economic theories and phenomena at a comparative perspective by different economics schools, whereas research studies concentrating on the relationship between economics and entrepreneurship are observed to be shifting toward interdisciplinary studies day by day.

Key Words: Enterprise, Entrepreneur, Entrepreneurship, Entrepreneurship Theories

1. GİRİŞ

Son dönemlerde en fazla ele alınan konu başlıklarından bir tanesi olan girişimcilik ve ilgili konu başlıkları toplumsal ilerlemenin temel unsurlarındandır. Yapılan bilimsel çalışmalar dikkate alındığında konuyla ilgili farklı farklı tanımlar ve yaklaşımlar olduğu görülmektedir.

Ülkelerin iktisadi ilerlemelerinde girişimciler oldukça önemli roller üstlenmişlerdir. Tarihsel zaman dilimi içinde iktisatçılar tarafından geliştirilen teoriler ve akımlar yönünde girişimcilik nosyonu ve girişimciler hakkında değişik değişik değerlendirmeler ve tanımlamalar konulmuştur (Eyel vd. 2019: 201). Konuyla ilgili literatür taraması yapıldığında girişimcilik kavramının birçok düşünür tarafından sermayenin tedarik edilmesi, risk, büyüme arzusu sahiplik, arbitraj ve üretim faktörlerinin koordinasyonu başlatma, yenilik,

bulma, risk yönetimi, değişim yaratma, yeni ürünler, yaratma, strateji oluşturarak farklı pazar fırsatları arayan, üzerine risk alabilen, belirsizlik, kar yaratma isteği, bireysel yarar üretim sahaları ve kaynaklar, girişim, yönetimi, yeni işletme, değer yaratma, yetki, sorumluluk gibi konu başlıkları dikkate alınarak girişimciler kavramı tanımlanmaya çalışılırken bazı araştırmacılar da küçük işletme kurulması ve işletmelerin yönetilmesi ile özdeşleştirerek tanımlamaya çalışmışlardır. Bu ise bizlere, girişimcilik hakkında tek bir tanım yapmanın oldukça zor olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Bunun sebebi ise; girişimciliğin devamlı değişen bir olgu, birçok bileşene sahip olması, çevresel ortamdan etkilenmesidir. Yani, girişimci kişi değil bir süreçtir. Girişimci süreç içinde girdi özelliği bulunduran bileşenlerin çıktılardan ayrılmasıdır.

Yani, girişimci kişi bir girdi olarak kabul edilirken iktisadi gelişme bir çıktı şeklinde tanımlanmaktadır (Başar vd. 2013: 4).” Bu bilgiler ışığında hareket edildiğinde; girişimcinin yaratıcı odaklı düşünebilen, çevresini gözlemleyen, ihtiyaçları algılayabilen, talepleri iş düşüncesiyle hareketlendiren, faktörleri bir araya getirerek işletme kurabilen kişi olup, gidilen yoldaki süreci tanımlayan önemli bir konuyu bünyesinde barındırmış olduğu ve girişimciliğin arka arkaya yaşanmış küresel yapıdaki krizlerin olumsuz tesirlerinin ortadan kaldırılması, istihdam imkânlarının genişletilmesi, piyasaların canlandırılması, iktisadi büyümenin sağlanması ve toplumsal refahın yükseltilmesi adına önemli bir çözüm yolu şeklinde kabul edilmekte olup bu yüzden de iktisat bilim dalı başta olmak üzere diğer bilim disiplinlerinde de günden güne önemi artarak disiplinler arası çalışmalara hız kazandırmış olduğu görülmektedir.

“Girişimcilik Düşüncesinin Evrimi” isimli makale çalışmasında öncelikle girişimci, girişimcilik ve girişim kavramları alt başlıklarıyla açıklanarak, iktisadi düşünce tarihi içerisinde farklı okul mensubu iktisatçıların girişimcilik konusu ile ilgili teorileri incelendikten sonra çalışma sonuç bölümüyle tamamlanmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatür araştırması bütün bilimsel yayın aşamalarında her zaman önemli olmuştur. Eğer araştırmacı yayını ile ilgili literatür taramasını yeterince dikkatli yapmaz ise hem zaman kaybına hem de gerekli bilgiye erişememesine sebep olacaktır.

Literatür araştırması, yalnızca akademik çalışmalarda değil, yenilikçi her sahada uygulanması gereken en önemli birinci basamaktır. Gash’in yayınlarında bu zaman dilimi, belirlenen herhangi bir konuda yayınlanmış olan, olabildiğince fazla bilimsel çalışmanın ayrıntılı ve sistematik bir şekilde araştırılarak belirlenebilmesi şeklinde ifade edilmiştir. Literatür taraması (Koroğlu, 2015: 61):

- Bilimsel araştırma problemi çerçevesinin belirlenmesi,
- Farklı bilimsel araştırma konularına ulaşılabilmesine,
- Daha önce çalışılmış fakat çalışmada kullanılmayan metotların incelemiden çıkarılması,
- Gelecek dönemdeki çalışmada nelerin yapılabileceğinin tanımlanması,

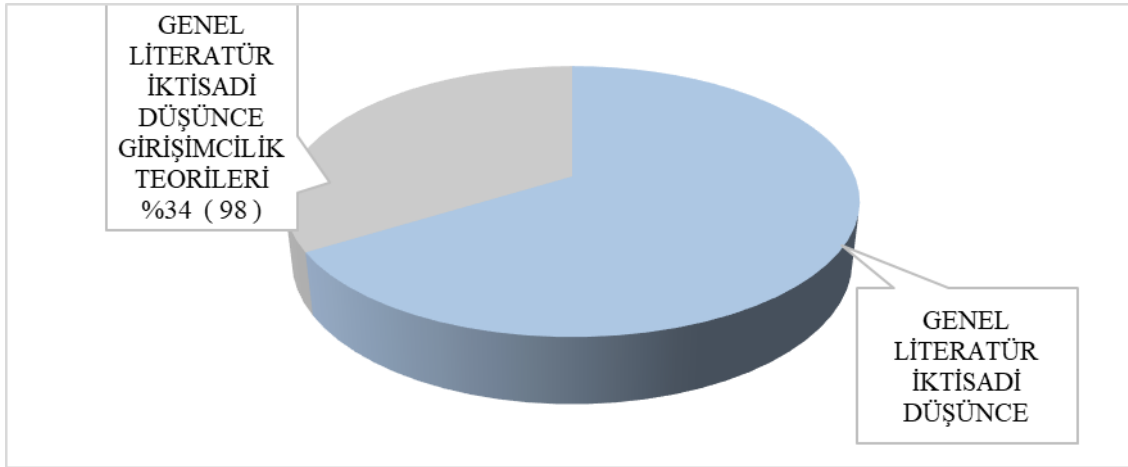
- Çalışmada kullanılabilecek metotlar yönünden farklı düşüncelere yer vermenin oldukça faydalı olacağı tespit edilmiştir.

Bu durum bizlere literatür araştırmaları sayesinde daha önce yapılmış olan bilimsel çalışmaların yeni bilimsel çalışmalara öncü bilgiler sunmuş olduğunu göstermektedir, çünkü akademik araştırmalar birbirlerinin devamı özelliğini taşıyarak araştırma konusunun gelmiş olduğu noktayı belirleyebilmek, literatürde ortaya çıkan boşlukları tespit edebilmek ve kendi bilimsel araştırmamızı literatür içinde nereye yerleştirebileceğimizi göstermesi adına bütün akademik çalışmalar için önemlidir. Bu önem yapılan akademik çalışmalara bir derinlikle beraber anlam kazandıracaktır. Eğer literatür araştırması sağlıklı bir şekilde yapılmazsa orijinallik, liyakat, hedef kitlenin gereksinimlerine yanıt verme ve bilime katkı gibi konu başlıklarında önemli eksiklikleri ortaya çıkacaktır. Yani literatür taraması bütün akademik yayınlar adına olmazsa olmaz bir şart olarak algılanmalıdır (Demirci, 2014: 73).” Bilimsel araştırmalarda literatür araştırmasının önemi dikkate alındığında “*Girişimcilik Düşüncesinin Evrimi*” isimli çalışma ile ilgili konu başlıklarıyla ilgili mümkün oldukça literatür taraması yapılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada ele alınan konu ile ilgili yapılan literatür araştırması sayesinde temelde bilimsel araştırmanın bilim sahası içinde nereye konulabileceğini konuyla ilgili daha sağlıklı işleyişlere çalışmayı yönlendirebileceğine, konuyla ilgili eksiklikleri daha sağlıklı tanımlamak için bir bilim çalışanı olarak önemli bir süreçten geçilmiş olduğuna inanmaktayım. Çünkü “*Girişimcilik Düşüncesinin Evrimi*” isimli çalışmanın literatür taramasında incelenen çalışmaların kendilerinden önceki bilim insanlarının bilimsel çalışmalarından sağlanan teoriler, fikirler ve yaklaşımlar üzerine kurulmuş olduğu görülmektedir. Bu sebeptendir ki konu ile ilgili eklerde yer alan çalışmalarda literatür ve içerikleri dikkate alındığında işaretlenmiş olan makale içeriklerinin iktisadi düşünce tarihi alanıyla daha yakından ilgili oldukları anlaşılmıştır. Çalışmalarda iktisat düşüncesi ile ilgili çalışma yapan iktisadi düşüncelerin yer aldığı ve sonuçta konu ile ilgili iktisat ve girişimcilik bağı üzerinde doğrudan gereken önemin verilmediği görülmüştür. Diğer çalışmalar dikkate alındığında da özellikle son dönemlerde disiplinler arası perspektiften girişimcilik konusuna daha fazla yaklaşmış olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle son dönemlerde girişimcilik üzerinde en fazla durulan ve birçok bilim dalının araştırma konusu olarak ele aldığı bir alan olmuştur. Geçmişten günümüze girişimcilik teorisi çalışanların girişimcilik faaliyetlerinin sonuçlarıyla yetinmiş oldukları görülürken sonraki çalışmalarda

hem iktisadi hem de iktisadi olmayan unsurların dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Yapılan çalışmalar bir bütün olarak dikkate alındığında iktisat ve girişimcilik bağından hareket eden araştırmacıların iktisat, psikoloji, sosyoloji ve hatta mühendislik bilim alanlarıyla ilgili çalışmalarda tek bir disiplin çerçevesinden hareket ederek konulara yaklaşmış oldukları fakat son zamanlar da ise artık disiplinler arası çalışmaların da birleşimi olan çalışmalara doğru kaymaya başladıkları anlaşılmaktadır. Yapılmış olan çalışmalarda yenilik tabanlı girişimcilik, kariyer çapaları iktisadi düşünce tarihinde girişimcilik iktisadi büyüme, inovasyon, sosyal girişimcilik, sosyal ağlar, iktisadi kalkınma, il bazında girişimcilik çalışmaları, girişimcilik eğitimi, kurumsal girişimcilik, girişimciliğin gelişimi, girişimcilik türleri, girişimcilik finansmanı, ülkeler bazında girişimcilik politikaları, bilgi toplumu ve girişimcilik, Türkiye’de ve dünyada girişimcilik, üniversite öğrencilerinin girişimcilikle ilgi özellikleri, girişimcilikle ilgili literatür araştırmaları, 21. yüzyılda girişimcilik, kadın girişimciler, eğitim ve girişimcilik, girişimciliği

etkileyen faktörler, üretim ve girişimcilik, doğa bilimleri ve girişimcilik, tarım ve girişimcilik, Şekil 1: Literatür Değerlendirmesi

3. GİRİŞİMCİ, GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİM KAVRAMLARI

Günümüzün bilgi çağında toplumların iktisadi gelişmişlik düzeyi oldukça önemli olmuştur. İktisadi gelişmişlik düzeyi aynı zamanda ülkelerin hızla artan rekabet sürecine karşı durabilmelerinin önemli bir göstergesidir. Uygarlıkların ilerlemesinde sanayi devrimi sonrası bilgi çağına geçişle beraber girişimcilik kavramı çok daha fazla üzerinde durulan bir konu olarak; üretim, iktisadi büyüme, kalkınma, istihdam, sosyal zenginlik gibi birçok konuda ülkelerin iktisadi gelişmelerine katkıda bulunarak

mobbing ve girişimcilik, neoklasik iktisat ve Schumpeter girişimcilik teorilerinin firma ölçeği ve rekabet analizi, sosyo-kültürel yapı ve girişimcilik, teknoloji startup ve girişimcilik, iktisadi hedefler ve girişimcilik, Kobiler ve girişimcilik, örgüt kültürü ve girişimcilik, 21. yüzyıl ekonomi ve iş dünyası girişimcilik, girişimciliğin önündeki engeller, beşeri sermaye ve girişimcilik, para kullanımı ve girişimcilik, nüfus ve girişimcilik eğilimleri, disiplinler arası perspektiften girişimcilik, davranışsal iktisat ve girişimcilik, spekülasyon girişimcilik, kripto para ve girişimcilik, kitle fonlaması, duygusal zeka, aile işletmeleri ve girişimcilik gibi konu içerikleri üzerinde durulmuş olduğu görülmektedir. Şekil 1’de konu ile ilgili yapılmış olan literatür araştırması sonucu siz okuyuculara bir grafikte gösterilmiştir. İncelenen 192 çalışma içerisinde doğrudan iktisadi düşünce tarihi ve iktisat teorisi bağlantılı çalışmalar aşağıda bir grafikte gösterilmiştir. Bu ise biz bilim çalışanlarına gelecek adına aslında oldukça zengin iktisadi düşünce kaynağını bünyesinde barındıran konu içeriklerinin bilimsel yayınlar adına yapılacak çalışmalarda doğrudan iktisat girişimcilik bağıni güçlendirmek adına daha fazla bilimsel araştırma yapılması gerektiği sonucuna götürmektedir.

geçmişten günümüze yoluna devam etmiştir. Aşağıda girişimcilik konusu ile ilgili kavramsal çerçeve yer alıp sonrasında ise iktisat okulları ve konu ile ilgili düşüncelerine yer verilecektir.

3.1. Girişimci Kavramı

Girişimci bir kavram olarak, Latince bir sözcük olan “intare” kökünden gelmiştir. İngilizce’de de “entrepreneur” demek, yeni başlamış olan, girişen anlamındadır. Girişimcilik kavramına ilk defa Fransızcada rastlanılmaktadır. Kavramın araştırmacı, tarım hükümet alt yapılarını kuran mimar, maceracı ile uğraşan bireyleri açıklamak adına kullanıldığı görülmektedir. Sonrasında ise endüstri sahasında; riski hesaplayabilen, riski

üzerine alan sermayedarlar adına da kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Girişimci (Bozkurt vd. 2012: 232):

- Kaynaklar adına tahminde bulunabilen ve yapılacak işi planlayabilen,
- İnsan kaynaklarını organize ederek girdilerin işlenmesine ortam hazırlayan,
- Ortaya çıkmış olan çıktının kârlılık meydana getirecek şekilde tüketicilere sunma yeteneği göstermiş kişidir.

Yani girişimci; üretim faktörlerini en aktüel metotlarla en etkili şekilde bilgi eşliğinde analiz sürecine dâhil etmesiyle mal ve hizmet üretiminde bulunan kişidir. Farklı bir şekilde ifade edilecek olursa girişimci, imkânları takip eden ve sözü edilen imkânları karşılaştığı bütün riskleri dikkate alarak gerçekleştirmiş kişidir.

Günümüzde ise girişimci; bireylerin aklına iş sahipleri ve bilhassa da yeni şirketlerin sahipleri gelmektedir. Mesela, yeni bir bakkal dükkânının açılması yenilikçilik olmamaktadır fakat üretimi gerçekleştirilmiş ve bir mamulün markalaştırılması açısından yenilikçilik olarak tanımlanmaktadır.

Girişimci; yenilik yapmak adına bir işi organize eden ve gerekli finansmanı sağlayarak örgütlenmeyi gerçekleştiren ve bunların getirmiş olduğu riski dikkate alarak bir iş kurmuş bireydir (Cansız, 2012: 11).

Yukarıda yer alan bilgiler ışığında hareket edildiğinde girişimci ile ilgili birçok özelliği dikkate alan tanımlamaların yapılmış olduğu görülmektedir.

3.2. Girişimcilik Kavramı

Genel olarak bilinmektedir ki bir ekonomi için üretimde en fazla dikkat çeken koşullardan bir tanesi girişimciliktir. Toprak, emek ve sermayenin olması ülkelerde sağlıklı bir üretim yapısı sunmamaktadır. Bu sebeptendir ki; girişimci var olan bütün üretim faktörlerini bir araya getirerek bunları girişimcilik düşüncesiyle desteklemezse faktörler etkin bir şekilde kullanılamamaktadır. Bu yüzden girişimcilik günümüz koşullarında üretim sürecinin en önemli ve üzerinde durulması gereken konusu olup, faktörleri iktisadi gelişmeyi artıracak şekilde rasyonel kullanımını sağlamaktadır.

Girişimcinin üzerine risk alması, yenilikte bulunması, fırsatları kovalama ve yaşama geçirme aşamasının bütünüdür (Çetindamar, 2002: 33). İlk defa girişimcilikle ilgili tanımlama 18. yy'nin başında Fransa'da yaşamış olan İrlandalı iktisatçı Richard Cantillon tarafından ifade edilmiştir. Cantillon'un düşüncesinde girişimci; daha netleşmemiş bir

kıymetle satılmak amacıyla üretim için gerekli olan girdileri ve hizmetleri satın almış ve üretmiş olan kişi şeklinde tanımlanmıştır (Başar vd. 2013: 3).

Girişimcilik; yeterli zaman ve çabayla birlikte finansal, fiziksel ve sosyal kaynaklarla beraber risklere tahammül ederek kişisel bağımsızlık, parasal ödül ve haz kazanılarak yeni değerler ortaya çıkarma sürecidir. (Cansız, 2012: 11)

Girişimcilik sosyal, iktisadi ve bireysel bir doyuma ulaşma anlamında oldukça dikkat çeken bir değer ve üretim aşamasıdır. Sözü edilen bu aşamanın Türkiye'de ve dünyada istihdam problemlerinin azaltılmasında faydası çok büyüktür. Girişimcilikle alakalı bütün tanımlar dikkate alındığında; kar elde etme, bağımsızlık, yenilik yapma fikri, risk alma eğilimi, yaratıcı olma gibi ifadelerin dikkat çektiği görülmektedir.

Böylece girişimcilik konusu ülke ekonomilerinde makro iktisadi göstergeler açısından en önemli unsur olup, küreselleşme süreciyle gün geçtikçe artan ve bilgiye dayalı bir konu haline gelerek bu kavramı ve önemini rekabet güçlerini artıracak şekilde kullanılabilir hale gelmiştir.

Bu yapılardan hareket edildiğinde girişimcilik (Karaca, 2015: 27-29):

- Yeni üretim tekniklerini geliştirmek,
- İktisadi mal ve hizmetler üretebilmek,
- Yeni üretim amacıyla yeni kaynaklar bulabilmek,
- Endüstrilerde yeni örgütler meydana getirebilmek,
- Marka yaratabilmek,
- Prestij sağlayabilmek,
- Yeni girişimcilere rehberlik etmek,
- Toplumsal yarar sağlamak,
- Kendi özgür düşüncelerini iletilebilmek,
- Bağımsız çalışabilmek,
- Sevdiği iş adına çalışma şeklinde tanımlanmaktadır.

Böylece girişimcilik kavramına ait tek bir tanım yapmanın zorluğu dikkat çekmektedir. Yani girişimcilğin birçok faktörün bir araya gelmesiyle ortaya çıkan ve tarihsel süreçte bu faktörlere yeni kavramlar eklenerek günümüze kadar gelmiş olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. Girişim Kavramı

Umumi manada ticari aktivitelerini yapabilmek adına girişimcilerin kurmuş oldukları iktisadi birimler olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle; bir yeri, bir unvanı, bir sermaye ve bir organizasyona sahip olmuş olan iktisadi birimlerdir. Girişimle ilgili birçok tanım yapılmasına rağmen yazarların çoğunun üzerine risk almak, yeni fırsatlara koşmak, yeni işler kurmak ve yeni ürünler üretilmesine katkıda bulunmak şeklinde girişim tanımlarına ulaşmış oldukları görülmektedir. Buradan hareketle; girişim, fayda kazanmak ya da kâr elde edebilmek adına; mal ve hizmet üretimini ücret karşılığında satmak, fon sağlayabilmek adına kurulmuş olan finansal ve hukuki özelliklere sahip olup sürekliliği olan özellikli bir örgüttür (Kamaç ve Kışman, 2020: 131). Girişimci kavramını anlamak için sahip oldukları farklı karakteristik özellikleri ve donanımları anlamak önem kazanmaktadır. Böylece girişimcilik faaliyetlerini başlatacak olan unsurlar da daha rahat bir şekilde algılanacaktır.

3.4. Girişimin Özellikleri

Bir girişimde olması gereken unsurlar (Karaca, 2015: 19-20):

- Ürünlerin ve hizmetlerin üretilmesinde pazarlanabilecek olanları seçebilmek,
- Para kazanabilme hedefinin arzulanması,
- Beşerî ve maddi imkânlar esas özellikleridir.
- Finansal manada yabancı ve öz sermaye birleşiminden meydana gelmiştir.
- Finansman, satış, kayıt, üretim, dosyalama ve kodlama vb. gibi birden çok fonksiyonun sağlanması şeklinde tanımlanmaktadır.
- Girişimde en çok dikkat çeken özellikler aşağıda belirtilmiştir (Karaca, 2015: 20):
- Üretilecek mal ve hizmetlerin pazarlanabilecek olması,
- Girişimlerin ülke ekonomilerinin en küçük yapı taşları olmaları
- Hem ekonomiyi yönlendiren hem de iktisadi parametreleri etkileyebilen ve değiştirebilen özelliklere sahip olmalıdır.

Yaşanan iktisadi gelişmeler, piyasa ve rekabet şartlarında meydana gelen değişimler ve tüketici anlayışındaki farklılıklara göre değişerek girişimciliği ve konu başlıklarını desteklemektedir.

3.5. Girişimciliğin Önemi

Gereksinimlerini insanoğlunun kendisinin karşılamış olduğu süreçlerde girişimci ihtiyacı olmamıştır. Fakat gereksinimlerin artış göstermesi

ve uzmanlaşmanın gerekli olduğu süreçlerde insanoğlu kendi gereksinimlerini karşılamakta zorlanmıştır. Eski dönemlerde kervansaraylarda yapılmış olan ticaretler, girişimciliğin başlangıcına örnek olarak verilebilmektedir (Kamaç ve Kışman, 2020: 132).

Girişimci yeni bir fikrin ortaya çıkarılmasını, çevreye yayılmasını ve gündeme getirilen bu yeni fikrin uygulanabilirliğini hızlandırarak yeni endüstri kollarının meydana gelmesine yardımcı olur. Teknoloji kullanmakta olan sektörlerde; verimlilik artışına sebep olabileceği gibi hızla büyümekte olan sektörler de yaratmış olduğu için iktisadi büyümeye de oldukça fazla katkı sağlayarak büyüme sürecini hızlandıracaktır. Küreselleşmiş iş yaşamına olan etkisi ile bir düşüncenin bir fikrin üretim sürecine yansıtılması sadece ve sadece girişimcilikle ilgilidir. Girişimciler; yeni iş düşünceleriyle ya yeni fikirler oluşturmakta ya da var olan fikirlere yeni eklemeler yaparak üretime hız kazandırma, gibi pazarlama sürecine önemli katkılar sunmaktadırlar. Yani girişimcilikle iş yaşamında çeşitlenme, yenilik, toplum yaşamda değişim ve gelişim gibi birçok unsura katkıda bulunmaktadır. Buradan hareket edildiğinde; girişimcilik işlevleri de ön plana çıkmaktadır. Bunlar; aşağıda girişimciliğin işlevleri konu başlığında maddeler halinde sıralanmıştır.

3.6. Girişimciliğin İşlevleri

Girişimciliğin işlevleri şu şekilde belirtilmektedir (Küçükaltan, 2009: 32):

- Yeni ürünler ortaya çıkararak veya var olan ürünlerin özelliklerini değiştirebilmek,
- Yeni üretim metotlarını geliştirerek uygulanmasını sağlamak,
- Endüstrinin yeni yeni gelişen organizasyonlarına ulaşmak,
- Farklı pazarlara girebilmek,
- Yeni üretim kaynaklarına ulaşmak,
- Yönetim grubu ve altında çalışan grup arasında var olan ilişki bağını güçlendirmek,
- İşletmenin kamu ve devlet arasındaki ilişkilerin seviyesini yükseltmek.
- Girişimciliğin son dönemlerde tanınma sebepleri ise şu şekilde açıklanabilir:
- İstihdam problemlerindeki artış,
- Yeni ekonominin güç kazanmasıyla iktisadi yapının değişikliğe uğraması,
- İşletme ve iktisat alanında ortaya çıkan teorik ilerlemeler ve girişimciliğin artık kabul edilmesi

İstihdam ülkelerde dikkat çeken bir problemdir. Bu problemin çözüm yolu olarak girişimcilik düşüncesi hız kazanmıştır. Ülkelerde girişimciliği geliştirme adına birçok faaliyette bulunmaktadır. Bu kurumlar girişimcilere eğitim, iş geliştirme ve işe başlangıç sermayesi, danışmanlık sunma gibi konu başlıklarında yardımcı olmaktadır. Yeni küçük ve başarılı işletmelerin kurularak geliştirilmesi sonucunda istihdam artacak ve ülkeler gelişerek refah seviyelerinin yükselmesine katkıda bulunacaklardır. Bu kuruluşlar ayrıca girişimciliğin önündeki engelleyici faktörleri tespit ederek konuyla ilgili gerekli tedbirleri alacaklardır.

Girişimcilik faaliyetleri iktisadi büyümenin artmasını sağlayacaktır. Yerel ekonomilerin küresel ekonomi ile bir araya gelmesindeki en önemli ve en manalı etkiyi bu faaliyetlerle sağlayabileceklerdir (Çetindamar, 2002: 40-130).

Bütün bu bilgilerden hareket edildiğinde: iktisadi yapının sürükleyicisi durumunda olan girişimcilik iktisadi ve verimli üretim gerçekleştirecek potansiyel faktörlere ulaşarak kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasını gerçekleştirerek ülkenin iktisadi gelişimi ve kalkınması arasında yakın bir ilişki içinde olduğu görülmektedir

3.7. Girişimciliğin Özellikleri

Aşağıda başarılı bir girişimciliğin özellikleri yer almaktadır (Doğan, 2021: 35).

- Yenilikçi olmak,
- Üzerine risk alabilmek,
- Değişim sürecinde açık ve değişim hedefli çalışmak,
- İmkânları takip eden,
- İletişim yeteneklerini geliştirmiş,
- Yüksek başarı nedenlerine sahip olmak,
- Vermiş oldukları kararlarda ısrarcılık,
- Başarma azmi.
- Girişimci, hiç kimsenin fark edemediğini ve dikkatinden kaçanları gündeme koyarak mana kazandırmaktadır.

Girişimcilerin ana hedefi kar elde etme isteğidir. Girişimci karlılığı elde edebilmek adına üretim girdilerini tedarik ederek bunları üretime yönlendirme sürecinde risk alırlar. Üzerlerine risk almak ve üretim girdilerini tedarik ederek karlılığa ulaşmak, girişimciliğin dikkat çeken önemli özellikleri şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bunların dışında aşağıdaki özellikler de bulunmaktadır (Kubaş, 2018: 1499):

- Var olan imkânları fark ederek iş olanakları sunarlar (Gürler, Taş ve Ersoy, 2019: 23).
- Üzerlerine risk alarak yenilikte bulunup var olan rekabet sürecine uyum göstermeye çalışırlar.
- Hem istihdam yaratıp hem de istihdamın gerektirdiği görevleri üzerlerine alırlar.
- Hem değişimi yönlendirirler hem de uyum sağlarlar.
- Rekabet sebebiyle kendisini ve işletmesini sürekli bir şekilde ilerletecektir (Timuroğlu ve Çakır, 2014: 120).

Buradan da anlaşılacaktır ki; girişim ve girişimci özellikleri hakkında birçok çalışma ve araştırma yapılmıştır. Bunun sebebi bu kavramların taşınmış olduğu özelliklerden kaynaklanmaktadır ve bu sebeple girişimcilik kolay ve sadece girişimci özelliklerinden oluşmayıp aslında çok daha fazla emek ve çaba gerektirmekte olan bir kavramdır. Yani iktisadi gelişmenin olmazsa olmazıdır.

3.8. Girişimci Olma Sebepleri

Ekonomik Seviyeyi İlerletmek, sosyal statü kazanmak, bağımsız çalışma isteği, yeni ürün ve fikirleri uygulamak, özgürlük isteği gibi nedenleri olmaktadır Bu nedenler alt başlıklar halinde incelendiğinde (Sert, 2019: 11). Girişimci ve girişimciliği daha sağlıklı tanımlamak, hem de konuya hâkim olup önerilerde bulunmak da kolaylaşacaktır.

3.8.1. İktisadi Düzeyi Yükseltmek

İş sahalarında ulaşılacak maksimum gelir seviyesi bellidir. Tecrübe ve yetenekler her ne olursa olsun insanlar maksimum gelirlerini geçmek şeklinde bir imkâna sahip değillerdir. Fakat bir birey bir işletmeye tek başına sahip olabilecektir ve elde etmiş olduğu karın tamamı kalacağı için birçok kişi kazanç devamlılığı sağlayabilmek için işletme kurma isteğindedir.

3.8.2. Yeni Ürün ve Fikirleri Uygulamak

Girişimcilik ruhu barındıran kişilerde başarı isteği çok fazladır. Onlardaki bu istek onların yeni ürün ve düşüncelere yönelme sebepleridir. Sözü edilen bu yeni ürün ve düşünceler yeni girişim şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar kendilerine ait düşünceleri uygulayabilmek adına girişimci olma yolunu seçmişlerdir. Sebebi girişimci olan birey kendine ait işletmede kendi düşüncelerini rahatça uygulama imkânına sahip olacaktır.

3.8.3. Sosyal Statü Kazanmak

Bireyin kazanmış olduğu ve harcamış olduğu para toplum açısından başarı ve ölçüsünü göstermektedir. Toplumsal bakış açısından girişimcilere verilmiş olan kıymet iyi bir iş ve unvana sahip olmayla ilgilidir. İyi bir iş ve unvan; sosyal statüyü belirlediği gibi olumlu izlenim de yaratacaktır. Yaşamış olduğu yerdeki iş adamı unvanıyla anımsanması girişimci olmanın başka bir sebebidir.

3.8.4. Bağımsız Çalışma İsteği

Birçok insan başka birine bağlı şekilde çalışmayı tercih etmez. Bireyin kendi işini kurarak kendi işine patron olma düşüncesi özgür olma talebinden kaynaklanmaktadır. Tahakküm ederek nüfuz sahibi olmak da bireyleri girişimciliğe sevk eder.

3.8.5. Özgürlük İsteği

Becerilerini kullanarak, bir başkasının buyruğu altında çalışmak istememek, kendi işinde patron olmak, hür ve serbest olma talebiyle aynı yöndedir. Özgürlük isteği bu bağlamda motivasyon sağlamaktadır (Kamaç ve Kışman, 2020: 133-134). Girişimciler iktisadi ve sosyal sistemin temelini oluşturmakla beraber, girişimcilik sürecini harekete geçirmekle beraber girişimci olma aktivitesine hayat vermektedir. Böylece, insan yaşamını ve kalitesini artırarak, refahı yükselterek imkânları ticari yapılara yönlendirmek, yeniliklere öncü olmak gibi yararlar sağlamaktadır.

3.9. Girişimciliğin Öğeleri

Girişimcilik bünyesinde çok fazla ve farklı işleyiş saklamaktadır. Bu da birbirinden farklı birçok özelliğin bir araya gelmesine sebep olmaktadır. Bunlar aşağıda yer almaktadır (Karakece, 2020: 10).

- Girişimci: İşe dönüştürülebilir düşünceleri yaratan bireydir.
- Yenilik/Farklılık: Düşünce başka girişimcilerin önüne geçmesi adına çok dikkat çekicidir. İnovasyoncu ve değişik olması gerekmektedir.
- Benzersizlik/Tek olmak: Mevcut olan herkesin bildiği düşüncelerden muhakkak farklı olmalıdır. İlerlemek adına girişimcinin yolu başkalarınınkinden değişik ve hiçbir şeye benzemeyen ve tektir.
- Organizasyon Yapmak: Girişimci düşüncesini netleştirdikten sonra iyi bir örgütsel düzeni gerçekleştirmelidir.

- Bu bağlamda Zaman iyi düzenlenmeli, sermaye bulabilmek adına ilk önce yatırımcılara düşüncesini nasıl ifade edeceğini programlamalıdır. Düşüncesini nasıl rasyonel göstereceğini nasıl çalışmalar yapması gerekliliğini öncesinde planlamalıdır.
- Takım/Ekip Kurmak: Düşüncesini uygulayabilmesi adına bazı zamanlar bireylere gereksinim duyabileceği için ekiple çalışması yapmalıdır.
- Değer Yaratmak: İşini kuran girişimci sağlıklı bir metotla ve kazancıyla değer yaratacaktır.
- Takipçilik: İşini takip ederek, sürekliliğini sağlamak, istediği gelir seviyesine ulaşabilmek adına, sıkı bir denetim ve takiple kontrolünü sağlamalıdır.
- Büyüme: Girişimci düşüncesine para koyan üzerine risk alan insanların güvenini kazanabilmek için, kararlı, pes etmeden işin sürekliliğini sağlamalıdır.
- Süreç: En başından sonuna kadar girişimci girişim faaliyetine en üst seviyeden bakarak bu zaman diliminde karşılaşılan problemleri elde ettiği deneyimlerle işi kurup yönetmesiyle kurmuş olduğu işin değerini idrak ederek yaşamına entegre edebilmelidir.

Bu farklılıklar sayesinde girişimci ruhu harekete geçerek başarılı bir girişimcilik yönetimine zemin oluşturmaktadır.

4. İKTİSADİ DÜŞÜNCE SÜRECİNDE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI VE GELİŞİMİ

Girişimcilik kapitalist sistem içinde oldukça önemli bir role sahip olmuştur. Bu önem girişimcilerin ülkelerin iktisadi ilişkilerine ve gelişme süreçlerinde oynamış oldukları önem yüzündendir. Bu sebeple tarihsel süreçte konu ile ilgili birçok iktisat okulu ve temsilcisine ait teoriler ve akımlar açısından farklı yaklaşımlar oluşturulmuştur. Bu çalışmalar girişimcilik süreci ile ilgili farklı düşünce ve bakış açıları hakkında bilgi sahibi olurken aynı zamanda konuyla ilgili teorileri geliştiren okul ve bireyler adına karşılaştırma yapma imkânına da kavuşmuş olmaktadır.

Ülkelerin iktisadi gelişmelerinde girişimciler oldukça önemli bir konuma sahip olmuşlardır. Tarihsel zaman diliminde iktisatçılar tarafından öne sürülen iktisadi teoriler ve davranışlar sayesinde girişimcilik kavramıyla ilgili farklı yaklaşımlar ve tanımlamalara yer verildiği görülmüştür. Uygarlığın gelişim sürecinde bilhassa sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş süreciyle beraber girişimciliğin

oldukça önem kazandığı görülmektedir. Girişimcilikle beraber farklı fırsatlar sunan düşünceler, üretim girdileriyle bir araya getirilerek, üretim sağlanmıştır. Üretimle bağlantılı olarak istihdam yaratma, sosyal gelişim ve iktisadi kalkınma gibi zenginlikler kazanılarak toplumsal refah seviyelerinin artırılması amaçlanmıştır. İnsanlığın tarihi kadar eski bir geçmişi olan girişimcilik tanımı değişik süreçlerde değişik özellikler elde ederek bugüne kadar yolculuğunu devam ettirmiş, bugünde de yani bilgi toplumunda ise bütünüyle farklı boyutlara ulaşmıştır (Aşkın vd. 2011: 55). Bu sebeple, iktisadi düşüncede girişimcilikle ilgili farklı iktisat okullarının düşünürleri tarafından öne sürülen farklı bakış açıları ve özelliklerinin değerlendirilmesi önemli olup, bu düşüncelerin geçmiş, şimdi ve gelecek arasındaki bağa önemli katkıları olacağı ve günümüz iktisadi düşüncesine temel olan kavramların da süreç içinde aktarılmasına oldukça yararlı olacağı düşüncesiyle aşağıda girişimciliğin tarihsel süreçteki gelişimi hakkında bilgi verilecektir.

4.1. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Tarihsel süreçte insanoğlu ilk çağlardan beri hayatını sürdürürebilmek için bütün olumsuz şartlara rağmen gereksinimlerini giderme isteğinde olmuştur. Kabataş, Yontma Taş, cilalı Taş demirin keşfedilmesine kadar geçmiş olan tarihsel süreçleri insanoğlunun girişimcilik fikri ile ve üzerine riziko alma şeklinde yaklaşmış olduğu birer yenilik süreci şeklinde tanımladıkları görülmektedir. Böylece insanlık tarihinin her aşamasında insanoğlu şu ya da bu şekilde bir girişimcilik sürecinde yer almıştır. İlkel insan ve yapmış oldukları günümüz girişimcilik tanımlarında yer alan bütün unsurları bünyesinde barındırmıştır. Risk almıştır, yenilik yapmıştır, yaşamını ortaya koymuştur ve bu faaliyetleri sadece hayatını devam ettirebilmek için yapmıştır. Yani girişimcilik insanlığın varoluşu ile başlamıştır. Böylece dünyada girişimciliğin gelişimini ilk önce iktisadi uğraşların geçirmiş olduğu aşamaları inceleyerek anlamaya çalışmak mümkündür (Marangoz, 2020: 3-4). Küreselleşen günümüz dünyasında iktisadi gelişme, büyüme, kalkınmanın temelli, yenilik ve yaratıcılığın en önemli unsurlarından olan girişimcilik bu özellikleri sayesinde iktisat teorisinde girişimci özellikleri ve rolü hakkında bazı soruları ve cevap arama arzusunu da gündeme getirmektedir. Günümüzün sürekli değişen iktisadi, sosyal, kültürel hareketliliği sonucunda girişimcilik kavramı da değişerek günümüze kadar gelmiştir. Bu süreç bizlere tarihsel süreçte girişimcilik kavramının dinamik bir yapıya sahip olarak, geçmişten günümüze içinde bulunduğu konular içerisinde günümüze kadar

gelişimini de daha net anlamamıza yardımcı olacaktır.

Bunlar (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011: 56):

- İlkel toplumlar (çobanlığa dayalı ev ekonomisi),
- Tarıma dayalı köy ekonomisi (derebeylikler),
- Küçük el sanatına dayalı Kent ekonomisi,
- 15-19. yüzyıllar arasında Avrupa'da görülen iktisadi akımlar yönünde girişimciliğin gelişim süreci,
- 20. yüzyılda girişimcilik ve 21. yüzyılda girişimcilik şeklinde tanımlanmıştır

Girişimcilik tarihsel gelişim yolculuğu sonucunda sürekli değişen dinamik bir kavram olarak daha cesur, riske katlanan, bilgiye dayalı düşüncüyü temsil eden ve yenilikçi bir anlayışla beraber, sürekli değişiklik yaşayan, rekabetin ön plana çıktığı küreselleşen dünya ekonomilerinde yenilikçi girişimcilik düzeyine ulaşmıştır.

4.1.1. İlkel Toplumlar (Çobanlığa Dayalı Ev Ekonomisi)

İnsanlar sosyal varlıklar olarak toplumda yer alırlar. Toplum yapıları devamlı bir değişim ve gelişim sahibi olmuşlardır. Aşağıda uzun süre küçük topluluklar şeklinde hayatlarını devam ettiren, doğayı sahip oldukları iş aletleriyle alt etmeye çalışan ve kendilerine yakın yerlerde ulaşabildikleri yiyeceklerle yaşamlarını devam ettiren ilkel toplumlar ve özellikleri yer almıştır.

- Doğanın sunduğu kaynaklar önemlidir (Nair, 2018: 78).
- İlerleme yönünde atılmış oldukları ilk adım hayvancılık olmuştur (Evcilleştirme) Şenel, 1997: 39)
- Toprak ekimi kabataslak yapılmaktadır (Göle, 2006: 6).
- Küçük el sanatları ve endüstri şeklinde üretim mevcuttur. (çanak çömlek imali, dokuma, ekmek yapımı) (Ünal, 2020: 928=).
- Tarım çağıyla yerleşik yaşama geçilmiştir (Yurtseven, 2021: 107).
- Bu dönemde ki tarımsal faaliyetler ilk defa ihtiyaç fazlası üretimi gerçekleştirmiştir (Boratav, 1963: 112-113).
- Pazarlarda takas ya da değerli madeni para ve para benzeri değerli mallar karşılığında el değiştirerek iktisadi manada ilk kez girişimcilik

düşüncesi karşımıza çıkmıştır Durukan, 2006: 26).

Tarih araştırmaları yapanlar tarihsel süreci farklı başlıklar altında dönemlendirerek açıklamaktadırlar. Aşağıda bu süreçlerden bir diğeri olan Derebeylikler hakkında bilgiler yer almaktadır.

4.1.2. Tarıma Dayanan Köy Ekonomisi (Derebeylikler)

Ortaçağ Avrupası'nın karşı karşıya kalmış olduğu koşullar feodalite olarak tanımlanan bir yapının ortaya çıkmasına sebep olmuştur ve bu süreçte Avrupa'da yaşayan toplulukların aralarında belli özellikleri kazandıran bir sınıfsal yapı da ortaya çıkmış ve bu feodal sistemin işleyişine yön vermiştir. Zamanla bu sistem, feodal sistemin işleyişine bağlı olarak, iktisadi, siyasi, hukuki ve coğrafi bölgesel farklılıklara göre de değişimler göstermiştir. Aşağıda Derebeylikler ve özelliklerine yer verilmiştir (Marangoz, 2020: 4-5).

- Yerleşik tarıma geçişle iktisadi ve sosyal gelişme hız kazanmıştır.
- İktisadi birim; Derebeylik ve çevresindeki toprakları içinde bulunduran çiftlik ya da köydür.
- Topraklar vergi karşılığında derebeyler tarafından onu kendi, adlarına işlemekte olan köylülere vermişlerdir.
- Derebey köylüyü korumak, köylüde derebeylerin vermiş olduğu sorumlulukları yerine getirmekle sorumludur.
- Ticarete takas ekonomisi hâkim olmuştur.
- Bireysel girişimcilikten söz etmek mümkün değildir.

Bu özellikler dikkate alındığında bu sistemin aslında iktisadi bir yapı gibi gözükmesi yanında Orta Çağ Avrupa'sının sosyal ve sınıfsal yapısının düzenlenmesinde oldukça önemli olduğu, feodalitenin aslında dönemin içinde bulunan koşullarıyla beslendiği ve kendini destekleyen kilise ve toprak beyleri sayesinde ilerleme göstermiş olduğu anlatılmaktadır.

4.1.3. Küçük El Sanatlarına Dayanan Kent Ekonomisi

Kentleşme süreci çoğunlukla uygarlığın da başlaması şeklinde açıklanmaktadır. İktisadi faaliyetler sürekli hareket ettiği bu dinamik yapı içinde bazı özelliklere sahip olduğu ve bu özelliklerinin yerleşik yaşamı başlatması uygarlığın

başlangıcı olması düşüncesiyle kurum ve kuruluşlar için önem kazandığı görülmektedir. Aşağıda toplumsal değişim sürecini başlatan kent ekonomisi özellikleri belirtilmiştir.

Modern mekânsal üretimlerin kendini çok gösterdiği yerlerden bir tanesi de kent merkezleri olmuştur (Aydın ve Şentürk, 2017: 45).

Bu bağlamda;

- Kent ekonomileri küçük el sanatlarına bağlıdır.
- İktisadi faaliyette temel yapı taşı olan kentlerde endüstri ve ticaretle uğraşmaktadır.
- Tarımsal faaliyetlere uzak durulmaktadır.
- Bu süreçte insanlar yiyecekleri civardaki köylerden satın almak ve üretmiş oldukları eşyaları da bu köylere satmaya yönelmişlerdir. Böylece basit bir iş bölümü ortaya çıkmıştır. Bu sistem aynı zamanda üreticilik, Zanaatkarlar arasında gelişmiştir.
- Zamanla çok sayıda meslek karşımıza çıkarak bunlarda kendi aralarında farklı el sanatlarına bölünmüştür.
- On birinci yy.'da birbirlerinden farklı uğraşlar az olup, her biri aynı umumi amaçlara, benzer ortak özellikleri barındıran (deri imalatçıları, kasaplar, tahta işleyicileri, fırıncılar, tekstil işi) bir etkinlik kısmını tanımlamıştır. İlerleyen dönemlerde meslekler kendi içlerinde bölümlere ayrılmıştır.
- El sanatları endüstrisi ya da küçük ev endüstrisi biçiminde başlamış olan üretimin zaman diliminde ilerlemiş olduğu ve aile tezgâhlarından ücretli işçi çalıştıran atölyelere geçilmiş olduğu görülmektedir.
- 12 ve 13. yy.'larda büyük fuarların kurulması sonucunda milli ve milletlerarası pazarlar gelişme sürecine girmiştir.
- El sanatlarına dayalı olan kent ekonomisi çalışma sistemi açısından oldukça ilgi çekmektedir. Bu süreçte artık kölelik, baskı ve zorla çalıştırma sistemi olmayıp, kapalı ve örgütlenmiş meslekler rejimi şeklinde bir yapı sergilemiştir.
- On üç ve On dördüncü yy.'lara gelindiğinde özel bankalar kurularak, sermayedarlar ortaya çıkmaya başlamıştır.
- Tarım ve sanayide orta çağ ile modern çağın başlarında çok büyük bir ilerleme göstermemiştir.

- Sanayideki yenilik çok yavaş bir şekilde ilerlemeye devam etmiştir.

16 ve 17. yy’lerde meydana gelen yeniliklerin birçoğu teknolojilerde meydana gelen küçük ilerlemelerden ibaret olmuştur. (Marangoz, 2020: 5-6). Sonraki yüzyılların en büyük gelişmelerinden bir tanesi makinanın icadı olmuştur. Kent ekonomileri bütün değişim ve dönüşümleri ile beraber içinden çıktığı ortamın toplumsal, kültürel, iktisadi şartlarını mekânlara yansıtmaktadır. Kentleşme bu özellikleri tarihsel süreç içinde, sebep sonuç ilişkisi içerisinde bir başka tarihsel sürece aktararak dinamizmine yön vermiştir.

4.2. 15 ve 19. Yüzyıllar Arasında Avrupa’da Ortaya Çıkan İktisadi Düşünceler Çerçevesinde Girişimciliğin Gelişimi

15 ve 19. yüzyıllar arasında yaşanan olaylar (Coğrafi Keşifler, Rönesans, Reformlar) Avrupa’da oldukça önemli değişikliklere sebep olarak, bugünün Avrupa’sını ortaya çıkarmış ve büyük bir güç haline gelmesine yol açmıştır.

Avrupa’da pazar ekonomisine dayalı unsurların gelişmesiyle müteşebbisler tüketici taleplerine hızla cevap vermek adına zora düşmüşlerdir. Modern çağın ilk dönemlerinde Avrupa ülkelerindeki iktisat politikaları iki hedefe dönük olmuştur. Bunlar (Aşkın vd. 2011: 58-59).

İktisadi güçlerini kullanarak devletin güçlendirilmesi

Devletin gücünün kullanılarak iktisadi gelişmenin ve ülkenin gelişmesini desteklemek şeklinde olmuştur.

Fakat bu süreçte devletlerin en önemli amacının gelir sağlamaya istekli olmaları ve bunun için çaba göstermeleri olduğu anlaşılırken, gelir sağlamak için zaman zaman üretken faaliyetler adına yanlış politikalara yöneldikleri de görülmektedir. Bu süreçte Merkantilizm, Fizyokrasi, Klasik İktisat, Neoklasik İktisat, Alman Okulu (Schumpeter), Avusturya Okulu, Keynesyen Model, Chicago Okulu teorileri ön plana çıkmıştır.

4.2.1. Merkantilizm

Büyük coğrafi keşifler sonrasında, deniz aşırı ülkelerden akış olan değerli madenler Avrupa’daki feodal yapıda çözümlere sebep olmuştur. Feodallerin gelirlerinde önemli miktarda düşme yaşanınca feodaller bu süreci aşabilmek için dış ticaret sonucu elde edilen gelir kaynaklarına el koyarak dış ticaret yoluyla daha fazla servet elde etmek istemişlerdir. Bu yönde ülkeden değerli maden çıkışını engellemek yönünde çıkarılan yasalar, gümrük tarifeleri gibi kısıtlamaların

kaldırılmasını isteyen bir düşünce yapısı iktisadi yaşamlarını yönetir hale gelmiştir ve bu bağlamda savunmuş oldukları iktisat politikası anlayışı, iktisat literatüründe merkantilizm şeklinde tanımlanmıştır.

1500-1800 dönemlerinde Batı Avrupa’da iktisadi büyümenin gerçekleşebilmesi adına ihracatın artırılması çabasındaki tüccarların faaliyetlerine destek veren devlet politikalarını ifade eden iktisadi düşünce Merkantilizm şeklinde tanımlanmaktadır. Merkantilizme göre devletler ihracat seviyesini artırarak ekonomik büyümeye ulaşabilecekleri fikriyle ihracata yönelik girişimcilik işlemlerini savunurken başarılı olan girişimciler siyasi bir şekilde ön saflara çıkarak milli politikalarda önemli rol oynamışlardır. Merkantilist süreçte kendilerine tanınan imtiyazlarla milli yönetimleri şekillendiren girişimciler dış ticarete bağlı devlet politikalarının meydana getirilmesine yardımcı olmuşlardır (Yener, 2018: 17-18).

Yani Merkantilizmde:

- Devlet idaresine dayalı bir yönetim (Aydemir ve Güneş, 2006: 136)
- Hazinesinin büyümesi (Koçak, 2019: 2)
- Dış ticaret dengesinde pozitiflik (Develi, 2020: 40)
- Bu dönemde yaşanan kıyasa rekabet ve bir dizi teknik gelişmelere destek vermiştir (Aksu, 2014: 3).

Merkantilizm bu bağlamda, temelde devlet idaresine dayanan ve iktisat politikasının, hem iktisadi yapıyı hem de devletin beraber hareket etmesini, iktisadi büyümesini ve iktisadi anlamda güçlenmesini sağlayan en önemli unsur şeklinde ortaya çıkmıştır.

Fizyokrasi;

18. yüzyıl Fransız devriminin yaşanmış olduğu bir yüzyıl olarak aydınlanma çağına şahitlik etmiş olduğu için çok önemli bir süreci ifade etmiştir. Bu süreçte bilimsel özellikler ön plana çıkmış ve bir bilim olarak, iktisadın analitik düşünme açısından doğuşuna ortam hazırlayan Fizyokrasi’nin iktisat teorilerinin oluşmasında etkili olmuştur. Bu bağlamda;

- Fizyokrasi Merkantilist fikrin tersine serbestlikten yana olan bir iktisadi düşüncedir.
- Tarımsal üretici ilk plandadır.
- Verginin tarım sektöründen alınması gerekliliğine inanmıştır.
- İktisadi sistemin temeli kişisel çıkar (*self-interest*) ilkesine dayanmaktadır.

Diğer insanlarla iş birliğine inanır ünlü sloganları "laissez-faire, laissez-passer" Fizyokrasinin temel düşüncesini açıklayan veciz bir slogan olarak düşünce tarihinde yerini almıştır (Aşkın vd. 2011: 59). 18. yy'deki Fransız ananelerinin başlangıcı olarak girişimcilik işlevleri ile yakından alakalıdır. Fransız iktisadi düşünürlerde girişimcinin rolünü, bilinen maliyetler ile bilinmeyen fiyatlar arasındaki fark ile alakalı bilgiyi kapsayan faaliyetleri gün yüzüne çıkarmak şeklinde açıklamışlardır. Belirsiz koşullara göre karar almış olan girişimci varlığı Fransız anneannelerinin temel yapı taşıdır (Er, 2013: 77).

4.2.1.1. Richard Cantillon (1680-1734)

İktisat teorisi tarihsel sürecinde girişimcilikle ilgili teoriler Cantillon'a kadar uzanmaktadır.

Fransızcada bir şeyleri yapmak, üstlenmek manasında kullanılan "entreprendre" kelimesinden türemiş olan girişimcilik kavramı (entrepreneur) bilimsel literatürlere ilk defa Richard Cantillon'un iktisadi düşünceleri ile kazandırılmıştır. 18. yy'de Fransa'da yaşayan İrlandalı iktisatçı Richard Cantillon iktisat teorisinde ilk defa girişimcinin tanımına yer vermiştir.

1755 senesinde yayınlanmış olan ve girişimcilik tarihinin dönüm noktası olarak kabul edilen ve genel olarak ticaretin doğası üzerine bir deneme isimli çalışmasında; Cantillon girişimciyi daha netleşmemiş bir kıymetle satış yapmak için üretim faktörlerini ve hizmetlerini satın alıp, üretimi gerçekleştiren kişi şeklinde ifade etmiştir. Tanımla beraber Cantillon'a göre girişimci; belirlenen bir fiyat üzerinden alımı gerçekleştirerek belirsiz bir fiyattan satış yapmak için uğraşan bir arbitrajcı şeklinde tanımlayarak girişimcilikte risk üstlenme özelliğini ön plana çıkarmıştır (Uzuntepe, 2017: 57-58). Cantillon'un yapmış olduğu teorik katkılar sayesinde girişimcilik ile ilgili birçok görev yükleyerek, modern manada girişimcilik temel özelliklerine ulaşmıştır.

4.2.1.2. Cantillon

Girişimcilikle ilgili teori çoğunlukla Fizyokrat iktisadi düşünce okulu üyesi Cantillon ile başlamıştır. Sonrasında ise diğer iktisat okulları ve temsilcileri bu teorilere katkılarda bulunarak günümüz girişimcilik teorilerine ulaşmıştır. 18. yüzyılda yeni yeni oluşmaya başlamakta olan piyasa ekonomilerinde iktisadi sistemi; girişimciler, toprak sahipleri ve işçiler şeklinde üç gruba ayırmıştır. Girişimciler; toprak sahipleri ile işçiler arasında yer alan araçlar şeklinde tanımlanmıştır (Özkul, 2007: 345). Girişimci iktisadi sistem içerisinde merkezde yer almaktadır.

İktisadi yapı içerisindeki bütün paranın ve malın değişiminden sorumlu olmaktadır. Girişimciler sınıfı olarak tanımlanan yapı arz ve talep dengesinden oluşmaktadır. Girişimciyi öteki yapılardan ayıran en önemli farklılığı ise; girişimcinin riski üstlenmesidir. Bu özelliği belirsiz ve düzensiz gelirlerle üzerine almaktadır. (Topaloğlu, 2006: 60).

Cantillon'a göre girişimci; hammadde kaynaklarını ekseriyetle tarım ürünü işleyebilmek adına belli bir fiyattan alarak sonrasında belirsiz bir fiyata satacaktır. Belirsiz fiyat ile belirli fiyat arasındaki miktar girişimciye kâr ya da zarar olacaktır. Girişimciyi bu işlemde harekete geçirecek olan ise işin sonucunda beklediği kârdır. Böylece Cantillon geleceğin bugünden tam olarak bilinmemesi yüzünden geliri risk içeren aktör şeklinde düşünerek girişimcilikteki risk alma ve risk üstlenme özelliğine dikkat çekmiştir. Bunun yanı sıra Cantillon riskin yalnızca spekülasyon bir girişimin belirsizliği olmayacağını aynı anda işlemler sonucunda ulaşılabilecek bilinmeyen gelirler konusundaki risk olarak algılamıştır (Alp, 2009: 256). Cantillon girişimcilik fonksiyonunu, malların doğru değeri ile piyasa fiyatları arasındaki dengesizliği açıklamaktadır. Girişimci ticaretin aktörüdür. Sebebi girişimcinin fiyat farkları, olası talepler, istikrarlı kazancı olası kılacak çevrenin anlaşılması gibi pazardaki imkânları yakalayabilen kişidir. Bu şekilde girişimci ürün stratejisinden daha çok fiyat stratejisi şeklindedir. Cantillon; girişimciliğin köklerini ileri görüş noksanlığı ve riski üzerine almak için istekli olma konularının meydana getirdiğini ifade eder. Bu şekilde Cantillon girişimciliğin piyasadaki belirsizliğe katlanma rolünü dikkate almıştır. Mesela, girişimci olan bir çiftçi belirsiz olan satış fiyatlarına ve sabit üretim maliyetlerinin riskine katlanmaktadır. Cantillon ayrıca yün ve tahıl toptancıları, imalatçı, restoran işletmecileri ve esnaf gruplarını da girişimci olarak kabul eder. Bunların haricinde dilenciler, hırsızlar da girişimcinin esas ve gerekli olan karakteristik niteliklerini temsil eden belirlenmemiş gelirin önemini ifade ettiği için girişimci sınıfına yerleştirmiştir. Cantillon'un faydaları, girişimcinin varlığının, toplumsal sınıfın son basamak grubu şeklinde vurgulamasından kaynaklanır. Girişimciler işlevlerini devam ettirmek adına sermaye kuran veya kendi emeklerini satan kişilerde olabileceklerdir (Er, 2012: 10-11).

Cantillon belirsizlik kavramından söz ederek iktisadi düşünce tarihi ve iktisat teorisi ile bağlantılı olan, oldukça geniş bir girişimcilik terimini bilim literatürüne kazandıran düşünür unvanını elde etmiştir.

4.2.1.3. François Quesnay (1694-1774)

Bugünün dünyasında iktisadi gelişmenin ilerlemesinde en fazla rol oynayan iktisadi aktörlerden bir tanesi de girişimciler olmaktadır. Bu sebeple iktisatçılar yoğun bir şekilde farklı okullar adına farklı çalışmalarda bulunmuşlardır. Fizyokrat okulun temsilcileri de girişimcilik konusu ile ilgili görüşler öne sürmüşlerdir. Düşüncelerinin tarımsal faaliyetlerin baskınlığı altında ve henüz sanayi devrimi iktisadi, sosyal ve kültürel, demografi vb. birçok konuda değişimlerine devam etmekte olduğu bir süreçte gerçekleştirmişlerdir. Bu düşünürlerden bir tanesi Quesnay'dir.

Richard Cantillon haricinde Fizyokrat düşünce denildiğinde akla gelen ilk adlardan birisidir François Quesnay. Quesnay. 1758'de Economic Table isimli çalışmasını yayınlamıştır (Kaymak, 2005: 39). Çalışmada girişimcinin örgütlenme ve yenilikçi yeteneği dikkate alınmıştır. Quesnay, belirsizlik ve bilgiyi üretim örgütünün alanına ekleyerek bu örgütün kökenine ve içeriğine yer vermiştir. Quesnay, çiftçi olarak girişimciyi; çok daha yüksek verimlilik araştırması adına üretim örgütlenmesi ile alakalı sorumlulukları yerine getirmiş olan birey şeklinde açıklamıştır (Hazel, 2013: 11).

Quesnay'in girişimci ile alakalı düşünceleri Cantillon'unkine benzeşmektedir. (Özkul, 2007: 346). Quesnay; girişimcinin belirsizlik taşıdığını, üretimi belirleyerek yönlendirerek, yeni metotlar gündeme getirerek, yeni pazarların araştırmasını yapmaktadır (Uludağ, 2014: 47).

Quesnay'in bilimsel araştırmalarının kökeninde iktisadi büyüme adına sermayeye vermiş olduğu ehemmiyet dikkat çekmektedir. Fizyokrat düşünceye göre sermaye, zenginliği en iyi şekilde biriktirebilen sınıf şeklinde tanımlanan toprak sahiplerinden gelmektedir. Girişimciler ekonomiye çiftçiler şeklinde sunulmaktadır. Quesnay, büyük tarım operatörü şeklinde girişimciyi çizerek, küçük ölçekli tarımla büyük ölçekli tarım arasındaki ayrımı belirtir. Zenginliği, zekâsı ile işlemlerini kârlılık üzerine gerçekleştirmiş olan zengin çiftçileri girişimci şeklinde betimlemiştir. Quesnay'in fikrindeki kapitalist çiftçi de başkalarının toprakları üzerindeki işleri devam ettiren kişidir. Yani, onun girişimcisi bağımsız ve kendi işinin sahibidir (Hazel, 2013: 11).

Quesnay'de girişimci, sermayeyi sağlayan, ulaştığı kârı yeniden yatırım alanlarına aktarabilen, küçük ölçekli üretim sürecinden büyük ölçekli üretim sürecine geçiş gibi oldukça dikkat çeken fonksiyonlar üstlenmiştir (Günay vd. 2018: 61-62). Bu ise Quesnay'in Cantillon'un girişimci teorisine yapmış olduğu katkıdan daha az katkıda bulunmuş olduğunun bir göstergesi olmuştur.

Merkantilizme tepki olarak ortaya çıkan sistemin kurucusu, temsilcisi François Quesnay'dir. Cantillon ile benzer girişimci tanımları yapmış olan Quesnay açısından girişimci, belirsizlik sebebiyle risk üzerine almakta, üretimi örgütleyerek yeni metotlar, yeni ve farklı ürünler ve yeni pazarlar bulmaya çalışmaktadır. Anlatılanlardan görüleceği üzere Fransa hem düşünsel hem de iktisadi anlamda fizyokrasiden önemli ölçüde etkilenmiştir.

4.2.1.4. Robert Jacques Turgot (1727-1781)

Fizyokratik düşüncenin diğer temsilcilerinden bir diğeri olan Robert Jacques Turgot'a göre girişimci hem kapitalist hem de sermaye sahibi olan kişidir. Fransız devlet adamı ve iktisatçısı olarak tanınan Robert Jacques Turgot, Quesnay ve Cantillon'nun peşinden girişimci ve fonksiyonlarını dikkate alarak, Cantillon'un girişimcilikle ilgili düşüncelerini daha ileriye götürmüştür. Turgot'un çalışmalarında girişimci; kapitalist ve sermaye sahip olandır (Göker, 2019: 129). Turgot, kapitalist girişimci şeklindeki girişimciyi; yatırmış olduğu sermayeden faiz kazanarak ve emeği sonucunda nam kazanmak arzusunda olan birey şeklinde ifade etmiştir (Özkul, 2007: 346).

Birincisi, iktisadi ajanlar parayı biriktirirler sonrasında toprağı satın almak, herhangi bir işe yatırım isteğinde bulunmak veya basit bir şekilde başka kişilere sermayelerini kiralama şeklinde seçme konumunda bulunan kapitalist durumuna ulaşırlar. Turgot'un girişimcisi ilk durumda kapitalist veya toprak sahibi olmayı seçebilir, yalnızca borç veren olarak kapitalist olmaya devam da edebilir veya bunun yerine girişimciliği de seçebilir. Turgot'un düşüncesi gereğince, sermaye sahipliği konusu girişimci olmada bir özelliktir. Fakat 2 fonksiyon buna rağmen yine de farklılık göstermektedir. Kişi girişimci olmadan kapitalist olabilecektir. Ama kapitalist olmadan girişimci olamayacaktır (Hazel, 2013: 12). Yani Turgot'a göre yalnızca sermaye sahibi olanlar kapitalist girişimci olabileceklerdir.

Cantillon'nun düşüncesi gereğince girişimci; basit bir şekilde belirsiz koşullar altında üzerine risk alabilen birey olurken Turgot ise; girişimcinin almış olduğu risklerin kendi sermaye stokunu ortaya çıkarmaktadır şeklinde ifade etmiştir. Bu ise, kurumsal şekilde sermayenin ender olduğunu ve finansal piyasalarında tam işleyemediği süreçlerde mantığa uygun geldiğinin ifadesidir (Hazel, 2013: 12).

Liberal iktisadi düşüncenin temelini oluşturan ve teorilerinde tarımı iktisadi yapının en önemli faktörlü kabul fizyokrasi okulunun düşünürlerinden

olan Robert Jack Turgot da girişimcilik ile ilgili görüşler öne sürmüştür. Turgot'a göre girişimci, kapitalist süreçte gerçekleşen yatırım kararının bir sonucu olarak anlatılmıştır ve sermaye sahibi olan herkesin girişimci olarak tanımlanacağını belirtmiştir.

4.2.1.5. Nicolas Baudeau (1730-1792)

Nicolas Baudeau girişimcilik teorisine hayat veren teorisyenlerden birisidir. Baudeau'da fizyokrat okulun üyelerinden bir tanesidir. Girişimcilik konusunda birçok düşünceyle kavramın şekillenmesinde etkili olmuştur. Özellikle, girişimcilikle ilgili konularda yetenek kavramının yapılacak analizlerden çok önemli olduğunu vurgulamasının yanında zekâ, bilgi, bilgiye ulaşma ve bunları değerlendirmenin önemine değinerek girişimcinin yapmış olduğu işlemlerin kontrol edebilme olanağı sağlanmıştır. Nicolas Baudeau ise Cantillon ile aynı düşünceleri benimsemekle birlikte girişimcinin kârını yükseltebilmek için yeni teknik ve düşüncelere başvuran kişi olduğu konusuna değinmiştir (Aşkın vd. 2011: 58).

Fizyokrat düşüncede girişimcilik teorisine yapılmış olan en dikkat çeken iktisadi düşünürlerden biri de Nicolas Baudeau'nun görüşleridir. Baudeau tarımsal üstünlüğü kabul etmiştir ve tarımsal girişimciyi riski üzerine alan birey şeklinde açıklayarak Cantillon'a destek vermiştir (Horasan, 2014: 9.10).

Baudeau, girişimciyi farklı ve yeni tekniklere yönelerek veya keşfederek ürününü artıran, maliyetlerini düşüren ve kârını yükselten yenilikçi şekilde açıklamıştır. Girişimci, yetenek, bilgi, bireysel enerji, zekâ gibi özelliklere ve iktisadi gelişmenin bazı tarafları üzerinde bir aşamaya kadar denetim yetkisini elinde bulundurmalıdır. Bu da girişimcilikte yönetim ve iş fonksiyonlarının düzenlenmesi ile ilgili olduğunu göstermektedir.

Baudeau'nun düşünceleri gereğince, tarımsal girişimci kendi gereksinimlerini de eklemek suretiyle tarımsal kazançtan gerekli olan üretim maliyetlerinin çıkarılmasıyla elde edilen fazlayı kira şeklinde toprak sahiplerine ödeyecektir. Kiracı çiftçi adına kira, üretim aşamasını açıklayan bir maliyettir. Fizyokratlar, uzun dönemde bu maliyetleri sabit bir şekilde kabul etmişler ve aynı anda ücretleri de genel sabit ya da sabite yakın bir şekilde incelemişlerdir. Böylece çiftçi uzun dönemde belirlenmiş maliyetleri algımlarken ortada olmayan bir hasat tutarı ve bu yüzden de net olmayan yani belirsiz bir satış rakamıyla yüz yüze kalacaktır (Özkul, 2008: 70).

Baudeau'nun iktisadi düşüncelerinde ve özellikle yapmış olduğu girişimcilikle ilgili analizlerde

girişimciliğin önemine değinmiştir. Baudeau'nun düşüncesi gereğince, girişimci yeteneğini bilgiyi toplamada ve geliştirmekte kullanmaktadır (Işık vd. 2015: 62). Girişimci sahip olduğu zekâ ile kapitalist adına bir piyon olmaktan çıkacaktır. Baudeau'nun girişimcisi ilk defa hasadı uygunsuz 2, 3, 4, 10 defa artırarak ikincisinde kullandığı işgücü rakamını düşürecek ve bu şekilde üretim maliyetlerini uygun olduğu ölçüde aşağıya indirecektir (Hébert ve Link, 2006: 590). Yani girişimci değişik yeniliklerde bulunarak maliyetleri azaltarak kârları yükselten bir yenilikçi olacaktır (Eyel vd. 2019: 562).

Özetlendiğinde Fizyokrat düşüncesinin temelde tarımsal girişimciyi dikkate alarak tarımsal unsurların etkin olduğu bir dönemde yaşam sürdürmelerinin konu adına önemli bir etken olduğu görülmektedir. Anlatılanlardan anlaşılacağı üzere Fransa hem düşünsel hem de iktisadi anlamda fizyokrasiden önemli ölçüde etkilenmiştir.

4.2.2. Klasik Düşüncede Girişimcilik

1776 yılında *The Wealth of Nation* isimli çalışmayla iktisat bilimi klasik iktisat düşüncesiyle karşılaşmıştır. Bu okul ve düşünürleri sayesinde bu süreç öncesinde yer alan iktisadi birikimler ve öneriler bir bilim haline dönüşerek sonrasında farklı düşünce okulları ve iktisadi düşüncelerine zemin hazırlamıştır.

İktisadi düşünce evrimi dikkate alındığında Merkantilizm ve Fizyokrazi sonrasında, Adam Smith, David Ricardo, Jean-Baptiste Say, Thomas Robert Malthus gibi iktisat teorisyenlerinin önderliğinde devam eden Klasik İktisadi düşünce anlayışı daha sonraları kapitalist iktisat düzenine geçişi gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda bununla beraber neoklasik iktisat ve sonrasında yer alacak olan bütün iktisat okullarındaki iktisadi düşünce anlayışı iktisadi problemlerin çözümlenebilmesi adına göstermiş oldukları çabalarıdır (Öztopcu, 2016: 390). Klasik iktisadi düşünce 18. yy. ortalarındaki üretim şartları, sosyal ilişkiler ve yeni düşünce iklimi koşullarındaki şekilleriyle kendini göstermiştir. Bu değişikliklerin aynı zamanda akademik alanda da kendini göstermesiyle iktisat bilimi dalında klasik iktisat teorisinin ilerleme gösterdiği görülmüştür. Klasik iktisadın genel özellikleri dikkate alındığında, bu dönem iktisadi düşüncede sanayi devriminden günümüze kadar olan dönemi ifade etmektedir. Bu dönem aynı zamanda modern dönemdir. Bu dönemde, daha önceki dönemlerde biriken iktisadi görüş ve öneriler bir bilim haline gelerek sonrasında birçok sayıda ve farklı iktisat okulları ve düşünceleri gündeme gelmiştir ve bu süreçte ayrıca meta üretiminde kitlesel üretime doğru dönüşüm ve

kapitalist ilişkilerdeki hızlı gelişim ön plana çıkmaktadır.

Karşılaşılan iktisadi, sosyal, mali vb. birçok alanda ortaya çıkan problemler araştırma ve düşünsel üretkenliğin artmasına ve iktisadın bir bilime dönüşmesine sebep olmuş ve ilk bilimsel iktisat kitabı yazılmaya başlanmıştır (Tomanbay, 2019: 40).

Bu süreç içinde bilimsel araştırma basamakları takip edilerek bilimsel çalışmalara yön vererek iktisat ile ilgili ilk bilimsel çalışmalara önyak olması ve yeni iktisat okulları ve düşüncelerine öncülük etmesi adına önemli olmuştur.

Klasik iktisadi düşüncenin özellikleri(Tayyar ve Çetin, 2013: 113-115):

- İktisadi yaşamda genel bir dengenin varlığına ve bunun sürekliliğine inanırlar
- Sistemde eğer iktisadi yapı hiçbir müdahaleye gerek kalmadan kendiliğinden dengeye ulaşabiliyorsa ve herhangi bir problem ortada yoksa bireylerin var olan problemlere hiçbir zaman çözüm bulmak zorunda olmadıkları görülmektedir. Sebebi herhangi bir problem olmayan hiçbir şey adına kimse ücret ödeme isteğinde olmayacaktır. Piyasada asimetrik bilgi şeklinde tanımlanan imkânlardan faydalanan kişinin ise girişimci olduğu görülmektedir. Burada girişimci yeni fırsatları gündeme getirerek alıcı ve satıcı adına problemleri ortadan kaldırmıştır.

Bu süreçte 18. yy'de (Marangoz, 2020: 7-8):

- Endüstri devrimi oluşmaya başlamıştır.
- Makineleşmeyle beraber sanayi mamullerde hızla artış olmuştur.
- Kapitalizm gelişim aşamasına girerek, şehirleşmenin başlamasıyla kentlerde sefaletle beraber servet birikimi aynı anda görülmeye başlanmıştır.
- Üretim biçimindeki değişime iktisadi düşünceleri de etkilemiştir.

Birey ve bireysel girişimcilik ön plana çıkmış ve bu sebeple bireylerin gerçekleştirdikleri faaliyetlerini sınırlayan şekilde tanımladıkları devlete daha az görev ve sorumluluklar yüklemişlerdir.

Bir takım sosyal ve iktisadi yapılarda bireyler istedikleri işi tutabilmek, istedikleri anda işlerinden ayrılabilen, ellerindeki sermayeyi istedikleri üretim sahasına yatırmak konusunda tam bir serbestliğe sahiptirler. Bu sebeple bu yapı teşebbüs serbestisi olarak ifade edilmektedir. Böylesi bir rejimde müteşebbisler diledikleri iş sahalarına girebilecekleri gibi diledikleri üretim yöntemini de

seçerek arzuladıkları yeniliği gerçekleştirebileceklerdir.

Devlet müdahalesini kabul etmeyip, girişimci güce ve kurulacak olan piyasaya herhangi bir şekilde dâhil olunmaya izin verilmemesi gerekliliğini savunmuşlardır. Klasik teoriden sonra özel girişim gün geçtikçe ilerleme ortamına sahip olmuş ve gün geçtikçe önemi artmıştır.

Sanayileşme süreciyle beraber girişimci insan tipi farklı farklı özellikler elde etmeye başlamıştır. Girişimciliğin niteliklerindeki bu farklılık aynı anda girişimcinin iktisadi fiyatını ve bu sebeple toplumdaki değerlerini de yükseltmiştir. Sonuçta bu ilerlemenin bir gereğidir ki genel ekonomide de girişimcilik bir üretim girdisi şeklinde tanımlanmıştır. Yüzyılın I. yarısında ilk defa Limited (sınırlı sorumlu) şirketlere oldukça sık başvuruda bulunulması, ticaret örgütlerinin bir metodu oldu. 19. yy.'ın II. döneminde şirket sahipliğinin ve yönetimin gittikçe birbirinden uzaklaşması girişimciliğin önemini artırmıştır. Böylesi bir yapı girişimci pozisyonun tekrar ele alınarak değerlendirilmesine ve ticarete daha fazla bir dikkatle önemle anılmasının sebebi olmuştur.

Sanayi devrimiyle beraber bilimsel teknolojik buluşlar ile sömürgeleştirme politikaları, üretim sürecinde ucuz hammadde ve ucuz işgücü ile karşılaşmıştır. Dünya artık bir yandan devletlerin başka yandan da girişimcilerin desteğiyle sanayi ve teknolojiye farklı buluşlarla hız kazandığı ve eşit güçlerin rekabet sürecinin yer aldığı bir saha durumuna dönüşmüştür.

Klasik iktisadi düşünce okulu iktisat teorisine yapmış oldukları çalışmalarla, modern iktisat bilimini başlatmışlardır. Bu yolda, aydınlanma çağından, doğa bilimlerindeki yeni keşiflerden ve sanayi devriminden güç almışlardır. Klasik iktisadi düşüncenin temsilcilerine aşağıda yer verilmiştir.

4.2.2.1..Adam Smith

Adam Smith'in düşünceleriyle Klasik İktisadi düşünce şekillenmiş ve diğer klasik iktisatçılara çalışmaları adına yön vermiştir. Fakat iktisadi düşüncelerinin özelliği dikkate alındığında; büyümenin sürekliliği konusunda daha fazla endişe duydukları ve girişimci kavramına diğer okulların iktisatçıları kadar ilgi göstermedikleri görülmektedir.

Smith'in çalışmalarında girişimciyle sermaye sahibi ayrımının yapılmamış olması ve sermaye sağlayıcısı kapitalist ile girişimci arasındaki farklılıkların dikkate alınmadığı ifade edilmiştir. Smith'in girişimcilik kavramıyla ilgili çalışmalarında çok fazla üzerinde

durmamasının sebebi ekonominin temelini piyasayı yerleştirmesidir. Smith'e göre devlet müdahalesine ihtiyaç olmadan, zenginlik ve refahı sağlanabilecek, işletmelere ilerleyebilecekleri elverişli sahayı sağlayan tek unsurun piyasa olduğunu açıklamışlardır.

İktisadi düşünce alanında yapmış olduğu çalışmalarla Adam Smith iktisat biliminin kurucusu olarak anılmaktadır. Adam Smith, iktisadi düşünce, büyüme, dış dış ticaret, iş bölümü ve uzmanlaşma, görünmez el ve piyasa mekanizması vb. birçok konuda iktisat bilim sahasına katkıda bulunmuştur.

4.2.2.2. Jeremy Bentham

Bentham bir İngiliz filozof olarak alana daha çok işletme finans konularında yapmış olduğu katkılarla anılmıştır. Girişimcilik konusunda ise daha çok girişimcinin sahip olduğu, teknik bilgi, deneyim, eğilim ve iktisadi refah anlamında katkılar yaratmış olduğunu düşünmektedir.

Hayal güçleri ve yenilikçilikleriyle milletlerin ilerlemesinde önemli bir görev üstlenebilecekleri becerikli bireyleri ihmal etmiş olduğu için Adam Smith'i eleştirmiştir. Bentham'ın düşünceleri dikkate alındığında üzerine risk alabilen, yeni pazarlar ve kaynak arayışı içerisinde yer alan var olan ürünleri geliştirebilmenin ve üretim maliyetlerini azaltmanın yollarını aramakta olan kişidir (Büyükgöz, 2020: 3).

J. Bentham özellikle *Laissez Faire* düşüncesinden hareket etmiş bir iktisatçı olarak girişimcilerden özellikle yatırım konularında taleplerin ön plana çıkarılarak hareket etmelerinin daha mantıklı olacağına inanmıştır.

4.2.2.3. Jean-Baptiste Say

Say, Klasik İktisadi düşünürlerdendir. Özellikle Say Yasası ile anılmaktadır. Say girişimcilik kavramını da kullanmış bir iktisatçı olarak, Cantillon'nun tanımını biraz daha geliştirme imkânı elde etmiştir.

1803 senesinde girişimciyi keşfedilmeyen imkânları ve kaynakları bir araya getirerek kazanç elde eden kişi şeklinde ifade etmiştir. İktisadi düşünce tarihi açısından girişimci ve iktisat arasındaki ilişki bağı en güçlü kuran iktisatçıdır. İktisadi büyüme ve gelişmeyi girişimcinin ekonomideki farklı fonksiyonuna bağlamıştır ve bu sebeple girişimciyi yenilikçi şeklinde tanımlar. Üretim girdilerini bir araya getirip yenilikçi metotlarla üretimi gerçekleştiren girişimciler kaynakları devamlı en üretken alanlara sürükler. Girişim alanlarının endüstri, tarım, imalat ve ticaret şeklinde sınıflandırmasını yapmış olan ilk iktisatçıdır.

Girişimcinin yalnızca üretim girdilerini bir araya getirmiş olan kişi olmayıp aynı anda bu faktörleri en üretken şekilde düzenleyen lider olduğunu ifade eden Say Mahreçler Yasası adı verilmiş olan savlarıyla iktisadi ilerlemenin temelini malların değişimini gerçekleştiren girişim tanımında kabul etmektedir. Mahreçler Yasası'nda Say; her arzın kendi talebini ortaya çıkardığını arzı da girişimcinin yaratmış olduğunu düşünmektedir.

Yani Say'ın teorisini kendi çalışmaları öncesinden ayıran en önemli özellik sermaye sahibi ile girişimci arasındaki farkı net bir şekilde tanımlamasından kaynaklanmaktadır. Yani girişimci üretim faaliyetlerinde aktif bir şekilde hareket ederken sermaye sahibi de burada daha küçük bir role sahip olmaktadır (Yener, 2018: 16).

Say, Cantillon'nun yapmış olduğu girişimcilik tanımını genişleterek, girişimcinin risk üstlenmesini, üretim girdilerini bir araya getirmesini ve işlemleri yönetebilme yeteneğine sahip olunması gerekliliğini açıklamıştır.

4.2.2.4. David Ricardo

Yine bir klasik iktisatçı olan David Ricardo, iktisadi düşünceye daha çok bölüşüm ile ilgili konularda katkıda bulunmuştur. Bu konuyla ilgilenme sebebinin ise, iktisadi sistemdeki bütün işleyiş mekanizmasını daha sağlıklı bir şekilde anlamının mümkünlüğüyle açıklamıştır. Bölüşüm kavramından hareket ederek, rantı ücret ve kârın gelecek dönemlerde nasıl bir yol takip edeceğine ulaşmak istemiştir.

David Ricardo, iktisadi araştırmalarında girişimcilik kavramına çok fazla yaklaşmamıştır. Girişimci kavramı yerine sermaye üzerindeki piyasa kuvvetlerinin varlığını açıklayarak kapitalist sistemde temel kiracılar konusunu dikkate almıştır. *In the principles of political economy and taxation* isimli araştırmasında üretici ürünlerin talebi gereğince elindeki sermayesini işe yatırmış birey şeklinde ifade etmiştir. Bu durumda talep inerse, üretici çalışanlarının bir bölümünü işten çıkaracaktır ve bankacılardan veya zengin bölümden borç alamayacaktır. Talep artış gösterdiği anda da durum ifade edilenin tam tersine işleyecektir. Ricardo kapitalistin rolünün ekonominin hareketinde baskın oluşunu, kapitalistlerin sermayesinin çevredeki dış değişikliklere (piyasa talebindeki kaymalar ve ticari fırsatlar vb.) bir cevap şeklinde yeni üretim sahalarına yönlendirdiğini öne sürmüştür. Ricardo'nun çalışmalarında girişimcinin rolü zorluklara dayanarak başarmaktır. Yenilikçi olarak girişimcinin rolüne Ricardo çalışmalarında yer vermemiştir. Sebebi, piyasanın durumunun dengeye yakın olduğu düşüncesidir. Dışsal

değişiklikler konumunda ise girişimci kârını maksimize edebilmek adına yeni hesaplamalarda bulunan birey şeklinde ifade edilmektedir (Eyel vd. 2019: 16).

David Ricardo'nun çalışmalarıyla bölüşüm konusu çok daha fazla ön plana çıkmıştır. Ricardo ayrıca, emek-değer, karşılaştırmalı üstünlük modeli gibi konularda çalışmalar yapmış ama yine de bölüşüm kavramını iktisadi yapının en önemli sorunu şeklinde görmeye devam etmiştir.

4.2.2.5. John Stuart Mill (1806-1873)

John Stuart Mill girişimcilikle ilgili düşüncelerini tanımlarken özellikle girişimcilik kavramını üretim faktörünün dördüncüsü şeklinde açıklamıştır. John Stuart Mill'in düşüncelerinin oluşmasında kendisinden önce çalışma yapan Ricardo, Say, Bentham, Comte gibi iktisatçılar etkili olmuştur.

John Stuart Mill'in Principles of Political Economy 1848 isimli araştırması ile İngiliz bilimsel çalışmalarında girişimcilik oldukça dikkat çeken bir konu olmaya başlamıştır. Çocukluk döneminden beri Jeremy Bentham, Jean-Baptiste Say, David Ricardo ve Auguste Comte döneminin İngiliz ve Fransız düşünürlerinin çalışmalarından etkilenmiş olduğu görülen Mill'in Principles of Political Economy isimli yayını neoklasik iktisatçı olan Alfred Marshall dönemine kadar okullarda ders kitabı şeklinde değerlendirilmiştir. John Stuart Mill, girişimciliği ekonominin merkezi şeklinde tanımlamakla kalmayarak aynı zamanda girişimciliğin özel sektör adına önemli bir gereklilik olduğu konusunu ifade etmiştir. Bütün bunlardan sonra girişimcilik kavramı iş kuranları açıklamak adına ortak bir kavram şeklinde kullanılmaya başlanarak, üretimin dördüncü kuvveti ve ticari bir işletme adına olmazsa olmazı şeklinde iktisat teorisinde yerini almıştır (Göker, 2019: 16-17).

Mill ayrıca girişimcinin rolünü yönetim, kontrol ve denetim işlevleri şeklinde ifade etmiştir. Mill'in düşüncesi gereğince bir işlemi yönlendirmek adına birtakım özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bunlar: zekâ, kültürel bilgi, algı ve kanıda doğruluk şeklinde olup, girişimcilerin en önemli farklılığı alelade insanların bütününün devamlı çabalamaları sonrasında bile kesinlikle oluşturamayacakları kâr olanaklarına sahip olmalarıdır.

Klasik iktisatçılar bir bütün olarak değerlendirildiğinde riski üzerine alan, üretim girdilerini bir araya getiren ve yenilik olanaklarını araştırarak girişimci ile zaman içerisinde yatırım adına araç gereç sağlamış olan kapitalist arasındaki farklılığı yeterince yapamamışlardır. Yapmış

oldukları çalışmalarda girişimci ve rolünü açıklasalar da net bir girişimcilik teorisine ulaşamamışlardır.

Bunun sebepleri olarak (Er, 2013: 19-20);

- Girişimci kelimesinin Fransız kökene sahip olması ve bunun karşılığında doğru bir İngilizce eşdeğerliliğe sahip olamayışı,
- Fransız yasalarına göre sermaye sahibi ile iş sahibinin birbirinden ayrı tutulması,
- Fransız yaklaşımında mikroekonomi temel iken İngilizler makroekonomik analize yönelmişlerdir.

John Stuart Mill çalışmalarında girişimciliğin iktisadın en önemli odak noktası olduğuna inanmış ve girişimcilik kavramının her zaman özel sektör adına bir gereklilik konusu olduğunu vurgulayarak iktisatta bu kavramın üretim faktörünün bir unsuru şeklinde yer alma sebebi olmuştur.

4.2.2.6. John Maynard Keynes

24 Ekim 1929 senesinde dünyada yaşanan iktisadi buhran sonucunda Keynes ve düşünceleri ön plana çıkmıştır. Keynes istihdam faiz ve paranın genel kavramı isimli çalışmasıyla piyasanın tek başına dengeye gelemeyeceğini ve muhakkak piyasaya müdahale edilmesi gerekliliğini ifade etmiştir. Keynes iktisadi düşüncelerini oluştururken girişimcilik konusunda da önemli fikirler ortaya sunmuştur. Girişimcilik özellikle riskli sahalarda destek verilmesi durumunda girişimciliğin hızla yaygınlaşarak yatırım kazançlarına olumlu etkisi olacağına inanmıştır.

Keynes girişimcinin bir işletme kurmasıyla istihdam imkânı sağlamış olduğunu ve hane halkı tüketiminin artırılarak önemli bir süreci ortaya çıkardığını ifade etmiştir. Girişimciler kurmuş oldukları işletmeler sayesinde talebin satın alma gücünü oluşturarak talep yaratmış olduğunu açıklayarak bir iktisadi model olarak girişimciliğe bağlı bir girişimsel ekonomik süreci ve iktisadi gelişmeyi önermiştir.

Keynes (Yener, 2018: 21);

- Girişimcilik faaliyetlerine bağlı olan yatırımların muhakkak geri dönüşü ile ilgili değerlendirmesi yapılması gerekliliğine ve
- Riskli sahalarda muhakkak devletin ortaya çıkan riski beraber üzerine olması gerektiğine inanmıştır.

Keynes'in girişimcilik ile ilgili konulardaki teorisinin temelinde girişimci ekonomiden yola çıkmış olduğu ve bu sürecin iktisadi büyümeyi teknoloji, yenilik ve sermaye birikim desteğiyle ilerleyebileceğine inandığını göstermektedir.

4.2.3. Neoklasik İktisadi Düşüncede Girişimcilik

İktisadi düşünce tarihinde klasik ekoldeki emek değer kavramının yerine fayda değer kavramına bırakarak Neoklasik iktisadi düşüncenin literatüre girmesine sebep olmuşlardır. Bu geçiş iktisat biliminde yapılmış olan çalışmaların makro iktisattan mikro iktisada geçişinin de en önemli konusunu oluşturmuştur. Yani artık analizlerde bireyin ve faydanın ön planda olduğu çalışmalar ağırlık kazanmıştır.

1870'li senelerde Alfred Marshall'dan itibaren (1842-1924) 1930'lu senelerde Keynesçi uygulamaların ortaya çıkışına kadar süreklilik gösteren süreç neoklasik iktisatçıların (marjinalistlerin) dönemi şeklinde tanımlanmıştır. Neoklasik dönem, 19. yüzyılın sonlarından itibaren başlayarak ekonomide denge teorilerinin geniş bir sahada benimsenmesini ve mikro iktisat unsurlarının çok daha fazla ön plana çıktığı bir zaman şeklinde tanımlanmıştır. Üretim sürecinde verimliliğin ve etkinlik politikalarının algılandığı bu süreç aynı zamanda sanayi üretiminin zirveye yükselmiş olduğu bir süreç şeklinde de kabul edilmektedir. İşletme yönetim kuramcılarında Taylor, Fayol vb. düşünürlerin verimlilik ve etkinliği artıracak düşünceleri bu zaman diliminde alan yazınına dâhil edilmiştir. İktisadi anlamda girişimci üretim faktörlerini bir araya toplayarak bu kaynakları verimli ve etkin bir şekilde kullanma yeteneğini göstererek iktisadi büyümeye fayda sağlamış kişi şeklinde gösterilmiştir.

Önceki süreçlerde uygulanan girişimcinin bireysel özelliklerine neoklasik süreçte yöneticilik, muhasebe ve finans uzmanlığı şeklindeki konu başlıkları da ilave edilmiştir. Neoklasik sürecin bir başka sınıf ayrımını kabul etmeyerek bireyin kanunlarının önceliğini savunması girişimcilikle ilgili farkındalığı da artırmıştır. Böylece bu süreçte Von Thünen (1783-1850), Leon Walras (1834-1910) girişimcilikte yenilik ve başka aritmetik işlemlerin önemli olduğu konusuna değinmişlerdir. (Yener, 2018: 20). Aşağıda Neoklasik iktisat düşünürlerinin girişimcilik hakkında görüşlerine yer verilmektedir.

4.2.3.1. Alfred Marshall

Alfred Marshall Klasik İktisat ile Neoklasik iktisat arasında bir bağ kurması sebebiyle girişimcilik konusunda da fikir üreten Neoklasik iktisatçılardan biri olarak girişimcilik hakkında düşünceleriyle katkıda bulunmuştur.

Neoklasik iktisadi düşünce okulunun hem kurucusu hem de teoriye sunduğu önemli fikirleri sebebiyle Alfred Marshall (1842-1924) dönemlerinde yapmış

olduğu çalışmalarla oldukça dikkat çekmiştir. Marshall girişimciyi bir sanayi lideri, denetmen ya da yönetici şeklinde tanımlamaktadır. Marshall'a göre girişim toprak, sermaye ve emeğin ardı sıra dördüncü üretim faktörü şeklinde düşünülmüştür. Alfred Marshall'ın iktisat teorisi sahasına katkıda bulunduğu en önemli unsurlardan bir tanesi de kâr teorisinde girişimcinin geliri olarak tanımlanan kâr dışında milli hasılayı oluşturan üretim faktörlerinin gelirleri şeklinde ifade edilen ücret, faiz, rant, kısa ve uzun dönemde de kendisini talep ve arz şartlarında ortaya çıkarken kârın yönetim ücreti şeklindeki bölümü ücretlerin ayarlandığı ilkelere netleşir. Marshall'a göre kısa dönemde bir artık şeklinde kabul edilen kâr, uzun dönemde girişimin var olması gereken normal arz fiyatına eşitlenen girişimcinin kazanmayı beklediği normal bir kazanç şeklinde kabul edilmektedir. Sermayesinin getirisi, cari faiz oranını geçerse üretime devam edecek girişimcinin kazancından üretim maliyetlerini çıkararak ulaşılmış olduğu net gelir kâr olarak kabul edilecektir.

Marshall'ın düşüncelerinde girişimci reel bir arzu ortaya çıkararak ya da eski malın üretimini geliştirerek yenisini piyasaya arz imkânını elde eden büyük üretim-tüketim hareketlerinin tahmin edilebilen itinalı karar alabilirken de cesaretli rolünü de yüklenilebilir. Marshall'a göre gelişmenin temel gücü değişimdedir. İşinde çok daha fazla mesuliyet üstlenen yetenekli bir iş adamı da bu eğilim özelliğini bünyesinde taşımaktadır. İcat ya da yeniliği benimseyerek uygulayarak ve geliştirmek adına üzerine risk almak durumuna istekli girişimci marjinal değişikliklerin sürekliliğini gerçekleştirmektedir. Marshall'ın arz yanlı, deneysel, marjinalist ve evrimsel olan iktisadi ilerleme örneğinin temelinde firma ve girişimci yer almaktadır. Kâr isteğiyle hareket etmekte olan girişimci değişik ürünlerdeki optimum çıktı bileşenlerini incelemesi sonucunda en son teknolojinin etkisiyle çıktıda ortaya çıkan ilerlemeler, iktisadi anlamda ekonomik ilerlemenin hız kazanmasına sebeptir (Alper, 2020: 6).

Alfred Marshall'ın özellikle 1890 senesinde yayınlamış olduğu *Principle of Economics* isimli çalışmasında da girişimcilik konusu yer almıştır. Alfred Marshall konu ile ilgili çalışmalarında: İktisadi büyümenin en önemli konusunun girişimcilik olduğunu, iktisadi büyüme konusunun içsel özelliğe sahip olması, girişimcilikte rekabetin önemli oluşuna zemin hazırlayarak uzmanlaşmanın etkisiyle verimlilik artışına sebep olarak bir iktisadi büyümenin gelişimine katkıda bulunacaktır. Girişimcilikte organizasyon ve yenilikçilik konusunun iktisadi büyümeye sundukları katkının öneminden bahsederek bu konuda sonraki bilim çalışmalarına önemli konu içerikleri sunmuştur.

4.2.3.2. Von Thünen (1783-1850)

Neoklasik okulda girişimcilikle ilgili çalışma sunan iktisatçılardan bir tanesi de Von Thünen olmuştur. Girişimciyi hem bir risk alıcısı hem de yenilikçi şeklinde tanımlayarak, kâr kavramının netleştirilmesinde oldukça önemli katkılara sahip olan bir diğer iktisatçı ise; Johann Heinrich Von Thünen'dir. Von Thünen girişimcinin elde ettiği getiri ile kapitalistin elde edeceği getiri arasındaki farkı açıklayan analizler çalışmıştır. Bu yönde girişimcinin elde edeceği getiriyi, sigorta masrafları, kârdan yatırım sermayesi, faizi ve yönetsel giderlerin çıkarılmasıyla ortaya çıkan net kâr şeklinde ifade eden Von Thünen girişimcinin riskinin sigorta şirketlerince bütünüyle üstlenilemeyeceği düşüncesinden hareketle; girişimcinin kesinlikle riskin bir kısmını üzerine almış olduğunu açıklamaktadır. Ayrıca Von Thünen risk alan girişimci ve yenilikçi girişimciler adına başka girişimcilik çeşitlerini bir araya getirerek toplam işletme kârının girişimsel riskin getirisi ile yaratıcılığın getirisinin toplamından meydana geldiğini açıklamıştır. Girişimci ile yönetici tanımları arasında yer alan farklılıkları da tanımlayan Von Thünen iki tanım arasındaki temel farklılığın girişimcinin üzerine risk alması durumu olacağını açıklamakla beraber benzer bilgi ve yeteneğe sahip olsalar bile girişimcinin harcamış olduğu eforun yöneticilerden daha farklı oluşunu anlatmaya çalışmıştır. Von Thünen'e göre girişimci uykusuz geceler ve devamlı bir endişe içindeyken yönetici ise gece yatağına girdiğinde rahatça uyuyabilecektir (Eyel vd. 2019: 566).

Von Thünen girişimcilikle ilgili çalışmalarda daha çok yenilik ve toplam girişimci kârı, net kar gibi konu başlıklarıyla ilgili katkıda bulunmuştur.

4.2.3.3. Leon Walras (1834-1910)

Leon Walras Neoklasik iktisadın en önemli temsilcilerinden birisi olup, klasik iktisadi düşüncenin ekonomi politik anlayışından Neoklasik iktisata geçiş sürecindeki en önemli düşünürlerden birisidir. Yapmış olduğu çalışmalarda özellikle iktisat bilimini pür bir teori olarak tanımlamıştır ve özellikle iktisat çalışmalarında matematiksel analizlerinin kullanımına önem vermiştir.

Leon Walras günümüzün genel denge teorisinin kurucusu şeklinde tanınan Fransız iktisatçısıdır. Walras, ilk başta girişimciyi oldukça dikkat çeken bir unsur şeklinde benimsemiştir. *Elements of Pure Economics* isimli araştırmasında üretim girdilerini Leon Walras dört başlıkta ele almıştır. Walras'ın bu ayrımı Cantillon'un işçiler, girişimciler ve toprak sahipleri şeklinde üç sınıfa ayırmıştır. Fakat burada

dikkat çeken nokta ise Walras'ın kapitalist toprak sahipleri ve girişimciden farklı değerlendirmiştir. Walras, üretim girdilerinin ayırım ve değişikliği konusunu net bir şekilde ifade etmiştir. Girişimciyi işçiler, kapitalist ve toprak sahipleri haricindeki dördüncü üretim girdisi şeklinde ele almıştır. Girişimcinin buradaki rolü araziye kiralayan toprak sahibinden kişisel becerileri ile hareket eden işçiden ve sermayesini borç vermiş olan kapitalistten farklılık göstermektedir.

Walras girişimciyi koordinatör ve arbitrajcı şeklinde ifade eder. Eğer girişimci olmazsa değişimler ve faaliyetler gerçekleşmez. Girişimci üretime girdi şeklinde kullanılmak ve hizmetlerin alıcısı ve üretimin sabit teknik kat sayıları ile verilmiş olan teknoloji sonucunda durağan bir sahada faaliyette bulunan bireydir. Statik dengede sıfır kâr söz konusudur. Bu sebeple esasta arbitrajdan kaynaklanan girişimcinin kârı rekabetçi piyasada oluşan fiyatlar ile ortalama maliyetler arasındaki farkın eşitliğini ifade etmektedir. Bu sebeple Walrasçı girişimcilik fonksiyonu dengesizlik unsurlarında oldukça fazla dikkat çekmektedir. Walras'ın girişimcilikle ilgili teoriye oldukça fazla katkıda bulunduğu görülmektedir.

Bunlar (Er, 2012: 22-23).

- Kârı fiyat ve ortalama maliyet arasında ki fark şeklinde açıklayarak doğru kârın yalnızca iktisadi geçiş sürecinde görüleceğini açıklamıştır.
- Dinamik teoriyi geliştirerek dinamik teori sayesinde gerçek kâr ve zararların girişimcilerce oyuna katılan rekabet güçlerince azaltıldığı açıklanmıştır.
- Kâr elde etme isteği, belirsizlik ve kaybı üzerine alma riskini anlatmıştır.
- Rutin yönetim fonksiyonları ile girişimcilik faaliyeti arasındaki farklılığı anlatmıştır.
- Walras piyasa işlemlerinde kâr elde etme isteğinde olanlar ile sermaye malı hizmeti sağlayanlar arasında net bir farklılık gerçekleştirerek girişimcinin tanımına netlik kazandırmıştır. Bunlarla beraber Walras gerçek dünyada yer alan girişimcilerin rolü konusundaki düşüncelerini geliştirmiş olmasına rağmen konuyu kurumsal analiz yaklaşımındaki genel denge çalışmalarına eklememiştir.

İktisat teorisi alanında genel denge analizi, tam rekabet piyasası, matematiksel iktisat konularında çalışmalar yapan Walras, girişimciyi koordinatör ve arbitrajcı şeklinde ifade etmektedir. Eğer iktisadi olaylarda girişimci olmazsa, değişimlerin ve faaliyetlerin gerçekleşemeyeceğine inanarak,

girişimciyi dördüncü üretim girdisi şeklinde tanımlar. Leon Walras tarafından geliştirilmiş olan teoriler iktisat bilimine yeni bir bakış açısı kazandırarak günümüze kadar gelen değişimlerin de hızlandırıcısı olmuştur.

4.2.4. Avusturya İktisat Okulunda Girişimcilik

19. yy. sonlarında girişimcilik ile alakalı olarak Avusturya iktisat okulu temsilcilerinden Friedrich Wieser, Friedrich August Von Hayek, Carl Menger, Israel Kirzner, Ludwig Von Mises isimli ünlü iktisatçılar önemli katkılarda bulunmuşlardır. Avusturya Okulu girişimcilikle alakalı olarak neoklasik iktisatın marjinalizm kavramının bir değişimini tanımlar. Yani Avusturya Okulu metodolojik anlamda bireycilik, öznelcilik ve iktisadi gelişmede tarihsel zamana önem verir. Aşağıda Avusturya iktisat okulu temsilcilerinin girişimcilik hakkındaki düşünceleri yer almaktadır.

4.2.4.1. Carl Menger (1840-1921)

İktisat biliminin gelişimine katkıda bulunan hatta kurucularından biri olarak kabul edilen Carl Menger, bu özelliği değer ve fiyat teorilerini sistemsel açıdan sıfır noktasından başlatmış olduğu için elde etmiştir. Ayrıca Menger, praksiyoloji kavramını çalışmalarında kullanmıştır. Menger araştırmalarında girişimcilik hakkında da düşünceler sunmuştur.

Carl Menger, Avusturya iktisadi düşünce okulunda bu geleneğin kurucusu şeklinde bilinmektedir. İktisadi düşünce alanına metodoloji açısından önemli katkılarda bulunmuştur. Menger Principles of Economics isimli araştırmasında iktisadın sübjektif yapısını anlatmaktadır. İktisadi olguların objektif değil fakat insanların aralarındaki ilişkiler şeklinde algılanmış olduğu sahadaki metodolojik sübjektifliğin tarafı olmuştur. Böylesi ilişki ağlarını anlayabilmek adına iktisadi teorileri insan aksiyonlarını yönetmekte olan sosyal, kültürel ve ekonomik görüşlerden oluşmalıdır. Doğal bilimlerin tersine ekonomik bireylerin algı, arzu ve düşüncelerini göz ardı edemeyecektir. Böylesi bir düşünce Menger'in yönetsel bireyciliğinde de görülmektedir. Toplumlar ve ekonomiler adına ajanlar bireyseldir grup veya sosyal gibi görülmemektedirler. İktisadi olayların tanımlanması kişisel eylemlerden ortaya çıkar. Yani, iktisadi ilerlemeler bir boşluk alanında bulunmaz. Bu ise girişimcinin kaynakları yararlı mal ve hizmetlere dönüştürebilen değişimde aktör olarak yer aldıkları anlamındadır.

Menger girişimcilik fonksiyonunu bilhassa piyasada kaynaklara verilmiş olan değer ve iktisadi konu

yapısında yeni bilgiye ulaşılması şeklinde ifade eder. Menger'in düşüncesi gereğince, girişimciler bilgiyi toplayarak, iktisadi matematiksel hesaplamalar yapar, üretim sürecini denetler, insanlığın benliğinde var olan belirsizlik sebebiyle riske tahammül eder. Girişimcinin riski kabul etmesinin sebebi ise elde etmeyi umduğu kâr imkânıdır. Menger girişimcilik faaliyetlerini dört farklı açıdan ele almaktadır. Bunlar(Alper, 2020: 12);

- İktisadi durum hakkındaki bilgi üretim sürecinde gerekli olan iktisadi hesaplamaların yapılması.
- Üretilecek mal grupları içerisinde hangi grup yüksek talepli malların üretilebileceğinin kararlaştırılması ile ilgili bir girişim sürecinin harekete geçirilmesi.
- Hazırlanan üretim planının gerçekleştirilmesi için gerekli kontrolün yapılması
- Menger girişimci ile kapitalisti özdeşleştirmemektedir.

Girişimcinin sermayeye ihtiyacı varlığına rağmen hem sermaye hem de riske katlanmaya arzulu olma konusu girişimcinin belirleyici özelliklerinden sayılmamaktadır. Menger'in düşüncesi doğrultusunda ayırt etmede en önemli nitelik girişimcinin karar almadaki yeteneği konusudur. Menger belirsizliğin önemine dikkat çekerek yine de risk taşımamanın girişimcilik işlevinin belirleyici bir yapısı olduğu düşüncesini kabul etmemiştir. Menger bilgi işlenmesiyle alakalı girişimcilik sorumluluğu konusundaki vurguyu da ilave etmiştir. Girişimcinin rolü, iktisadi konularla ilgili bilgiyi toplamak, verimli üretim sürecinde etkinliğe ulaşmak adına iktisadi hesaplamaları hazırlamak, verimlilik sürecine mal ayrımı yapmak istençle harekette bulunmak ve verimlilik sürecini denetlemek şeklinde açıklanmıştır (Alper, 2020: 12,13).

Menger girişimcilikle ilgili olarak, iktisadi kullanım açısından bir şeylerin kullanılabilmesi için belli bir plan ve program içinde hareket edilmesi gerektiğini vurgulayarak, bu sürecin gerekli olan işlevler yapısını girişimcinin üstlenmesi gerektiğini yani ihtiyaçların tatmini, gerekli nispi hesaplamaların yapılmasını, teknolojik bilgi düzeyini ve var olan donanıma göre, gerekli her çeşit bilginin girişimci tarafından sağlanması gerektiğine inanmıştır.

4.2.4.2. Friedrich Wieser (1851-1926)

Avusturya iktisat okulunun temsilcilerinden olan Friedrich Von Wieser, girişimcilikle ilgili birçok görüş sunmuştur. Görüşleri özellikle çevrelerinde var olan fırsatları yakalayarak bu durumda dikkatli olmaları gerektiğini belirtmiştir.

Wieser Menger'in girişimci kavramına, liderlik, risk alma ve tetikte olma gibi özellikleri ilave ederek farklılaştırdığı görülmüştür. Wieser'a girişimciyi birçok değişik sahada beceri sahibi olmanın yanı sıra farklılaşan koşullara hızla yaklaşım karşılık verebilen işini kendi düşünceleri açısından manipüle edebilecek kapasiteye sahip olan risk alma cesaretini bünyesinde taşıyan bir birey olmalıdır. Şeklinde açıklamıştır (Büyükgaz, 2020: 4).

Menger'in öğrencisi olan Wieser, girişimcilikle ilgili olarak, özellikle yeni fırsatları yakalamada dikkatli olmaları, liderlik özellikleri riski üzerlerine almaları, farklı sahalarda becerilerin olması gibi özelliklerin girişimcinin sahip olması gereken karakter yapısını vurgulamak amacıyla tanımlamıştır.

4.2.4.3. Ludwig Von Mises (1881-1973)

Mises girişimcilikle ilgili olarak çalışmalarında özellikle girişimcinin spekülasyon oluşu, girişimcilikle ilgili her türlü hareketin muhakkak bir karar sonucunda oluştuğuna inanmıştır.

Mises'in düşünceleri dikkate alındığında; girişimciliğin piyasanın doğru bir şekilde tahmin edebilmesi olduğu görülmektedir. Eğer girişimci piyasa hakkında doğru bir şekilde öngörde bulunabiliyorsa rakipleri karşısında çok daha düşük maliyetle üretim yaparak, müşteriye yararlı olacak şekilde kâra ulaşabilecektir. Girişimci ne kadar faydalı olursa o kadar çok kâra ulaşacaktır. Bu sebeple herhangi bir şekilde girişimcinin kazancının azaltılması veya vergilendirilmesi konuları girişimci adına yıkıcı etkiler ortaya çıkaracaktır. Girişimcilik ve fırsatların incelenmesi hususunda bu grup içinde bulunan bilim insanlarının farklı konu başlıklarıyla ilgili çalışmaları da görülebilecektir (Topkaya, 2013: 34).

Mises girişimcilikle ilgili: Teorik girişimci, girişimsel fonksiyon, girişimsel faaliyetlerini piyasa ekonomisi içinde sınırlandırması, piyasa dengesizliği gibi konulardan hareket ederek teorilerini oluşturmuş olduğu anlaşılmaktadır.

4.2.4.4. Friedrich August Von Hayek (1899-1922)

Modern liberalizmin kurucusu olarak tanımlanan Hayek, yaşamış olduğu dönemde serbest piyasa düzenine sıkı sıkıya bağlı bir iktisatçı olarak bilinmektedir. Düşünceleri kendinden sonraki birçok iktisatçı tarafından beğeniyle ele alınmış ve takip edilmiştir.

Girişimcilik konusunda Hayek bilgi kavramına önem vermiştir. Eksik bilgi dağılımı kavramı Avusturya okulunda ilk defa Von Hayek tarafından açıklanmıştır. Hayek bilginin çoğunlukla farklı bireyler içinde paylaşıldığına değinmiştir. Böylece hiçbir birey diğerleriyle benzer bilgiye sahip olmamaktadır. Bunun anlamı kıt kaynakları veya maksimum etkiyi barındıran kaynakları bilen oldukça az sayıda insanın var olduğu anlamındadır. Böylesi bir bilgi muazzamdır ve yalnızca her bireyin içinde olduğu meslek, özel durum ya da sosyal ağ yardımıyla ulaşılabilmektedir. Bu anlamıyla girişimsel süreç piyasa hakkında bir bilginin keşfedilerek bilginin koordine edilmesi sürecidir. Elde edilen bilgilerden faydalanan girişimci piyasa ekonomisinde kendi için uygun imkânları belirlemek çabasıyla hareket edecek ve bu fırsatları değerlendirecektir

Hayek, özgür girişimci ruhun merkezi bir gücün müdahalesi ve yönlendirmesi olmadan, rekabetçi bir piyasa alanında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler, bilgi transferleri ve toplumsal gelişimin hesaplanmasını sağlamak olduğu düşüncesinden hareket etmiştir (Toprak vd. 2013).

1974 yılı Nobel Ekonomi ödülünü alan Hayek'in girişimcilikle ilgili özellikle bilgi kavramına önem verdiğini, bilginin farklı bireyler içinde paylaşılmış olduğu, bilinmeyen bir bilginin keşfedilerek koordine edilmiş bir bilgi yaratılmasına inanmaktadır. Girişimciye bu fırsatı sunacak olanın ise piyasa ekonomisi olduğunu ifade etmiştir.

4.2.4.5. Israel Kirzner (1930-.....)

Avusturya iktisat düşüncesinin en önemli iktisadi savunucularından biri olan Kirzner'in teorisinde, fiyat alıcısı olanın girişimci olduğu vurgulanmıştır. Girişimciler iktisadi yapıdaki değişim süreçlerini algılayabildiklerini ve bu yeni piyasa şartlarına uygun olabilmek için uyarlanmış olan fiyatlar ve bireysel kararlar arasındaki ilişkiyi keşfedebileceklerine inanmıştır. Yani Kirzner modern piyasa ekonomilerinde yer alan iktisadi koordinasyon sürecine odaklanmış bir iktisatçı olarak konuyla ilgili aşağıda yer alan düşüncelerini oluşturmuştur.

Israel M. Kirzner Mises'in bir öğrencisi olup aynı anda Hayek'e ait olan keşif süreci ve rekabet teorisinin ilham verdiği görülmüştür. Kirzner'in girişimcilik teorisi dikkate alındığında; (Alper, 2020: 15). Uyanıklık Avusturya iktisat okulu piyasa teorisinin bir bölümü ve aynı anda başka Avusturya iktisat okulu üyeleri gibi Avusturya iktisat okulu olarak bilinen Carl Menger'in etkisini barındırmaktadır. Kirzner girişimcilik konusu ile

alakalı olarak iki şeyden bahsetmektedir (Oğuz, 2005: 149):

- Girişimciliğin yeni fırsatlara karşı uyanıklık durumunda olduğu, yani girişimcilik kavramının neye benzemiş olduğu ile alakalıdır.
- Girişimciliğin böylesi bir imkânın keşfedilmesi sonrasında meydana çıkan yenilikçi eylemler dizisi şeklinde ifade edilmiştir. Burada ise girişimcinin ne yapmış olduğu ile ilgilenilmektedir.

Kirzner konu hakkında aşağıda yer alan örneği vermektedir.

Bir üniversitede görev alan bir profesör her gün sınıfına aynı yolu takip ederek yürümektedir. Yürüdüğü bu yol veri bilgisiyle profesör adına optimal alandır. Sebebi profesörün en kısa zaman dilimi içinde sınıfa ulaşımını sağlamaktadır. Günlerden bir gün daha karışık bir yolun kendinin her gün takip ettiği yol içinde kendini sıkıntıya sokan fakülte dekanından kaçmış olmasına yardımcı olduğunu keşfetmiştir. Bu sebeple profesör kendine yeni bir araç ve amaç içinde yeni bir yön yaratmıştır ve böylece yolculuk saatini en aza indirmiştir. Sınıfa gitme sürecinde çok daha az rahatsızlık yaşamıştır. Bütün bunları yaparken hem yolculuk süresini hem de kötü olduğuna inandığı dekanından uzak olmayı tercih etmiştir ve bu süreçte profesörün amaçları ve araçları da değişime uğramıştır. Değişik bir yola yönelmiştir. Profesör bu farklılığı yalnızca yolunda değişiklik yaparak durumunu iyileştirmek adına imkânlara uyanık şekilde gerçekleştirmiştir. Bu yeni yol ona yeni bir kâr imkânı olmuştur. Yeni yoldan geçmesiyle kâr elde edebilecektir. Keşfettiğinde ise eylemleri değişecektir. Profesör adına bu bir yenileşimdir. Bilinmeyen yeni bir yol düşünmüş olsaydı ama bulmuş olduğu yol tamamen uygun olsaydı doğru olan kâr fırsatlarına ulaşamayacaktı ve kâr elde edemeyecekti. Bunun yanı sıra dekan, profesörü bilinmeyen yeni yolunda bularak bu yeni yol ve planı da başarıya ulaşamayacaktı. Böylesi bir süreçte bilinmeyen yeni yolu izleyen profesörün kârlı olmadığı anlaşılacaktır. Ama bütün bunları yaparken muhakkak bir kâr beklentisi de mevcuttur. Geleneksel neoklasik mikro iktisat düşüncesi profesörün daha önce kullandığı yolun ona ait zamanı en aza indirmeyi kabul eder. Aynı anda rahatsızlık hissini en hafife düşürmeyi hedeflediğini belirtir. Ama bir önceki yoldan niçin yeni farklı bir yola girmiş olduğunu açıklayamamaktadır. Böylesi bir durumla fırsata karşı uyanık davranmış girişimciye benzemektedir. Hareketi girişimci gibidir. Böylesi bir yapıda girişimcilikle alakalı iki farklı bakış açısı ortaya çıkmaktadır.

- Yeniliğin olduğu her alanda keşif süreci vardır. Ama uyanıklık yoksa bu keşfedilemeyecektir. Aynı anda yenilikçilik eyleminin uyanıklıktan doğuşu gerekmektedir.
- Aynı anda bir birey hakikaten uyanıksa ortaya çıkan kâr olanaklarını keşfedecek ve harekete geçecektir. Böylece uyanıklık yenilikçilik eylemini harekete geçirecektir.

Bu sebeple Kirzner adına girişimciliğin tanımlanmasında iki konu ön plana çıkmaktadır. Bunlar uyanıklık ve eylemdir (Cengiz, 2018: 20-21). Kirzner'in girişimcilik teorisinde temel kaynak ise, bilginin ve enformasyonun eksik olmasıdır. Piyasanın bilgisizlik yüzünden kaynaklanmış olan iktisadi rant esasında piyasa sürecini ortaya çıkarmaktadır. Bu süreçte girişimci elinde var olan bilgiyi işleyerek keşif yapmakta ve bu şekilde piyasaları dengeye yönlendirmektedir. Kirzner'e göre girişimcilik bir insan aktivitesidir ve insanın doğasıyla ilgili olduğunu açıklayarak bu manada öncelikle fırsatçılığı ön plana çıkarır. Kirzner'in düşüncesine göre ekonomide devamlı kullanılmamış olan kâr olanakları mevcuttur. Ekonomide meydana gelen dengesizliklerin bir sonucu şeklinde görülen kar fırsatları herkes tarafından anında fark edilmez. Bilgi eksikliği konusu piyasada yer alan bireyler adına kaçınılmayacak bir konudur. Kâr fırsatları bireylerin onları görmesiyle ilgilidir. Girişimcilerin buradaki işi sözü edilen bu kâr fırsatlarını görebilmek ve kâr fırsatlarından yararlanabilmektir. Böylece ekonomide daha önce varlığı bilinmeyen bilgiler ortaya çıkarak ve piyasada yer alan bireylere aktarılmaktadır. Her bir girişimci faaliyet ekonomide var olan birtakım dengesizlikleri yok ederek dengeye ulaşılmasına destek olmaktadır (Alp, 2009: 262).

Mises'in öğrencisi olan Kirzner, çalışmalarında Hayek'in düşüncelerinden etkilenmiştir. Düşünürün girişimcilikle ilgili çalışmaları, Avusturya iktisat okulundaki piyasa teorisi ve Carl Menger'in düşüncelerinin izlerini taşımaktadır. Fakat bütünüyle girişimcilik teorisi incelendiğinde Kirzner'in modern piyasa ekonomilerinde iktisadi koordinasyona önem verdiğini ve bu yönüyle de kendisinden sonraki iktisatçılara yeni bir bakış açısı kazandırmış olduğu anlaşılmaktadır.

4.2.5. Amerikan İktisat Okulunda Girişimcilik

20. yüzyılın başlarında Amerika'da kendine has bir iktisat düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu düşüncenin temelinde kamu politikası modelinin en az devlet müdahalesi olması gerektiği fikri yatmaktadır. Bu düşünce ayrıca, dünya çapında özel girişimciliğin olmasını da en fazla arzulayan bir sistem şeklinde

anılmaktadır. Amerika'nın iktisadi bağlamda ilerlemesine sebep olarak, ticari faaliyetlerdeki başarılar, girişimci faaliyetleri ve şirketlerin performansları yer almaktadır. Modern bireyci ve rasyonel bir özelliğe sahip olmuştur.

Chicago ya da öteki adıyla Amerikan Okulu, Knight'ın 1921 yılında hazırlanmış olduğu risk, belirsizlik ve kazanç isimli teziyle bağlantılıdır. Aynı zamanda Amasa Walker ve Francis A. Walker girişimci ile ilgili liderlik özelliklerine değinmişlerdir. Böylece Chicago Okulu adına girişimci, risk olarak var olan kaynakları bir araya getirerek bu kaynakları değerlendiren lider şeklinde ifade edilmiştir. Bu sebeple günümüzdeki yönetici tanımına risk unsuru da ilave edildiğinde Chicago okulunun girişimci profilini de daha net görmek mümkündür. Buna ilaveten okulun düşüncesine göre riskin olabilmesi adına belirsizliğin de olması gerekliliği belirtilmiştir. Girişimciler ekonominin ara vermeden sürekli işleyişini sağlayarak topluma da önemli katkılar sunmaktadırlar (Alper, 2020: 9-10).

Böylece Chicago Okulu girişimciliği riski üzerine alan ve faktörleri bir araya getiren liderlik özelliği ile açıklayarak üzerine risk faktörünü de ekleyerek tanımlamalarını bitirmişlerdir.

4.2.5.1. Frank Knight(1885-1972)

Frank Knight iktisat bilimine teori anlamında önemli katkılarda bulunarak girişimcilik kavramında önemli bir konuma ulaşmıştır.

Frank Knight girişimcilik teorisine katkı sağlamış olan ilk Amerikalı iktisatçı olup 1921 yılındaki *Risk, Uncertainty and Profit* isimli araştırmasıyla girişimcilik teorisinde modern yapının gerçekleşmesinde oldukça önemli bir görev üstlenmiştir. Knight, düşüncelerinde Cantillon'nun girişimcilik teorisine katkıda bulunarak genişletmiştir. Knight'ın iktisadi düşüncesi dikkate alındığında girişimcinin temel amacı gelecekteki koşullar konusunda tam bir bilgiye hakim olmadan nelerin olması gerekliliğini ve nelerin yapılması gerektiğiyle ilgili karara ulaşmaktır. Belirsizlik ve risk Knight'ın girişimcilik tanımında esas unsurlardır. Knight sosyal düzenin en dikkat çeken özelliğini belirsizliği tanımlayarak ifade etmiştir (Özkul, 2007: 343-366):

- Ürünler üreticinin kendi gereksinimlerinin doyumuna ulaştırmak adına değil tüketicilerin durumları temelli üretileceğini düşünmüştür.
- Tahmini işi ve aynı süreçte teknolojiye yönelim hareketinin oldukça geniş bir bölümü ve üretimin denetiminin oldukça küçük bir üretici sınıfı üzerinde bulunduğu ifade edilmiştir. Ve bu

süreçte bizler yeni bir iktisadi ajanla tanışma fırsatını buluruz bunun adı girişimcidir.

Knight riski ve belirsizliği birbirinden ayırmıştır. Riskin hesaplanabilen bir olası olduğunu ve bu sebeple de maliyet şeklinde ele alınmıştır. Bir şampanya fabrikasındaki şişelerin patlama yüzdesi bunun en güzel örneği olarak verilebilecektir. Bu tehlikeler bizim maliyet hesaplamalarımızın içinde var olacaktır. Yangın ve benzeri başka risk tipleri sigorta edilebilecektir. Ama buna karşılık belirsizliğin sigorta edilemeyeceği bilinmektedir. Riskin ve belirsizliğin arasındaki en dikkat çeken farklılık: Bir olayın ortaya çıkma tahmininin öncesinde ön görülebilme olasılığından ortaya çıkmaktadır. Bu yangın adına yapılabilir ama yatırım projelerindeki sonuçlarla alakalı olarak yapılamayacaktır. Knight girişimsel sürecin nasıl başlamış olduğu ile alakalı bir sebep belirtmemiştir. Knight yalnızca gelirin iki çeşidine öncülük yapan sosyal uzmanlaşma sürecinin bir sonucu şeklinde ifade eder. Kâr girişimcinin kazancından bütün sözleşmelerden kaynaklanan ücretler çıkarılmış olduktan sonra geriye kalmış olan kullanılabilir gelirdir. Kâr, belirsizlik maliyetine katlanabildiği için girişimciye ödül olacaktır.

Knight'ın düşüncesi gereğince, başarılı olan girişimci başka girişimcilerin yapmış olduğuna göre geleceği çok daha doğru bir şekilde görmektedir. Girişimcinin aklındaki tek bir şey gelecekteki bir vizyonu yaratabilmektir. Knight girişimcinin zihnindeki risk ve belirsizliği, algılama özelliğinin varlığını anlatır. Knight'a göre bir girişimcinin özel bir durumdayken riski anlayabilmesi ve onu doğru bir şekilde tahminde bulunabilme yeteneğiyle ilgilidir. Knight'ın girişimci tanımlamasında belirsizlik esas bir özellik olup aynı zamanda başlangıç noktasını ifade etmektedir. Knight kârın kaybetme riskini taşımasıyla sağlanabileceğini benimsemiştir (Özkul, 2007: 343-366).

Knight konu ile ilgili özellikle risk ve belirsizlik kavramlarına değinmiş, başarılı bir girişimci olmanın özelliklerini açıklamış ve girişimcide tahmin edebilme özelliğinin önemini vurgulamıştır.

4.2.6. Mark Casson'a Göre Girişimcilik

Girişimcilerin başlangıçtan bitişe kadar yapmış oldukları bütün faaliyetlerin tanımı şeklinde olan girişimcilik konusunda Mark Casson da önerilerde bulunmuştur.

İngiliz iktisatçı, Mark Casson'a göre hem neoklasik iktisatçılar hem de onu eleştirenler bir girişimcilik teorisi yazamamışlardır. Casson bunu iki sebebe bağlamıştır (Özkul, 2007: 361):

- Ana akım iktisat öğretisinin bilgiye ulaşmasıyla alakalı aşırıya kaçmış olan düşünceleridir. Bu düşünceler iktisadi ajanların karar alma süreçlerini matematiksel bir formüle indirgeyerek karar alma sürecini önemsiz kılmakta ve girişimcinin karar alma süreçlerindeki rolünü analiz etmekte problemler ortaya çıkarmaktadır. Hatta bu rolü anlamayı imkânsız hale getirmektedir.
- Avusturya okulundan gelenleri fazlasıyla subjektif olmaları yönünden eleştirerek böylesi bir yapının her türlü teori ortaya çıkarma gayretini boşa çıkaracağını ifade etmektedir.

Casson'a göre girişimci kıt kaynakların belli bir düzene koyulması sırasında karar alma noktasında uzmanlaşmış kişi şeklinde tanımlamıştır (İşcan, ve Kaygın, 2011, s.445). Girişimci bir topluluk veya şirket olmayıp bireydir. Sebebi bireylerin karar alabilme özellikleri, toplulukların ise oylama suretiyle bir amaca ulaşabilmeleridir. Casson'nun düşüncelerine bakıldığında; girişimci muhakkak karar alma ile ilgili konularında uzmanlaşmak zorundadır (İşcan ve Kaygın, 2011: 445). Herkesin zaman içerisinde seçimlerde bulunabileceğini ama bu seçimlerin onların uzmanlığı konusunda yeterli olmayacağını ifade etmiştir. Seçimleri yapma hususunda uzmanlaşmış kişi yani girişimci seçimlerinde yalnızca kendi faydası değil başka insanların yararını da düşünebilecek bir birey gibi düşünmelidir. Buna ilaveten Casson'nun düşüncesi gereğince girişimci kaynakları belli bir düzende koordine ettiği için bu nitelik girişimciyi statik bir aktör olma durumundan kurtarmıştır. Sebebi girişimcinin görevinin var olan kaynak dağılımının sürekliliğini sürdürmek değil daha yüksek bir faydaya tekrar dağılımını gerçekleştirmek adına düzenlemeler yapmasıdır.

Casson karar verme sürecinde; bir kişide olması gereken niteliklerin temel düzeyde analitik düşünme, öngörü, bilgi, araştırma, hayal gücü, sayısal ve iletişimsel beceriler olacağını belirtir. Fakat Casson'nun düşüncesi gereğince girişimcinin bu ifade edilenlere ilaveten, yetkilendirme ve yönetim konularında da yetenekli olmaları gerekliliğini de açıklamış olduğu görülmektedir (Büyüklgaz, 2020: 7-8). Casson girişimciyi tanımlarken Schumpeter'in girişimcilikteki girişimci tanımının dinamikliğini Knight'in iktisadi belirsizlikle baş edebilme özelliğini ve Kirzner'in fırsatlar karşısında uyanık olma özelliklerini dikkate alarak karşımıza bir sentez çıkardığı görülmektedir (Ripsas, 1998: 109). Casson girişimciyi bir araç şeklinde düşünmektedir. Girişimci kaynakların tekrar dağılımından sorumlu olmalı ve bunu yapabilmek adına mülkiyet haklarını takas etmelidir.

Kaynakların tekrar dağıtımında başarılı olunması durumunda girişimsel kazanç elde edilecektir.

Casson'nun iktisadi teorilerinin kendisinden önceki çalışmalardan ayrılmış olduğu noktalar ise; Casson'nun piyasayı düzenleyen veya koordine eden şeklinde kabul ettiği girişimcilerin uzman bireyler olduğuna inanmaktadır. Kirzner fırsatlar karşısında uyanık olan bütün herkesin potansiyel bir girişimci şeklinde kabul edileceğine inanmaktadır. Casson'u Avusturya iktisat düşüncesinden ayırmış olan başka bir yön ise yenilikle ilgili düşünceleridir. Schumpeter ve Kirzner yeniliklerin girişimci tarafından belirlendiğini ifade ederken Casson ise yeniliklerin girişimsel aktivitelerin bir sonucu olmayıp, sürece ilave edilen bir konu olduğunu belirtmektedir (Büyüklgaz, 2020: 7-8).

Casson girişimcinin kıt olan kaynakları belli bir sisteme sokan ve yargısal kararlar alma konusunda uzmanlaşmış kişi olarak ifade etmiştir ve Casson bu alana Schumpeter'den sonra en fazla teorik anlamda katkıda bulunmuş bir iktisatçı olarak iktisadi teorinin gelişimine yardımcı olmuştur.

4.2.7. Schultz ve Beşeri Sermeye Yaklaşımı

Schultz, girişimci olabilmek için özellikle alınmış olan eğitimin çok önemli bir faktör olduğuna inanan bir teorisyendir. İktisat bilim alanında beşeri sermaye kavramı insan sermayesi kuramı olarak ifade edilmiştir ve bu alana katkı sağlayan ilk iktisat teorisyenlerindedir.

Theodore William Schultz da Frank Knight gibi Chicago Okulu düşünürlerinin bir ferdi olup, beşeri sermaye teorisine katkıda bulunan düşünürlerden bir tanesidir. Ona göre beşerî sermaye bir toplumdaki insan gücünü yetiştirebilmek adına yatırımlarını ortaya çıkararak o halkın elinde var olan yararlı tecrübe, bilgi ve yeteneklerin stoku olarak tanımlamıştır. (Levent, 2016: 74). Girişimci bir kişiliğin ortaya çıkmasında alınmış olan eğitim çok önemlidir. İnsan sermayesi teoreminde iktisat alanında beşeri sermaye şeklinde tanımlanan insan sermayesi kavramını en basit şekliyle kişiye özgü yetenek şeklinde ifade etmektedir. Kurama ilk teorik katkıyı sunan Schultz'a göre yapılmış olan yatırımların örgün ve işbaşı eğitimi, firma dışı uygulanan Yaygın Eğitim ve Sağlık imkânları ve firma eğitim programları şeklinde belirtmektedir (Alper, 2020: 48).

Schultz: Girişimcilik kavramının var olan durumuna eleştiride bulunarak içeriğinin genişletilmesi gerekliliğini açıklamıştır. Dinamik bir ekonomide hâlihazırda sektörde yer almayan kişilerin de girişimsel hareketler gösterebileceğini öne sürmüştür. Yani insanların yaşamlarının herhangi bir

anında iktisadi şartlardaki değişime bağlı olarak girişimci olabilirler şeklinde açıklamıştır.

Schultz'un Standart girişimcilik anlayışına yönelttiği eleştiriler ise; (Büyükgaz, 2020: 8):

- Girişimci tarzı genelde iş adamları ile sınırlandırılmıştır. Girişimciler arasındaki olası yetenek değişiklikleri dikkate alınmamaktadır.
- Girişimci tarafından arz kıt bir kaynak şeklinde görülmemektedir.
- Ekonomide genel denge düşüncesinin etkin olacağı dönemlerde girişimciliğe gerekli özen gösterilmemiştir.

Schultz Girişimciliği; Dengesizlikler ve bunlarla baş edebilme becerisi şeklinde tanımlanan ve kavramı piyasaya aktivitelerinin yanı sıra hane halkı seçimleri gibi piyasa dışı unsurlarla genişletmiştir. Bunlara ilaveten eğitimin kişilerin dengesizlikleri anlama ve bunlara tepki verebilme yeteneklerini etkileyebileceği kanıtlanmıştır.

Schultz; piyasalarda dışsal bir şok sonucunda aniden kendiliğinden dengenin tekrar sağlanabileceği düşüncesine katılmamıştır.

Bireylerin dengesizlik konusunda verecekleri tepkinin etkinliği ile ilgili olarak tekrar denge sağlanmasının zaman alacağını öne sürmüştür.

Schultz; girişimsel yeteneklerin beşerî sermaye stokunun bir parçası şeklinde kabul etmiştir. Bu yeteneklerin eğitimle tecrübe ile sağlık hizmetleri gibi unsurlarla ilgili olarak geliştirilebileceğini ön görmektedir.

Schultz düşünceleri gereğince, üstüne risk alma yetkisinin girişimciyi diğerlerinden ayıran özellikleriyle ilgili olmamasını açıklamıştır. Sebebi ise ekonomi, dinamik veya statik her ne durumda olursa olsun sürekli riskle karşı karşıya kalacağıdır. Fakat dinamik ekonomilerde girişimci varken statik ekonomilerde girişimci olmamaktadır ve bu sebeple riski üzerine almak zorunda kalanlar başka iktisadi ajanlardır.

Schultz, dinamik bir iktisadi yapıda dengesiz ifadesinin kaçınılmaz bir unsur olacağını iddia etmiştir. Bu dengesiz sürecin yok edilmesinde kanunlar veya kamu politikalarının etkili olmayacağını ifade eden Schultz kaynakların tekrar dağılımının sağlanarak ekonominin yeniden dengeye gelmesine destek verecek girişimciler olmadan modern dinamik ekonomilerin ayakta duramayacağını belirtir (Büyükgaz, 2020: 8).

Schultz, iktisadi faaliyetlerle ilgili olarak, bireyin üretken bir özellikle öne çıkacağı, bütün özellikleri ifade ederek içsel büyüme teorilerinin öncülerinden

biri olmuştur. Ve bu bağlamda girişimciyi, girişimsel beceriyi bir sermaye formu şeklinde anlatarak bu özelliğinde başka tecrübe özellikleri gibi artırabileceklerini teorisinde ifade etmiştir.

4.2.8. George Lennox Sharman Shackle Yaratıcı Hayal Gücü ve Dengesiz Ekonomi

İngiliz iktisatçı Shackle, Schumpeter'in girişimcilik teorisi sonrasında ortaya çıkan iktisat teorisyenlerindedir. Özellikle, ana akım iktisadın, düzen ve denge fikrine gerçek dünyayı yeterince açıklamadığı düşüncesiyle karşı çıkmış olan bir iktisatçıdır. Girişimcilik konusunda da oldukça önemli fikirler öne sürmüştür. Bunlar:

George Lennox Sharman Shackle zaman, belirsizlik, bekleyişle, kararlar ve yeniliklerle ilgili birçok konuda çalışma yaparak birçok iktisatçının düşüncelerini de etkileyen bir bilim adamıdır. Ekonomiyi beklentilerin, beklentileri de hayal gücünün yönlendireceğini ifade eden Shackle özgür iradeyi benimseyen kişilerin gelecekle ilgili beklenti ve hayalleriyle şekillendirmiş olduğu yaratıcı kararlara önem verip piyasadaki yaratıcı ve yenilikçi doğası üzerinde durarak piyasalar yönünden belirleyici bir istikrar eylemi olmayacağını kabul eden iktisatta belirlenimi reddeden iktisatçılardandır. Shackle'e göre ekonominin temelini ortaya çıkaran beklentiler ile belirlilik uyumsuzdur ve birbirlerine dışlamaktadırlar. Rasyonel karara ulaşma zamanlarının iktisadi aktivitelerinin bütünü üzerinde etkin olan beklentiler dışlandığını ve beklentilerin rasyonel karar fikrini ortadan kaldırdığını iddia etmiştir (Soylu, 2020: 485). Shackle adına bilgi doğrudan doğruya belirlilik ile ilişkilidir. Bu bilgi nerede mevcutsa orada belirliliğin olması zorunluluğudur. Shackle'e açısından bilginin manası bilgi yetersizliği ve belirlilik de belirsizliğe denk gelmektedir. Shackle'in iktisadi olarak karar alma dönemindeki başlıca kaygısı beklentilerdeki yapı ile ilgili olup çözümlenemeyen bilgi yetersizliği konusudur. Analizcinin bakış açısıyla sözü edilen bilginin eksikliği konusu zaman biçimini alır temelde bu konu iktisadi anlamda tersinmezlik yapısını açıklamanın seçeneklerinden de bir tanesidir. Shackle'in iktisadi düşüncesi gereğince geçmiş dönemdeki zaman kişinin hafızasında yatar, gelecekteki süreç ise hayali kurulan ve şu an da tükenmeyen birikimlerle ortaya çıkarılan bir olgu şekline gelir. Karar belli bir şimdiki anı meydana getirebilir. Shackle bütün anı tahmin edilemeyen geleceğin bilinen bu ana dönüşmesinin zamanla deneyimi şeklinde ifade edilmiştir. Shackle iktisadi bireylerin belirsizlik şartında karar alırken düşünce, duygu ve yaşantıları yönünde kendi düşüncelerini ortaya çıkarmış olduklarını

belirtmektedir. Aynı anda Shackle iktisadi bireylerin uslarındaki düşünce ve kararlarını barındıran bakış açısını zaman noktası şeklinde de açıklamaktadır. Shackle'in zaman noktası şeklinde tanımladığı bütün zaman dilimi, iktisadi bireylerin iktisadi konular konusunda karara ulaşma sürecinde usundaki zamanın azlığı, çokluğu ve değişikliği konusundaki fikirleridir. Bir üst paragrafta açıklanmış olduğu üzere, bütün an geçmişten deneyim aktarılması ve gelecekte bekleyişler olarak tanımlanan konunun kişilerin zihinlerinde yer almasıdır. Shackle'in iktisat bilim araştırmalarına katmış olduğu en dikkat çekici yenilik bilgi eksikliği şeklinde açıkladığı belirsizlik şekline zaman sürecini ilave etmesidir. Shackle belirsizlik kavramını yeni yaratımlarla giderecek bir boşluktan çok konu hakkında bilginin yetersiz olacağı gelecek an olur şeklinde açıklamıştır. Tanım gereğince göz önünde bulundurulduğunda; Shackle'e göre belirsizlik iktisadi bireyin ussal plan içinde bulunan yetersiz bilgidir. Yani Shackle adına belirsizlik koşullarında karar alırken göz önüne alınan zaman çizgisi geçmiş tecrübelerle bağlı istatistiksel göstergeler değil bütün an şeklinde isimlendirildiği iktisadi bireyin o andaki düşünce, duygu ve durumlarını yüklenen zaman boyutu olarak açıklamıştır. Shackle'e göre bu konu Çinli askerlerin devrime katılıp katılmamaları hakkında karar alma konusu ile tanımlanmıştır. Çinli asker daha önce başarıyla sonuçlanmış devrim hareketlerinin şu anda gerçekleşmesi beklenen devrim hareketlerinin de başarılı olabileceği manasına gelmeyeceğini göz önünde bulundurarak karar vermektedir. Geçmişte alınmış başarılı neticelerin o andaki karar alma sürecinin etkisi küçümsenmeyecek kadar düşüktür, sebebi ekonomik olayların birbirlerinden bağımsız bir şekilde gerçekleşmiş olan konulardır şeklindeki düşüncesine dayanmaktadır (İğdeli ve Sever, 2018: 6). Shackle'e göre girişimcilik ile ilgili iki nokta önemlidir (Büyüklgaz, 2020: 3,

- Belirsizlikle başa çıkabilme
- Karar alma sürecidir.

Girişimciye verilmiş olan bu iki rol tamamen birbirlerinden kopuk olmamaktadır. Karar verme değişimlerine uyum sağlama ve keşif gibi aşamaları barındırmaktadır. Ve böylesi eylemler belirsizliğin yer aldığı bir dünyada olabilecektir. Shackle karar verme teorisini meydana getirirken neo-klasik teoride kullanılan denge ve iktisadi rasyonalite tanımlarını kullanmayarak yaratıcılık ve kendiliğindenlik kavramlarının üzerinde durmuştur. Bilginin insan davranışlarını algılamada anahtar rolünü temsil ettiği düşüncesi yeri ve bilinmezliğini karar verme teorisinin esasını meydana getirdiği düşüncesini kabul etmiştir. Karar verme aşamasının

odaklanma ve yaratıcılık barındıran ruhsal bir hareket oluşu, bu hareket anında düşünce, bilgi, hayal gücü ve hislerin birbirleriyle karışmış olduğunu iddia etmiştir. Shackle bu görüşleri ile neoklasik karar verme aşamasının karşısında yer aldığını önemle belirtmiştir. Shackle ekonomide denge konseptine karşı çıkmaktadır. Shackle bireylerin yaratıcılıklarını kullanarak kaynaklarının kullanımı adına değişik yöntemlere ulaşabileceğini ve böylece yeni girişimsel imkânların var olabileceğini iddia etmektedir. Shackle'in sözünü ettiği yaratıcı hayal gücü konusu Schumpeter'in yenilik konsepti ile benzerlikler göstermektedir. Fakat Schumpeter sınırlı sayıda insanın girişimci olabilecek özellikleri bünyesinde taşıdığını açıklarken Shackle'in yaklaşımı kişisel tercihler üzerindedir. Ayrıca kişilerin tercihleri onları girişimcilik sahasına yönlendirebilmektedir. Shackle girişimcilik konusunda bazı iktisatçıların fikirlerinden ilham almıştır. Marshall gibi döneminin iktisadi karar alma aşamalarındaki etkisini ve Keynes gibi belirsizliğin yatırım kararları üzerine olan tesirlerini ele almıştır. Fakat sözü edilen bu iktisatçıların tam tersine Shackle'in iktisadi düşüncesi psikoloji temelli ve iktisadi dengesizlik kavramları ile şekillenmiştir (Büyüklgaz, 2020: 8-9).

Shackle girişimcilik konusunda eğer girişimciler gerçek dünyada varlarsa ve önemli özellikleri bünyelerinde taşıyorlarsa, bu özellik onlardaki yaşamsal karar alma görevidir. Bu sebeple girişimciliğin doğasında, hayatilik kavramının ön planda olduğunu belirtmiştir ve belirsizlikle baş edebilme ve karar alma süreçlerinin önemini vurgulamıştır.

4.2.9. Leibenstein: X Etkinliği ve Girişimcilik

Leibenstein temelde yapmış olduğu çalışmalarda özellikle davranışsal iktisadın gelişmesine katkıda bulunarak, bireylerin iktisadi karar alma dönemlerinde psikolojinin etkisinin olup olmadığı konusunda yoğunlaşmıştır ve bu alanda öne sürdükleriyle önemli katkılarda bulunmuştur. Girişimcilik konusunda da, kurumsal girişimcilik, girişimcilik türleri, girişimcilik faaliyeti konularında çalışma yapmıştır.

Harvey Leibenstein şirketlerdeki bireylerin kurumlardaki hareketsizliğini küçük yenilikçi aşamalarla düşürerek şirketlerini daha rekabet edebilir, hisse değerlerini ve dirençlerini arttırarak daha aza satın alınabilir duruma getirmiş olduğunu benimseyerek kurumsal girişimcilik teorisine hareket kazandıran ilk bilimsel düşünürlerdendir. Sözü edilen firma teorilerinde şirketleri monolitik canlılar şeklinde kabul eden yaklaşımlardan şirketler içerisindeki çalışanları örgüt içine kişisel aracı

şeklinde tanımlayan kavramsal bir değişimin başlangıcını göstermektedir (Sarıtürk, 2020: 70). Girişimcilik faaliyetini esasta örgütsel verimsizliğin düşürülmesi ve örgütsel entropinin tersine çevrilmesi şeklinde açıklamıştır. 2 farklı girişimci olduğuna inanmıştır. Bunlar, üretim sürecindeki aşamaları oldukça fazla yönlendirmiş olan yönetici, yeni ürün veya süreci açıklayarak pazarın gereksinim duyacağı sahaları bütünleştiren Schumpeteryan şekilde tanımlamaktadır (Sayın, 2019: 8). Amerikalı bir iktisatçı olarak Harvey Leibenstein: X etkinliği kuramını iktisat bilim dünyası ve bilimsel literatüre kazandırmıştır. Neo klasik teori etkinlik kavramını firma içi girdi çıktı ilişkisine indirgemıştır. Firmalar üretim süreçlerinde etkinlik seviyelerindeki farklılığa göre farklı girdiler kullanmaktadırlar. Girdilerin etkinlik oranı ne kadar yüksekse çıktı oranı da o kadar yüksek olacaktır. Eğer girdiler etkin kullanılmazsa fiili çıktı ile ulaşılabilecek maksimum çıktı oranındaki fark X etkinsizliği şeklinde adlandırılmaktadır. X etkinsizliği teorisi, firmada çalışan işçiler ve yönetici sınıfın motivasyonlu etkinliği ve bu sebeple çıktı oranını etkilediğini iddia etmektedir.

Leibenstein X etkinliği teorisi ekonomideki piyasa başarısızlıkları ve piyasa açıkları olduğu varsayımına dayanmaktadır. Piyasada yer alan atıl sahalar getiri elde edebilecek iktisadi faaliyet imkânlarının mevcudiyetini göstermektedir. Girişimsel imkânların varlığı aynı anda hala gerçekleştirilebilecek yeniliklerin mevcudiyetini ifade etmektedir. Leibenstein denge durumunda bile girişimcinin yararlanabileceği iktisadi imkânların varlığından bahsetmektedir. Leibenstein'in düşünceleri gereğince girişimcilik konusu piyasada var olan bu imkânları bularak onlardan yararlandırma işlemidir. Leibenstein'e göre Neo klasik teorisinin ortaya koymuş olduğu firmaların minimum maliyetle üretim gerçekleştirdikleri ve fiyatların minimum maliyetlere eşitlendiği denge modeli girişimcinin teoriye katılması yönündeki en dikkat çeken problemlerdendir. Leibenstein X etkinliği teorisinde ortalama kapasiteyi bünyelerinde barındıran girişimcilerin nasıl farklı sektörlerle girerek başarı sağlayabileceklerini göstermiş olduklarını iddia etmektedir. Eğer var olan firma maliyetler konusunu minimize edemeyecekse değişik yeteneklere sahip olmasa bile münasip bir şekilde teşvik edilen bireylerce kurulmuş olan yeni bir girişimcinin piyasaya girerek etkili bir nitelikte rekabet sürecine katılabileceğini ifade etmektedir (Büyüklgaz, 2020: 3-9).

Leibenstein'e göre girişimci, tıpkı yönetici gibidir ve girişimcinin en önemli özelliği iktisadi yapı içinde nelere gereksinim duyulduğunun anlaşılması ve ihtiyaçlar doğrultusunda piyasaya hazırlık yapması

gerekliliğini vurgularken, bunlara ilave olarak girişimcilerin işletmelerde ortaya çıkan yetersizlikleri ve verim azalmalarını algılayarak problemlere yönelik çalışmalarda bulunmaları gerekliliğidir.

4.2.10. Alman Okulu ve Girişimcilik

Bu okulun girişimcilik ile ilgili düşünceleri daha çok yönetici ve girişimci oranındaki farkın olduğu konusuna yönelik olmuştur. Girişimciler faaliyetleri doğrultusunda, üzerlerine risk alan ve yenilikte bulunan kişiler olarak ifade edilmiştir.

Alman Okulu düşüncesi içerisinde girişimcinin sahip olmuş olduğu bilgiyle başkalarının göremeyeceği imkânları yenilikçi metotlarla değerlendirmiş olduğu görülmektedir. Girişimci var olan düzeni getirmiş olduğu ürün ve hizmetlerle yok ederken bir yıkım gerçekleştirerek bunun yanı sıra keşfetmiş olduğu hammadde metot ve başka kaynakları yenilikçi metotlar yardımıyla yaratıcılık ortaya çıkarmaktadır. Girişimci var olan ürün ya da üretim sürecini yenilikle yok ederken teknolojiye destek almaktadır. Bu bağlamda önemli iktisadi düşünürlerden olan Schumpeter girişimciyi mevcut süreçle ürünlerde yenilikçi şekillerle verimliliği ve etkinliği yükselterek iktisadi dengeyi gerçekleştiren birey şeklinde tanımlanması girişimciliğin iktisadi anlamda ayrıntılı bir ifadesi şeklinde kabul edilmiştir. (Yener, 2018: 22).

Girişimcilik konusunda bu okul özellikle iktisadi faaliyetlerde üzerlerine almış oldukları sorumlulukları algılayarak, riski üstlenen ve problemlere çözüm yolu bulan yenilikçi yani yaratıcı düşüncede olan kişilerdir şeklinde açıklamışlardır.

4.2.11. Schumpeter ve Girişimcilik

Schumpeter iktisadi düşünce alanında geliştirmiş olduğu teorilerle günümüze kadar önemini korumuştur. İktisadi olayların değişime bağlı bir özellik taşıması sebebiyle yaşanan iktisadi olaylarda gün geçtikçe daha karmaşık bir duruma gelmektedir şeklinde düşünmektedir. Schumpeter iktisadi süreçte hayatın durağanlığını bazı zamanlarda inovatif girişimcilerin yaratıcı enerjilerinin hareket kazandırmış olduğuna inanmaktadır. Yapılan bu eylem sayesinde yaratıcı yıkım süreci de ortaya çıkacaktır. Bu güç aynı zamanda iktisadi büyüme ve kalkınmaya ulaşmada oldukça önemli olmaktadır. 20. yüzyılın en önemli iktisatçılarından olan Schumpeter 1930'lardan sonra girişimci teorisine oldukça önemli katkılarda bulunarak girişimcilik teorisini bazı açılardan genişleterek bazı açılardan da değiştirerek katkıda bulunmuştur. Aslında Schumpeter'in bu konudaki bakış açısı özellikle

girişimci olup ona ait fonksiyonlar konusu olmuştur. İktisat teorisine yapmış olduğu katkı genel olarak değerlendirildiğinde ise iktisadi düşünce anlamında betimlenmesinin ve açıklanmasının ve değerlendirilmesinin çok güç olduğu ve modern iktisadi düşünce içindeki konumunun çok da kolay belirlenemeyeceği bir düşünce yapısıyla çalışmalar sunmuş olduğu görülmektedir. Ama şu bir gerçektir ki özellikle Schumpeter ve iktisadi düşünceleri alana katkıda bulunan iktisatçılardan çok daha yoğun ve kıymetli olmuştur. Bu özelliği de onun disiplinler arası birçok çalışmaya sahip oluştundan kaynaklanmaktadır.

20. yüzyılın girişimcilik teorisiyle ilgili en fazla destek olan isimlerin en başında, Joseph Alois Schumpeter gelmiştir. Schumpeter'in iktisat teorisinde; üretimin akışı bütünüyle durgun ve değişmeyen, servet kazanımını hiçbir şekilde bozmayan ya da yükseltmeyen bir dairesel yapı içerisinde kendisini tekrar üreten bir kapitalizmin açıklaması şeklinde yapılmıştır (Er, 2013: 76). Schumpeter'e göre böyle bir iktisadi sistemde; kârı, ne Adam Smith'in iddia ettiği gibi emeğin yaratmış olduğu değerden yapılmış kesinti, ne de John Stuart Mill'in kapitalistin bazı şeylerden eksik kalma hediyesi şeklinde açıklamıştır. Schumpeter'in düşüncesi gereğince kâr, durgun bir iktisadi sahada, dairesel akış süregelen yolunu izleyemediği durumlarda kendini göstermektedir. Dairesel akışı rutinleşmiş yolundan çıkararak teknoloji ve örgütsel yenilikleri bu sürece ilave etmişlerdir. Böylece mal üretim maliyeti azaltılabilmekte veya bütünüyle yepyeni bir mal ortaya çıkarılabilmektedir. Yani emek ve sermaye sahibi olanların katkılarının olmadığı bir gelir akışı gündeme gelecektir. (Büyüklgaz, 2020: 3: 4). Schumpeter'e göre girişimci, yeni bir şeyler yapan veya var olanı yeniliği bir yolla gerçekleştirmiş kişi şeklinde ifade etmiştir. Meydana çıkan yeniliğin büyüklüğü ve önemi dikkate alınmaksızın, yeniliği gerçekleştiren ve yaşama geçirmiş olan herkesin girişimci olacağı belirtilmiştir (Sabri vd. 2019: 1059-1060). Schumpeter iki tür bireyden söz etmektedir, yani girişimci ve yönetici ayrımını yaparak Schumpeter, (Özbay, 2021), girişimcinin yeni iş düşünceleriyle çabalarken, yöneticinin yalnızca işletmenin doğru bir yolda hareket etmesi adına kararlar veren birey olduğunu açıklamıştır (Basılğan, 2011: 43). Girişimci ile mucit arasında farklılık olabileceğini açıklayan Schumpeter, mucitlerin yeni şeyler bulacağını fakat girişimci olabilmek adına bu düşünceleri yaşama yansıtmak gerekliliği üzerine açıklama yapmıştır (Demir, 2021: 29). Schumpeter'in düşüncesi incelendiğinde mucit tarafından ortaya konulmuş icatlar, pazar veya sektöre yenilik şeklinde eklenmedikçe, büyümenin tetikleyicisi şeklinde ifade edilemez. Bir icat,

yenilikçi bir birey onu inovasyona dönüştürmüş olduğu anda değer kazanacaktır ve Schumpeter açısından bu yeniliği hayata geçirecek olan kişinin girişimci olduğunu ifade etmektedir (Erdoğan ve Canbay, 2016: 34). Schumpeter, ayrıca girişimciyi tetikleyen konuların, kar elde etme güdüsü olduğunu açıklamıştır (Fikirli ve Çetin, 2017: 32) fakat bunun yanı sıra başka güdülerde eşlik etmektedir. Bunlar; girişimcinin; yaratma isteği, kendi krallığını, rüyalarını, hayallerini ve özgürlüğünü yaşama arzusu, başarabildiğini görme coşkusu gibi faktörler şeklinde açıklanmaktadır (Basılğan, 2011: 33) Schumpeter, riski üstlenme özelliğinin bir bireyi girişimci şeklinde isimlendirmek için yeterli olmayacağını, girişimci kabul edilebilmek adına işadamlarının yenilikçi olması gerekliliğini öne sürerek fakat bu düşünceleri neoklasik iktisatçılar açısından çok da kabul edilmemiştir (Alada, 2001: 51). Schumpeter, üretim fonksiyonunda yer alan üretimde yer alan girdilerin miktarını değil, fonksiyonunun kendisini değiştiren unsurların yenilik şeklinde kabul edilebileceğini açıklamıştır. Maliyetler üzerinde yapmış olduğu bir başka tanımda da girdi fiyatlarının değişmediği zamanlarda, üretilmiş olan malın maliyetlerinde azalma ortaya çıkıyorsa, sebebi yapılmış olan yeniliktir. Schumpeter'in düşüncesi dikkate alındığında yeniliğin burada yapmış olduğu, uzun dönem marjinal maliyet eğrisinin değişmesine sebep olması değil, eski eğriyi yok ederek, yapılmış olan bütün yenilikte ortaya yepyeni bir marjinal maliyet eğrisi çıkarmasıdır (Schumpeter, 1939: 84-86). Schumpeter, yenilik adına aşağıda yer alan beş durumdan bir tanesinin ortaya çıkmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bunlar(Er, 2013: 62):

- Yeni bir ürünün ortaya konulması,
- Yeni bir üretim metotlarının ortaya konulması,
- Yeni piyasaların açılması,
- Yeni hammadde kaynaklarının ulaşılması
- İşletmenin yeni bir örgütsel organizasyona sahip olması (Er, 2013: 62).

İnovasyon süreci Schumpeter tarafından 4 başlıkta ele alınmıştır. Bunlar (Śledzik, 2013: 93);

- Yeniliğin keşfedilmesi,
- Yaşama geçirilmesi,
- Yaygınlaştırılması,
- Emitasyon yapılabilmesidir.

Schumpeter çalışmalarında, yaygınlaşma ve taklit aşamalarının iktisadi yapıya yansımalarının, yeniliğin keşfi veya yaşama aktarılmasına göre daha fazla olduğunu göstermektedir (Śledzik, 2013: 93).

Schumpeter, girişimciyi gerçekliği olduğu durumuyla kabul etmeyen birey şeklinde açıklamaktadır. Schumpeter'in düşüncesi gereğince girişimci, bir mal adına talep olmadığı zaman, insanların o malı talep edebilmelerini sağlayabilmek zorundadır. Karşılaşılan her türlü zorluğu yok edebilecek güce sahip olmalıdırlar (Büyükgaz, 2020: 5). Girişimci değişik üretim girdilerini bir araya getirerek ortaya yeni bir ürün çıkarmış kişi şeklinde ifade edilmektedir (Sabri vd. 2019: 1059).

Schumpeter'e göre her üretim yöntemi belirli bir tür bileşime sahiptir. Ve değişik üretim yöntemlerini birbirinden ayırt edebilmenin tek çözüm süreci bu bileşimlerdir. Bir işletmenin, ya da bütün iktisadi sistemin üretim şartları belirli bileşenlerden ortaya çıkmıştır (Büyükgaz, 2020: 5). Schumpeterden girişimci, bulmuş olduğu yeni üretim yöntemleriyle var olan üretim yapısını farklılaştırmaktadır. Bunun sonucunda piyasada yer alan firmalar değişim öncesi sahip oldukları öncelikleri kaybetmektedirler. Ortaya çıkan bir yeniliğin öteki piyasaları yok etmesi ya da oldukça fazla miktarda daraltması ve ortaya çıkan yeni piyasaya çekmiş olduğu firmalar yüzünden bu piyasanın ilerlemesine sebep olması sürecine yaratıcı yıkım ismi verilmiştir. Yeni bir sektörün ortaya çıkışı, ötekinin ortadan yok oluşu manasına gelmekte olup ve yaratıcı yıkım süreci devamlı bir şekilde sürekliliğini sağlamaktadır (Er, 2013: 70). Schumpeter'in düşünceleri gereğince girişimcinin üretim sürecine katmış olduğu yenilik, ilk başlarda tekel kârı elde edilmesine imkân tanımakta, fakat yenilik piyasayı etkiledikçe normal kâr oluşumuna yol açmaktadır. Tekel kârında oluşan düşüş girişimcinin zararındaymiş gibi olsa da, ekonominin tümüne yayılan pozitif etki büyümenin sebebi olmaktadır (Fikiri ve Çetin, 2017). Schumpeter'in düşüncesi gereğince yenilikten kaynaklanan refah dönemlerini resesyon izlemektedir. Resesyonları iktisadi buhranlar izleyecek fakat sonunda iktisadi iyileşme sürecine girecektir. Girişimcilerin ekonomiye eklemiş olduğu teknolojik yenilikler, yeni bir refah dönemine başlangıç oluşturacaktır (Özçelik ve Sunay, 2018: 72). Yeni bir iç ve dış pazarın ortaya çıkması küçük atölye faaliyetlerinden büyük işletme faaliyetlerine geçiş yapılması gibi, eski girdilerin kaldırılarak bunların yerlerine yenilerinin geçirilmiş olduğu yapılar, kapitalist sistemin dengede unsurlarıdır. Schumpeter, bu denge unsurunun bozulmuş olduğunu ve kapitalizmin inişe geçmiş olduğu süreçleri aşağıdaki şekilde açıklamaktadır. Yaratıcı yıkım kapitalizmin temelidir ve bütün kapitalist girişim bu süreçle uyumlu olmalıdır. Hızla büyüyen nüfus, kullanıma sunulabilen toprakların kıt olması, teknolojik ilerlemelerin zaman içerisinde kâr yaratma niteliğinden uzaklaşmaları gibi sebepler,

kapitalist sistemin gerileme sürecine giriş yapmasında etkili olmaktadır. Girişimciler zamanla temel işlevleri düşürecek, yenilikler ilk ortaya çıktıkları gibi yeni ve kâr sağlar durumda olmayacaklardır. Endüstri, küçük ve orta boy işletmelerin tesiri altına girecek ve bunun sonucunda sanayi burjuvazisinden çiftçilere kadar çoğu kesim zayıflama sürecine girecektir. Schumpeter, bu durumları dikkate aldığı anda kapitalizmin çökmesinin altındaki başlıca sebebin sınıf çatışması olabileceğini ifade etmiştir (Genç ve Kurt, 2018). Schumpeter, büyük firmaların yenilik yapma konusundaki avantajlarını belirtmiştir. Schumpeter'e göre, büyük firmalar yenilikte ölçek ekonomilerinden kaynaklanan bir önceliğe sahiptirler. AR-GE, yönetim ve finans, risk dağıtımı gibi konu başlıklarında bünyelerinin daha avantajlı olması, büyük firmalara yenilik konusunda bu desteği sağlamıştır. Patent koruma konusu her daim imkânlar ölçüsünde olamayacağı ve yapılmış olan yeniliğin hızla başka firmalarca imite edildiği için, girişimcinin yenilikten kâr etme oranı, girişimcinin bu yenilikten ne kadar kısa bir zamanda yararlanabileceğiyle ilgilidir. Büyük firmalar, sahip oldukları finans güçleri, pazarlama ağları ve üretim kapasiteleri desteğiyle yeni teknolojileri en kısa zamanda geniş ölçeklere iletebilme yeteneğini elde etmişlerdir (İslatince, 2009: 439).

İktisat teorisinde girişimcilik kavramıyla Schumpeter oldukça önemli fikirlere imza atmıştır. Kapitalist süreç üzerine kurulmuş olan girişimcilik kavramıyla modern girişimcilik teorisine öncülük etmiş ve girişimciyi iktisadi ilerlemenin en önemli gücü olarak kabul etmiş ve girişimciyi, yeni bir ortamda yenilikler yapmayı, yeni teknolojiler kullanmayı, arz adına yeni kaynaklar yeni türde organizasyonlar ortaya çıkarabilmeleri şeklinde ifade etmiştir.

4.3. 20. Yüzyılda Girişimcilik

20. yüzyıl iktisat teorisinde özellikle girişimcilik adına oldukça fazla teorilerin üretildiğinin en önemli sürecini ifade etmektedir. Çalışmalar girişimcilik teorilerinde girişim birey tipinin özellikleri değişim göstermiştir. Bu sonuç peşinde iktisadi ve toplumsal değişikliklere ve değerlerin daha farklı anlaşılmasına sebep olmuştur. Bu süreç sonrası girişimcilik artık bir üretim faktörü olarak görülmeye başlanmıştır.

Sanayileşme süreci ile girişimci birey tipi farklı özellikler kazanmıştır. Girişimci birey özelliğindeki değişim aynı zamanda girişimcinin iktisadi değeri ve bu sebeple toplumdaki değerini de ön plana çıkarmıştır. Yaşanan bu değişimlerin sonucunda girişimcilik bir üretim girdisi şeklinde görülmüştür. Buna ilaveten 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra şirket sahipleri ile yönetim sürecinin birbirlerinden

uzaklaşması sonucunda girişimci konumunun tekrar ele alınmasına ve iktisadi yaşamda daha fazla dikkat çekmesine sebep olmuştur (Aşkın vd. 2011: 60). Tarihsel süreç içinde konu ele alındığında girişimci ve girişimcilik 1930'lu yıllarda yaşanmış olan 1929 bunalımı ve İkinci Dünya Savaşı uygulamalarından oldukça fazla etkilenmiş ve dünyadaki iktisadi koşullar krizin önemi ve etkisi dikkate alındığında büyük dünya bunalımı ismini hak etmiş olduğu da daha net anlaşılmaktadır. İşsizlik toplam üretim ve dünya ticaretinde oldukça dikkat çeken sıkıntıların nedenidir. Bu süreçte şirketlerdeki büyüme duraklama sürecine girerken insanlara yönelik yapılan ve sosyal güveneyi dikkate alan devletçi uygulamalar yapılmıştır.

Yani, bu süreçte sosyopolitik ağırlıklı iktisadi politikaların uygulandığı görülmüştür. Bilhassa savaşlar ve sonrasındaki iktisadi girdilerin etkin kullanımıyla kamu iktisadi yapısı toplumların temel işlevi durumuna geçmiştir. Bu durumdan girişimcilik de etkilenmiştir. Kamunun iktisadi yapıda yükselen payı ve buna bağlı olarak artış gösteren kamu harcamaları devlet yapısında ve aynı zamanda bir şekilde şirket yapılarında merkezîyetçiliğe sebep olmuştur. 1960'lı senelere kadar etkisini oldukça fazla gösteren refah devleti uygulamaları merkezîyetçiliğin şirket yapısı olarak ölçek ekonomisinin ve büyük işletmeleri ön planda tutmuştur. Fakat 1970'li senelerde birinci ve ikinci petrol şoku sonrasında ortaya çıkan iktisadi sıkıntılar şirket yönetimlerinde Merkezîyetçi özellik taşımayan konuları ortaya çıkarmıştır ve aynı anda Keynesçi iktisat politikaların yürürlüğe girmesiyle ortaya çıkan problemlere çözüm bulunamayacağı anlaşılmıştır. Var olan sistem üretimde giderek artan problemlerle beraber fonksiyonunu kaybetmiştir. Bu sahada ortaya çıkan gelişmelere rağmen bilimde enformatik devrim, genetik buluşlar, bilişim teknolojisi, genetik buluşlar tekrar yapılanmayı mümkün hale getirmiştir. Dünya ekonomisinde karşı karıya kalınan bu yenilikler yüzünden hem toplumsal yapıda hem de işletme yapısını da değişiklikler ortaya çıkmıştır. Kalıcı demokrasi düşüncesi örgüt şeması içinde bazı farklılıklara sebebiyet vermiştir. Dünya ölçeğinde ortaya çıkan iktisadi farklılıklar aynı ölçekteki siyasi ve sosyal sahada da önemli farklılıklara yol açmıştır. Demokrasinin katılımcı yapısı işletmelerde adem-i merkezîyetçiliğe bağlı parçalardan oluşan bir yönetim şekline dönüşerek daha az devlet en iyisidir düşüncesinin benimsenmesine yol açmıştır. Böylece girişimcilik toplumun temel eksenine durumuna gelmiş sermayenin önüne geçilmiştir. Schumpeter'in bu görüşü sonrasında Drucker'in yenilikçi organizasyon ismini vermiş olduğu işletme yapısı küçük ve orta ölçekli işletmeleri de sahaya

sokmuştur. Yani bu yüzyılda iletişim toplumu işletme yapısını farklılaştıran bir girişimcilik toplumu olmuştur (Marangoz, 2020: 8-9).

Girişimcilik günümüzde oldukça fazla önem kazanmıştır. Artık girişimcilik birçok eğitim sürecinde başlı başına bir ders olma sürecine girmiştir. Dünya ülkelerinde birçok yerde girişimcilik merkezleri açılmıştır. Bu süreçte girişimcilik alanında bilgi teknolojisi ve iletişim teknolojileri alanında ilerlemeler göstermiştir. Bugün gen mühendisliği moleküler biyoloji nanoteknoloji yazılım mühendisliği gibi birçok farklı alanda yeni iş ve meslek sahaları görülmeye başlanmış ve teknoloji girişimcilik daha fazla önem kazanmıştır.

Bu yüzyılda işsizlik değişen iktisadi koşullar ve bilim dallarında teorik gelişmeler ve girişimciliğin kabul edilmesi ile girişimcilik sebebi olmuştur. Yaşanan bu değişim süreci geçtikçe hız kazanmış ve teknoloji, iktisadi ve sosyal alanlarda da hızla kendini hissettirmiştir. Dünyada yaşanan hızlı değişime ayak uydurabilmek için de bu değişimi yaşamak toplumsal refahı artırmak ve girişimcilik olgusuna değer vermekle sağlanmış olacaktır. Girişimcilik kavramı sadece bireye değil ulusal ekonomiye de katkıda bulunarak işsizliğin önlenmesine yaşam kalitesinin artmasına toplumsal refah bilim ve teknolojilerin gelişmesine katkıda bulunarak ülkelerin atıl kalan potansiyellerinin harekete geçmesi gibi konularda önemli katkılarda bulunacaktır.

4.4. 21.Yüzyılda Girişimcilik

21. yüzyıl bir bilgi toplumu olarak, birçok geleneksel süreci değiştirmeye başlamıştır. 21. yüzyılda, kavramlar, kurallar hızla değişim sürecine girmiş ve her sahada artık bilgi temelleri konu başlıkları karşımıza çıkmıştır. Bu zaman içerisinde değişime uğrayan konu başlıklarından bir tanesi de girişimcilik konusu olmuştur. Geçmişteki girişimci özelliklerinin bilgi temelli özellikler çerçevesinde şekillenmiş olduğu görülmektedir. Bu sürecin girişimcisi artık bireysel ve kurumsal açıdan konulara bakış açısını değiştirmiş ve girişimciler bu sürecin en önemli temsilcileri olmuştur.

21. yüzyılın yaşamış olduğu hızlı değişim sürecinden en fazla etkilenmiş kavramlardan bir tanesi de yönetim ve liderlik konularıdır. Değişim sürecinde girişimciliğin öneminin giderek artış göstermesi ve özel değişikliklere uğraması yüzünden girişimcilikte kavramında liderlik fonksiyonu da gittikçe önem kazanmıştır. Ayrıca gerçekleşen bu değişim sürecinde büyüme ve dinamizmi gerçekleştiren en önemli özellik de strateji olmuştur. Şu ana dek insanlık tarihi iktisadi ve sosyal anlamda oldukça

fazla aşamadan geçmek zorunda kalmıştır. Bunlar doğa ve avlanma sürecine bağlı ilkel toplumsal yapıdan yerleşik yaşama geçilmesi sürecinin hemen sonrasında tarım toplumu, buhar gücünün farklı sanayi kollarında kullanıma girmesi ile başlamış olan sanayi toplumu ve bilgiye akıl yolu ile ulaşılarak bilginin bir kaynak şeklinde ön saflara geçmesi ve bilgi teknolojilerindeki ilerlemeleri takip ederek bugünkü konumuna ulaşan bilgi çağı ya da toplumdur. Bilgi toplumu bireyselleşmeyi kültürel yerleşme adem-i merkezîyetçiliği ve mistik eğilimleri temsil etmektedir.

21. yüzyıl bilgi çağına geçişle toplumların kendilerine has kültürlerini değiştirmiş oldukları gibi yönetim ve liderlik şekillerini de değiştirdikleri görülmektedir. Bilgi çağında insan sosyal ve iktisadi unsurun temelindedir. Bilgiyi üretebilen, kullanabilen ve yönetebilen insandır. Girişimci, piyasada yer alan talep aralıklarını gören kişidir. Bu sebeple bilgi toplumu girişimcinin bilgiye ve bilgi yönetebilme yeteneğine ihtiyaç duymaktadır.

Jim Collins'e göre bilgi toplumunda girişimci liderlik ile alakalı çalışmasından 5. seviye liderlik ismini vermiş olduğu yeni bir kavramı geliştirerek günümüzde gözü pek, tuttuğunu koparan, atak, cesur, girişimci liderlik tipinin artık dikkat çekmediğini alçakgönüllü, sessiz sakin, kendisini çok da öne çıkarmayan liderlerin çok daha fazla seçilme sebebi olduğunu açıklamıştır.

Rowan Gibson ise Jim Collins'in tersine bilgi toplumunu girişimci liderlerin güçlü ve zayıf yönleri ile beraber çevresel tehdit ve imkânların da bilincinde olan başka bir ifade ile SWOT analizini yapabilecek, rakiplerini takip edebilen, kâşif ruhlu maceraperest kişiler olacağına inanmıştır. Gibson, geleceğin kaos ve belirsizlikten meydana gelen bir dünya olduğunu düşünmektedir.

Jennifer James böylesi bir geleceği anlamının gün geçtikçe zorlaşacağını açıklamaktadır (Durukan, 2006: 30-31). Jennifer James, bilgi toplumunda girişimcilik yapacak olan liderlerde taşıması gerekli olan nitelikleri sıralamaktadır. Bunlar (Altınışık ve Külen, 2020: 281):

Dünyaya yeni bir gözle bakma: Deneyim bilgi ve kültür düzenleyenlerin doğruları görmeden alıkoymalarına mâni olmak adına çevre ve kendilerine de eleştirci bir perspektiften bakmaları.

Mit ve semboller kullanma: Çevresel unsurların kültür ve iletişimi etkili bir şekilde kullanmaları doğrultusunda Yeni düşüncelerin gelişebilmesi adına ihtiyaç duyulan yapıyı düzenlerler.

Geleceği tanıma: Bugünün gelişmelerinin ivme kazandırıcı güçlerinin ortaya çıkardığı etkileri takip etmek durumundadırlar.

Daha hızlı yanıt verme: Çevresel farklılıklara hızlı bir şekilde uyum sağlayabilmek için çevikliğe ve Müşteri taleplerine hızlı bir şekilde tepki verebilecek esnekliğe sahip olmalıdırlar.

Kaynakların rasyonel kullanma: İşletmelerin sahip oldukları yetersiz kaynakları çok daha akılcı kullanım yoluna giderek yetenek ve kaynak savurganlığı olarak tanımlanan problemlerin azaltılmasına yardımcı olmalıdırlar.

Çeşitlilikten Yaralanma: Değişik dinsel, sosyal, kültürel ve zihinsel farklılıklardan faydalanırlar.

21. yüzyılın girişimcileri bu süreçte özellikle, küreselleşme ve bilgi çağı ile beraber ortaya çıkan global problemlerin çözüm odaklı temsilcileri olarak döneme özelliklerini yansıtmışlardır. İktisadi ve sosyal alanda yaşanan değişimler sonucunda, teknolojiden destek alarak farklı sahalarda, bir arada hareket ederek toplumun güçlendirilmesi yönünde 21. yüzyıl girişimcilerini inovasyon ve girişimciliğin nedeni üzerinde dikkatle durulması gerektiği konusunu da açıklamakta yardımcı olacaklardır.

5.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Girişimcilik tarihi iktisadi yapı adına oldukça önemli bir konu olmuştur. Tarihsel kökeni kapitalizm öncesi süreçlere kadar uzanmaktadır. Günümüzde ise küreselleşen dünyada iktisadi büyümede rol oynayan en önemli faktörlerden bir tanesidir. Ekonomide gün geçtikçe artan önemi sebebiyle girişimcilerin iktisadi doktrinler de geçirdiği değişim ve evrimde konu hakkında sağlıklı bir değerlendirmede bulunabilmek adına dikkat çekmektedir. Her uygulama teoriye bağlıdır. Girişimcilik de bu açıdan iktisat teorisi ve toplumu temel almıştır. Tarihsel süreçte Avrupa'da üretim koşullarında sosyal ilişkilerde ve iktisadi düşünce şeklinde de farklılıklar ortaya çıkmış ve bu farklılıklar dönemler itibarıyla entelektüel ve akademik sahalarda girişimcilik kavramına farklı iktisat okullarınca farklı iktisat teorileri ve iktisadi olgulara farklı bakış açılarıyla yaklaşılma sebebi olmuştur.

İlk çağlarda ticaretle uğraşan Ortaçağ'da üretim sürecini planlayarak üzerlerine risk almayan, 17. yüzyıla gelindiğinde üretim süreçlerinde üzerine risk faktörünü almış bir şekilde iş yaparak 18. yüzyılla sermaye sahibi olmanın ötesinde daha farklı anlayışla görülen, 19. yüzyılda ve 20. yüzyıllarda ise daha yoğun bir şekilde iktisadi yönden ele alınan 21. yüzyılda ise yaşanan dinamik değişim sürecinden en

fazla etkilenmiş konuların başında hiç şüphesiz yönetim ve liderlik açısından dikkat çekerek girişimciliğin önemini artırmış ve niteliksel farklılıklara uğrayarak girişimcilikte liderlik fonksiyonunun giderek daha da dikkat çeker hale getirmiştir. 21. yüzyıl bilgi çağına geçiş süreci olduğu için toplumlardan kültürler değiştiği gibi yönetim ve liderlik süreleri de değişmiştir. Bilgi çağı olarak tanımlanan süreçte insan sosyal, iktisadi, mali, demografi vb. olayların temelindedir. Bilgiyi üretebilen kullanabilen ve yönetebilecek olan insandır. Girişimci piyasada var olan talep ile ilgili boşlukları algılayan kişidir. Bu sebeple bilgi toplumu girişimcinin bilgi ve bilgiyi yönetebilme yeteneğine ihtiyaç duymaktadır. Belirsizlikler ve anlaşılması günden güne karmaşıklaşan ve zorlaşan gelecek korkusu barındıran bilgi toplumundaki girişimci liderlerinin iç ve dış unsurlar içinde yaşanan ilişkileri en düzenli biçimde analiz ederek en çok kazanç ve en düşük zararlı yaşanan değişimi kendileri lehine döndürebilmeleri için gereklidir.

Bu dönemin toplumda girişimcilik yapan liderleri dünyaya yeni bir gözle bakabilme mit ve sembollerini kullanabilme geleceği tanıma daha hızlı yanıt verme kaynakları rasyonel kullanma çeşitlilikten faydalanma gibi özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda girişimcilik hem iktisadi, hem sosyokültürel bir olgudur. Toplumsal yapıda ve sosyal ilişkilerde dönüştürme gücüne sahiptir. İktisadi zaman dilimindeki rolünün yanında toplumsal yapıda da değişime ve yenilik sürecine başlangıç olmaktadır. Girişimcilik arka arkaya yaşanmış küresel yapıdaki krizlerin olumsuz tesirlerinin ortadan kaldırılması, istihdam imkânlarının genişletilmesi, piyasaların canlandırılması, iktisadi büyümenin sağlanması ve toplumsal refahın yükseltilmesi adına önemli bir çözüm yolu şeklinde kabul edilmekte olup bu yüzden de iktisat bilim dalı başta olmak üzere diğer bilim disiplinlerinde de günden güne önemi artarak disiplinler arası çalışmalara hız kazandırmıştır.

KAYNAKÇA

- Akçomak, İ. S., Beyhan, B., Çetindamar, D., & Tandoğan, V. S. (2021). *Türkiye’de Yenilik Tabanlı Girişimcilik*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.*
- Aksu, B. Ç., & Doğan, A. (2020). Kuşaklar Açısından Motivasyon Araçlarının Ve Kariyer Çapalarının Karşılaştırılması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2040-2060.*
- Aksu, L. (2014). İktisat Ekollerinin İktisadî Büyüme Konusundaki Düşünceleri Ve Modellerinin Analizi. *Türk Dünyası Araştırmaları*, (208), 351-392.*

- Alada, A. (2001). İktisadî Düşünce Tarihinde Girişimcilik Kavramı Üzerine Notlar. *I.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*(23-24), 47-52.*
- Alada, A. D. (2001). İktisadi Düşünce Tarihinde Girişimcilik Kavramı Üzerine Notlar. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (23-24), 47-52.
- Alkan, M. (2014). *Girişimcilerin, Girişimcilik, İnovasyon Yapma, İnovatif Düşünce Ve İnovatif Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.*
- Alp, S. (2009). Temel Dinamikleri Ve Değişen Yapısı İle Girişimciliğin İktisat Teorisi Tarihi İçindeki Yeri. *Liberal Düşünce*, 14(56), 255-270.*
- Alper, B. (2020). *Girişimcilik Ekosistemi: Bursa Bölgesi Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.*
- Altıntaş, F. F. (2021). Ekonomik Özgürlüğün Girişimcilik Boyutunu Etkilemesine Yönelik Yapısal Eşitlik Modeli Uygulaması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 1835-1855.*
- Altınışik, İ., & Külen, C. (2020). Girişimcilik Kültürü Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Teorik Bir Değerlendirme. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (39), 277-290.*
- Anıl Zekiye Göker (2019). *Girişimcilik Teorisi ve Kurumsal Girişimcilik Kavramı: Kurumsal Girişimcilik ve İş Tatmini İlişkisinde Örgüt Yapısının Rolü*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aracıoğlu, B., Demirhan, D., Tatarlar, C. D., & Zalluhoğlu, A. E. (2016). *Tüm Boyutlarda Girişimcilik*. (A. Ö. Dedeoğlu, Dü.) İstanbul: Hümanist Kitap Yayıncılık.*
- Aslan, G., Araza, A., & Bulut, Ç. (2012). Sosyal Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 69-88.*
- Aşkın, A., Nehir, S. & Vural, Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı Ve Gelişimi. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 55-72.*
- Aydemir, C. & Güneş, H. H. (2006). Merkantilizmin Ortaya Çıkışı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 1-23.*
- Aydın, Ş. & Şentürk, M. (2017). Mekânın Yeniden Üretimi, Kentsel Girişimcilik Ve Yeni Kent Merkezlerinde Sosyomekânsal Ayrışma: Tekirdağ Süleymanpaşa Örneği. *Sosyal Bilimler Metinleri*, (2), 45-57.*
- Bakır, M. (2019). *Muhasebenin Toplumsal Roller ve Rasyonelite Tartışmaları Üzerine Tarihsel Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.*
- Ballı, A. (2018). *Almanya Ve Türkiye’deki Türk Girişimci Tipolojisi Ve Karşılaştırması*. Doktora Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Basılğan, M. (2011). Ekonomik gelişmenin yaratıcı yıkımı: Schumpeteryan girişimci. *Amme İdaresi Dergisi*, 44(3), 27-56.*
- Baş, E. (2019). *Üniversiteli Gençlerin Girişimcilik Algıları Ve Yönelimi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.*

* Şekil 1’deki grafiğin oluşturulmasında kullanılan kaynaklar.

- Başar, M., Ürper, Y. & Tosunoğlu, B.T. (2013). *Girişimcilik*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi,
- Başar, M., Ürper, Y., & Tosunoğlu, B. T. (2013). *Girişimcilik*. (Y. Ürper, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi. *
- Başegmez, S. (2010). *Girişimcilik Sürecinde Sosyal Ağların Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. *
- Bayar, Y. (2012). Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi Ve Melek Finansmanı. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 133-144. *
- Berker, İ. Y. (2017). İktisadi Kalkınma Aracı Olarak Girişimcilik ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Maliye Ve Finans Dergisi*, 235-253. *
- Bıyık, T. (2020). *KOSGEB Desteği İle İş Kuran Girişimcilerin Karşılaştıkları Problemlerin SWARA Yöntemi İle Önceliklendirilmesi: Aydın İlinde Bir Uygulama*. Doktora Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın. *
- Boratav, Ç. (1963). İlkel Toplumlarda Besin Elde Etme Faaliyetleri. *Antropoloji*, (1), 112.113
- Bozkurt, Ö. Ç. (2011). *Dünyada Ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler Ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık. *
- Bozkurt, Ö. Ç., & Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7-28. *
- Bozkurt, Ö. Ç., Kalkan, A., Koyuncu, O., & Alparslan, A. M. (2012). Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 229-247. *
- Bulut, Ç., Aktan, B., Yılmaz, , & Fiş, A. M. (2008). Kurumsal Girişimcilik: Kavramsal Yapı Üzerine Bir Tartışma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 3(10), 1389- 520. *
- Büyükgaz, U. (2020). İktisat Literatüründe Girişimcilik Teorileri. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-12. *
- Cansız, M. (2012). *Türkiye'de Yenilikçi Girişimcilerin Sosyo-Ekonomik Durumları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. *
- Cansız, M. (2013). *Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği*. Ankara: Sosyal Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Araştırma Geliştirme Ve Girişimcilik Daire Başkanlığı. *
- Casson, M. (2004). Entrepreneurship and the Theory of the Firm. *School Of Economics*, 1-24. *
- Celep, S. (2017). Girişimcilik Türleri: Genel Bir Çerçeve. *Maliye Ve Finans Dergisi*, 71-94. *
- Cengiz, S. (2018). Kirzner'in Girişimcilik Teorisinin Avusturya İktisat Okulundaki Yeri ve Önemi. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 15-28. *
- Çakır, S. (2013). *Girişimcilerin Yeni Bir Girişim Yapma Niyetlerinin Risk Alma Eğilimi İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. *
- Çakmak, O. (2003). Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi. *Piyasa Dergisi*(8), 61-78. *
- Çalışkan, U., & Erdal, M. (2018). Girişimcilik Finansmanı Ve Teşvik İmkânları. H. Doğan, D. Kutukız, & I. A. Saltık (Dü) içinde, *Yenilikçilik Ve Girişimcilik Örnek Olay İncelemeli* (S. 222-266). Ankara: Gazi Kitabevi. *
- Çelik, M. S. (2019). *Türkiye Almanya Ve İngiltere De Uygulanan Girişimcilik Politikalarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya. *
- Çetindamar, D. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. İstanbul: Tüsiad Bilgi Toplumu Ve Yeni Teknolojiler Komisyonu. *
- Çögürçü, İ. (2016). İktisadi Doktrinlerde Geçmişten Günümüze Girişimciliğin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(35), 65-80. *
- Damgacıoğlu, M. H., & Uygun, R. (2011). Girişimcilik Paradigmasında Dönüşüm: Deneyime Dayalı Girişimci Türleri Üzerine Teorik Bir Değerlendirme. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 17-32. *
- Delice, A. (1998). *İlkel Toplumlarda Mübadele*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, E. (2021). *Yaratıcı Kültür Endüstrileri Kuluçka Merkezleri*. Ankara: TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı. *
- Demir, E. (2022). *Yerel Yazındaki Girişimcilik Makalelerinin Bibliyometrik Analizi: 2015-2020 Yılları Aralığı*. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu. *
- Demir, F., & Demir, G. (2009). İşinin Sadakat Borcu Ve Uygulaması. *Kamu-İş*, 11(1), 1-37. *
- Demir, Ö. (1995). *Joseph A. Schumpeter: Hayatı, Eserler Ve Katkıları*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 50(1), 155-172. *
- Demirci, A. (2014). Literatür taraması. (Ed.) Arı Y., Kaya, İ. Coğrafya araştırma yöntemleri, (73-107). Balıkesir: Coğrafyacılar Derneği
- Demirhan, A. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini İncelemeye Yönelik Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. *
- Develi, E. S. (2020). Çin'in Küresel Ekonomi Politikalarının Merkantilizm Kapsamında İncelenmesi. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-48. *
- Doğan, E. M. (Dü.). (2012). *İktisada Giriş*. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını. Erzurum. *
- Doğan, N. (2021). Kadın Girişimcilerin Özellikleri Ve Erkek Girişimcilerden Farklılıkları. *Journal of Management and Economics Research*, 19(3), 22-34. *
- Doğan: (2015). *Girişimcilik*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Auzef. *
- Durukan, T. (2006). Düünden Bugüne Girişimcilik Ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 25-37. *
- Elgar, E. (2008). *Marshall And Schumpeter On Evolution Economic Sociology Of Capitalist Development*. (Y. Shionoya, & T. Nishizawa, Dü) Cornwall: Edward Elgar Publishing Limited. *
- Er, P. H. (2012). *Girişimcilik Ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter*. Yüksek Lisans Tezi. T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya *
- Er, P. H. (2013). Girişimcilik Ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 75-85. *

- Ercan, S., & Gökdeniz, İ., (2009). Girişimciliğin Gelişim Süreci Ve Girişimcilik Açısından Kazakistan. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*(49), 59-82. *
- Erçelik, M. A. (2021). *Girişimcilik Eğitimi*. Ankara: İksad Yayınevi. *
- Erdoğan, & Canbay, Ş. (2016). İktisadi Büyüme- Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) Harcamaları İlişkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 29-43.
- Erdoğan, S. & Canbay, Ş. (2016). İktisadi Büyüme- Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) Harcamaları İlişkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 29-43. *
- Eren, Z. (2019). Eğitim Ve Girişimcilik. S. Yener, & A. Arslan (Dü) İçinde, *Kuram Ve Uygulamada Girişimcilik*. Ankara: Çizgi Yayınevi. *
- Eren, S. (2012). Stratejik Esneklik Ve Pazar Dinamizminin Girişimsel Pazarlama Odaklılığa Etkisi. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 101-112. *
- Ermağan, İ. (2012). Avrupa Birliği Entegrasyonunda Şüphencilik. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 145-168. *
- Eyel, C. Ş., Ünkaya, G., & Kaplan, B. (2019). İktisadi Düşünce Tarihi Çerçevesinde Girişimcilik Kavramının Gelişimi. *Istanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(35), 557-586. *
- Fikirli, Ö., & Çetin, A. K. (2017). İktisadi Doktrinde Schumpeteryan Yaratıcı Yıkımdan Yaratıcı Birikime. *Girişimcilik Ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 6(1), 27-64. *
- Formaini, R. L. (2001). He Engine Of Capitalist Process: Entrepreneurs In Economic Theory. *Economic And Financial Review*, 2-11. *
- Girişimcilik İçin E-Kitap. (2018). Institute Of Entrepreneurship Development. *
- Godin, B. (2008). In The Shadow Of Schumpeter: W. Rupert Maclaurin And The Study Of Technological Innovation. *Springer*, 46(3), 343-360.
- Göker, A. Z. (2019). *Girişimcilik Teorisi Ve Kurumsal Girişimcilik Kavramı: Kurumsal Girişimcilik Ve İş Tatmini İlişkisinde Örgüt Yapısının Rolü*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. *
- Göle, C. (2006). Prof. Dr. Şeref Gözübüyük Hocamızın Anısına. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61 (01) , 3-35. DOI: 10.1501/SBFder_0000001388*
- Gözüm, A. G. (2019). Girişimcilik Alanında Yazılan Akademik Makalelerin Kategorik Olarak Değerlendirilmesi: Girişimciliğin Türkiye'deki Akademik Örüntüsü. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 367 - 385. *
- Gümüsoğlu, Ş., & Karagöz, B. (2014). Tarihsel Süreçte Girişimcilik: Muğla Örneği. *Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 97-116. *
- Günay, E., Türkmen, S., & Özbek, S. (2018). İktisadi Düşünce Üzerinde Doğa Bilimlerinin Etkisi, Klasik Fiziğin İktisadi Alana İlk Uyarlaması: Fizyokrasi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 41-66. *
- Günceler, B. (2017). Girişimcilikte Başarıyı Etkileyen Faktörler: Türkiye Ve Dünya'dan Örnekler. *Maliye Ve Finans Dergisi*, 253-276. *
- Güner, F. (2013). *İç Girişimciliğin Yenilik Ve Ekip Yönetimi İle İlişkisi Ve Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli. *
- Gürbüz, A. K. (2009). Analitik Yaklaşımın Teori Üretme Kapasitesi: Girişimcilik Ve Refah Teorisi Örneği. C.Ü. *İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 113-125. *
- Gürler, G., Taş, A., & Ersoy, A. Y. (2019). *Girişimcilik: Temel Kavramlar ve Bir Süreç Önerisi*. Sakarya Üniversitesi Yayınları, Sakarya. *
- H'Ébert, R. F., & Link, A. N. (2006). Historical Perspectives On The Entrepreneur. *Foundations and Trends*, 2(4), 261-408. *
- Hebert, R. F., & Link, A. (2006). The Entrepreneur As Innovator. *Journal O F Technology Transfer*, 589-597. *
- Hidroğlu, D. (2019). 21. Yy'da Yenilikçi Girişimcilik: Küresel Konjonktürde Kadın Yenilikçi Girişimciliğine Finansın Düzenleyici Etkisi. Ankara: Atlas Akademik Basım Yayın Dağıtım. *
- Horasan, B. (2014). *Aydın İli Tarım Sektörünün Girişimcilik Yönüyle Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Aydın. *
- Işık, N., Işık, H. B. & Kılınç, E. C. (2015). Girişimcilik Ve İnovasyon İlişkisi: Teorik Bir Değerlendirme. *Ekonomi İşletme Siyaset Ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(2) , 57-90. *
- İğdeli, A., & Sever, E. (2018). Belirsizlik ve Risk Kavramlarının Felsefi Ve Matematiksel Açından İncelenmesi, *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 1-12. *
- İlhan, Ü. (2010). İşyerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Tarihsel Arka Planı Ve Türk Hukuk Sisteminde Yeri. *Ege Akademik Bakış*, 1175-1186. *
- İslatince, H. (2009). Firma Ölçeği İle Pazar ve Rekabet Yapısının Teknolojik Değişme Etkileri Üzerine Kurumsal Tartışmalar "Neoklasik Denge Ve Neoschumpeteryan Yaklaşım". *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(18), 437-448. *
- İşcan, Ö. F., & Kaygın, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 443-462. *
- Kabaş, T. (2018). Alfred Marshall'ın Neoklasik İktisat Düşüncesinin Sosyal Özellikleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(64), 183-192. *
- Kabaş, T. (2020). Amerikan İktisat Düşüncesinin Ortaya Çıkışı Ve Yükselmesi (1820-1950). *Earson Journal Of Social Sciences & Humanities*, 5(8), 100-108. *
- Kamaç, H., & Kışman, Z. A. (2020). Türk Girişimciliğinin Tarihi Ve Gelişimi. *Balikesir Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 129-148. *
- Kara, M. (2009). Sosyal Ve Kültürel Yapının Girişimcilik Üzerine Etkileri Ve Türk Toplumundan Örnekler. *Journal Of Azerbaijani Studies*, 465-485. *
- Karaca, M. (2015). *Girişimciliği Belirleyen Kişilik Özellikleri*. Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri. *
- Karadal, H., & Merdan, E. (2018). Başarılı Girişimcilerin Özelliklerinin Belirlenmesi Ve Girişimcilere Öneriler Üzerine Bir Araştırma: Aksaray Örneği. *Sustainable Development İn All Dimensions (S. 629-635)*. *Gaziantep: 1st International Economics And Business Symposium*. *
- Karakece, E. (2020). *Girişimcilik Zihniyetinde Korku Ve Önyarguların Etkilerinin Araştırılması Kavramsal Model*

- Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul. *
- Karaman, O. (2018). *İktisadi Bir Bakışla Girişimcilik Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Kaygın, E., & Güven, B. (Dü). (2015). *Girişimcilik: Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular*. İstanbul: Siyah İnci Akademi. *
- Kayhan, A. (2012). Temel Bileşenler Bakımından GAP'ın Tamamlanma Oranı Ve Üretim Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 51-68. *
- Kaymak, M. (2005). Ulusların Tarımsal Zenginliği: Adam Smith ve Fizyokrazi. Ankara: *Ekonomik Yaklaşım Yayınları*, 16(54), 1-25. *
- Kazancı, O. (2017). Teknoloji Ve Bilişim Start-upları Üzerine Çağdaş Liderlik Yaklaşımları Bağlamında Bir Teorik Tartışma Çerçevesi. *Maliye Ve Finans Dergisi*, 215-235. *
- Keskin, N. (2019). Türkiye 2023 Ekonomik Hedeflerin Gerçekleşmesinde Girişimciliğin Önemi. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep. *
- Kırmaz, K. (2012). Sosyal Girişimcilerin Girişimcilik Ve Dönüştürücü Liderlik Algılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(1), 103-128. *
- Kıyıcı-Çallı, M. (2017). Pazarlamada Yeni Bir Yaklaşım: Girişimsel Pazarlama. *Maliye Ve Finans Dergisi*, 175-194. *
- Kızılkaya, E. (2005). Joseph A. Schumpeter'in Girişimcilik Fikrine Dair Bir Not. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 10, 26-45. *
- Kineş, M. B. (2017). Girişimcilik Ve KOBİ'ler. *Maliye Ve Finans Dergisi*, 195-214. *
- Koçak, E. (2017). *İktisadi Düşünce Tarihinde Girişimcilik*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde. *
- Koçak, E. (2019). *Merkantilist Politikalar Çerçevesinde Fransa İktisadının Doğu Akdeniz'deki Rekabetinin Tarihi Süreci*. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu. *
- Koyuncuoğlu, Ö. (2018). *Türkiye'de Girişimci Ve Yenilikçi Üniversitelerin Gömülü Teoriye Göre Değerlendirmesi Ve Bir Model Önerisi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. *
- Kök B., & Özcan, B. (2012). Örgüt Kültürünün Oluşumunda Etkili Olan Faktörler Ve Örgütsel Bağlılık İlişkisi: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 113-132. *
- Köroğlu: A. (2015). Literatür taraması üzerine notlar ve bir tarama tekniği. *GiDB Dergi*, (01), 61-69.
- Köse, Z., & Bilginer, F. G. (Dü). (2019). 21. Yüzyıl İş Ve Ekonomi Dünyasının Değişen Dinamikleri. İstanbul: Yalın Yayıncılık. *
- Kubaş, A. (2018). Girişimcilerin Yatırım Kararı Süreçleri. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(4), 149-154. *
- Kunday, Ö. (2014). Girişimci Olma Nedenleri İle Karşılaşılan Engeller Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 314-329. *
- Küçükaltan, D. (2009). Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik. Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 4(1), 21-28. *
- Landes, D. S., Mokyr, J., & Baumol, W. J. (Dü). (2010). *The Invention Of Enterprise*. New Jersey: Princeton University Press. *
- Aksu, L. (2016). Türkiye'de Beşeri Sermayenin Önemi: İktisadi Büyüme İle İlişkisi, Sosyal Ve Stratejik Analizi. *Journal Of Economic Policy Researches*, 3(2), 68-129. *
- Marangoz M.,(2020). *Girişimcilik*, 6. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayınları. *
- Marangoz, M., Taş, M., & Tepeli, Y. (2019). Sanal Para Kullanımı Ve Girişimciler Açısından Değerlendirilmesi. *IV. International Entrepreneurship, Employment and Career Congress*, (S. 1116-1125). Muğla. *
- Menudo, J. M., & O'Kean, J. M. (2006). The French Tradition: An Alternative Theoretical Framework. *Department Of Economics*, 1-29. *
- Münyas, T. (2017). Girişim Sermayesi Yapısı Ve Verilerle Türkiye Uygulaması. *Maliye Ve Finans Dergisi*, 277-298. *
- Nair, G. (2018). İlkel Toplumlardan Günümüze İnsan-Doğa İlişkileri Bağlamında Çevre Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2), 77-89 *
- Nart: , & Yıldırım, Y. T. (2021). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisinde Öz-Yeterlilik Algısının Aracılık Rolü Üzerine Bir Araştırma. *Girişimcilik Ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 10(1), 1-28. *
- Nelson, R. R., & Winter, G. (1982). The Schumpeterian Tradeoff Revisited. *The American Economic Review*, 72(1), 114-132. *
- Oğuz, F. (2005). Schumpeter'den Baumol'a Girişimcilik Anlayışı Üzerine. *Piyasa*,(4).
- Orhan, A., Genç: Y., & Terzi, N. (Dü). (2018). *Economic And Social Issues: Global And Local Perspective*. Cambridge: Cambridge International Academics. *
- Öneren, M. (2012). Ç Anadolu Bölgesindeki Genç Nüfusun Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 7-28. *
- Öz: , Dindarık, N., & Duman, F. (2019). Schumpeteryan Girişimcilik Ve 21. Yüzyıl Girişimcilik Yaklaşımları: Y Kuşağı Girişimcileri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 1056-1091. *
- Özbay, F. (2021). Schumpeter'in Kapitalizm, Kalkınma, Girişimci Ve Kredi Perspektifinde İnovasyona Bakışı. *Sağlık Ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 93-101. *
- Özçelik, G. (2018). İç Girişimcilik Eğilimine İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarından Bakış. *Maliye Ve Finans Dergisi*, 133-154. *
- Özçelik, Ö., & Sunay, E. B. (2018). Schumpeter Ve Ülgener'in İktisadi Krizlere Bakış Açıkları. *Fsm İlmî Araştırmalar İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (12), 29-61. *
- Özden, K., Temurlenk, M. S., & Başar: (2008). Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Review of Social, Economic & Business Studies*, 11(12), 1-20. *
- Özer, M. A. (2001). Girişimci Sınıf, İktisadi Hayat Ve Siyaset. *G.Ü. İİBF Dergisi*, (3), 165-206. *
- Özgül, E., Ünsal: , Aygören, O., Oran, A., Yılmaz, C., Yavaş, M., Yılmaz, C. (2020). *Kosgeb Girişimcilik El Kitabı*. (Z. Erdoğan, Dü.) Ankara: KOSGEB. *

- Özkul, A. G. G. (2007). Kapitalist Sistemin Sürükleyici Aktörleri: Ekonomik Teoride Girişimciler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 343-366. *
- Özkul, G. (2008). *Girişimcilik Teorileri Ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde (İbbs Düzey 2 Tr61 Bölgesinde) İmalat Sanayi Kobi'lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta. *
- Özmen, N. B. (2020). Türkiye'de Girişimci Destekleri. Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ. *
- Öztopcu, A. (2016). İktisadi Düşüncede Yenilikçilik Ve Ekonomik Kalkınmadaki Yeri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (58), 367-379. *
- Pirinççiler, E. C. (2012). Sıra İstatistikleri Ve Uygulama Alanlarından Bir Örneğin Değerlendirmesi. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 89-100. *
- Ripsas, S. (1998). Towards An Interdisciplinary Theory of Entrepreneurship. *Small Business Economics*, 10(2), 103-115. *
- Saatçi, E. Y. (2017). Girişimcilik 4.0: Tarihten Sanayi 4.0'a Doğru Girişimciler. *Maliye ve Finans Dergisi*, 95-112. *
- Sabri, Ö. Z., Dindarık, N., & Duman, F. (2019). Schumpeteryan Girişimcilik Ve 21. Yüzyıl Girişimcilik Yaklaşımları: Y Kuşağı Girişimcileri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *OPUS International Journal Of Society Researches*, 13(19), 1056-109. *
- Salerno, J. T. (1999). Carl Menger: Avusturya Okulu'nun Kuruluşu. G. Holcombe İçinde, *The Great Austrian Economists* (Ü. Çetin, Çev.: 47-74). Mises Institute. *
- Sarıçoban, K. (2012). Avusturya İktisat Okulu, Temsilcileri Ve Metodolojik İlkeleri. *Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 157 - 165. *
- Sarıtürk, M. (2020). Girişimcilik Ve Girişimci Kamu Yönetimi. *Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(5), 66-90. *
- Sayın, B. (2019). *İnovasyon Kültürü İle Örgüt İçi Girişimcilik Etkileşiminin İnovasyon Yeteneği Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep. *
- Schumpeter, J. A. (1947). The Creative Response İn Economic History. *The Journal Of Economic History*, 7(2), 149-159. *
- Schumpeter, J. A. (2008). *Business Cycles A Theoretical, Historical And Statistical Analysis Of The Capitalist Process*. London: Mcgraw-Hill Book Company. *
- Sciascia, S. & Vita, R. D. (2004). *The Development Of Entrepreneurship Research*. Liuc Papers, 1-30. *
- Sert, T. (2019). *Kadın Girişimçiliğinde Finansal Desteklere Ulaşım Farkındalığı: Trakya Bölgesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne. *
- Sincer, E. (2017). Disiplinler Arası Perspektiften Girişimciliğe Bakış: İktisat, Psikoloji Ve Sosyolojinin Gözünden Girişimcilik. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 36-77. *
- Śledzik, K. (2013). Schumpeter's View On Innovation And Entrepreneurship. Śledzik, Karol, Schumpeter's View On Innovation And Entrepreneurship (April 29, 2013). *Management Trends In Theory And Practice*, (Ed.) Stefan Hittmar, Faculty Of Management Science And Informatics, University Of Zilina & Institute Of Management By Unvers, 89-95. *
- Soylu, F. E. (2020). George Shackle'ın İktisadi Analize Katkısı: Kaleidik Gerçeklik Ve Epistemolojik Temelleri. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 484-509. *
- Söylemez, A. (2003). Girişimcilik Ve Yatırım Yeteneği Girişim Teorilerinin Evrimi. *Liberal Düşünce*, 137-155. *
- Stamate, A. (2008). A Review Of Marshall And Schumpeter On Evolution: Economic Sociology Of Capitalist Development. (Y. Shionoya, T. Nishizawa, C. UK, & E. Elgar, Dü) *The Journal Of Philosophical Economics*, 128-132. *
- Şahin, L. (Tarih Yok). Girişimcilik. (H. M. Paksoy, & A. Özgöz, Dü) İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Şenel, A. (1992). *İlkel Topluluktan Uygur Topluma Geçiş Aşamasında Ekonomik Toplumsal Düşünsel Yapıların Etkileşimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları. *
- Şenel, A. (1997). *İlkel Topluluktan Uygur Topluma: Geçiş Aşamasında Ekonomik Toplumsal Düşünsel Yapıların Etkileşimi*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. *
- Şimşek, H. (2018). *Davranışsal İktisadın Politika Yapımına Etkisi*. London: Ijopoc Publication Limited. *
- Taşçı, V. (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Girişimcilik Niyeti Ve Kariyer Planlaması İlişkisi: Karabük Üniversitesinde Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük. *
- Taşçıoğlu, C. (2006). *Eğitim Sektöründe Kariyer Yönetimi Uygulamalarının Örgütsel Performans Üzerindeki Etkileri: Teori Ve Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. *
- Tayyar, A., & Çetin, B. (2013). Liberal İktisadi Düşüncede Devlet. *CÜ İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 107-120. *
- Tekin, Z. (2018). Muş İlinin Kadın Girişimcilik Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bir Pilot Araştırma. *BMU*, 6(1), 149-165.
- Temeltaş, H. (2011). *Girişimci Olarak Tasarımcı: İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Mezunları Üzerine Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul. *
- Thompson, W. R. (1990). Long Waves, Technological Innovation, And Relative Decline. *The Mit Press*, 44(2), 201- 233. *
- Thornton, M., & Çetin, Ü. (2015). Richard Cantillon: İktisadi Teorinin Doğuşu. *Liberal Düşünce Dergisi*, (80), 157-171. *
- Timuroğlu, M. K., & Çakır: (2014). Girişimcilerin Yeni Bir Girişim Yapma Niyetlerinin Risk Alma Eğilimi İle İlişkisi. *AKÜ İİBF Dergisi*, 16(2), 119-136. *
- Tolgay: B. (2021). Girişimciliğin Ekonomik Kalkınma Sürecine Katkısı Teorik Bir Analiz. 3. *Uluslararası İzmir İktisat Kongresi*, (S. 72-84). İzmir. *
- Tomanbay, M. (2019). İktisadi Düşüncenin Gelişimi Ve İktisat Okulları. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 31-45. *
- Topaloğlu, T. (2006). *Girişimcinin Motivasyonel Ve Bilişsel Kişilik Özellikleri: Girişimci Ve Yöneticilerin Öğrenilmiş (Manifest) Gereksinimleri Ve Kontrol Odaklarının Kıyaslanmasına Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans

- Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.*
- Topkaya, Ö. (2013). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Teorisi: Girişimciliğin Ekonomik Büyüme Ve İstihdam Boyutu. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 29-54.*
- Toprak, A. O., & Tok, N. (2013). Hayek'in Piyasa İdeolojisi Üzerine Bir Değerlendirme. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 42-54.
- Tosun, Y. (2021). *Yaratıcı Yıkım: Aghion-Howitt Modelinde Schumpeter Büyüme*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.*
- Tosunoğlu, B. T. (2003). *Girişimcilik Ve Türkiye'nin Ekonomik Gelişme Sürecinde Girişimciliğin Yeri*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- TÜGİAD. (1993). *Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi Ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri*. İstanbul: Türkiye Genç İşadamları Derneği.*
- Uğur, B. (2015). *Girişimcilik Eğitiminin İlköğretim Programlarına Konulmasına Yönelik Model Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.*
- Uludağ, E. (2014). *Genç İstihdamını Artırmada Girişimcilik: Çeşitli Ülke Uygulamaları Ve İşkur'un Rolü*. Uzmanlık Tezi. T.C Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ankara.*
- Uymaz, A. O. (2019). Spekülatif Girişimcilik. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 3(3), 231-246.
- Uysal, Ü. (2019). *Kripto Para Ve Kripto Paranın Ticarete Kullanımı: Girişimcilerin Ve Yatırımcıların Kripto Paraya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.*
- Uzuntepe, S. (2017). Dünyada Ve Türkiye'de, Tarihsel Süreçte Girişimciliğin Gelişim Süreci. *Maliye Finans Yazıları*, (108),53-70.*
- Ünal, S. (2020). Çağların Akışında Anadolu Pişmiş Toprak Kültürü. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (4) , 927-956. DOI: 10.47994/usbad.762639*
- Vural, A. (2019). *Girişimciler İçin Yeni Nesil Bir Finansman Modeli 'Kitle Fonlaması-Crowdfunding': Dünya Ve Türkiye Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme Ve Model Önerisi*. Doktora Tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Winata, S. (2008). *The Economic Determinants Of Entrepreneurial Activity: Evidence From A Bayesian Approach*. Master Thesis. Massey University.*
- Yelkikalan, N. (2006). 21.Yüzyılda Girişimcinin Yeni Özelliği: Duygusal Zekâ. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 39-51.*
- Yener, S. (2018). İktisadi Kuramlar Ve Girişimcilik. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 13-38.*
- Yerlikaya, A., Altıntaş, C., Polat, H., Terzi, A. Ö., Avşar, M., Kanişlı, E.,... Kalenderoğlu, Ş. (2021). *Kariyer Planlama Dersi*. (D. Bozdoğan, Dü.) Tokat : Togu Karmar.*
- Yeşilyurt, B. Ş. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Girişimcilik Eğilimleri Ve Hayırseverlik Seviyeleri: İstanbul'da Bir Vakıf Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Altınbaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Yıldız, S. & Alp, S. (2012). Girişimcilik Teorisi Çerçevesinde Kobilerin Ekonomiye Etkileri Ve Rekabet Koşullarını Etkileyen Faktörler. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 29-50.*
- Yıldız, Y. (2021). *Ortak Çalışma Alanlarının Tercih Edilme Motivasyonları: İstanbul Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.*
- Yılmaz Genç, S. & Kurt F., T., (2018). Differences Of Joseph Alois Schumpeter and Friedrich August Von Hayek in Economic Understanding, *Global and Local Perspective*. Cambridge International Academics, Glasstree Academic Publishing, London, 85-94.*
- Yumuşakipek, H. D. (2015). *Aile İşletmelerinde İç Girişimciliğin Sosyal Girişimciliğe Etkisi: Afyonkarahisar'da Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.*
- Yurtseven, A. (2021). İlkel Toplumda Sosyo-Ekonomik Hayata Bir Bakış. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 98-111.*
- Yüceol, N. (2018). *Girişimcilik Eğitimi Alan Kişilerin Girişimci Kişilik Özellikleri Ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Zengin, Y. (2015). *Girişimcilik Becerilerinin Firma Rekabetçiliğine Etkisi: Tra2 Bölgesinde Bir Araştırma*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.*